çalıştırılamaz.
Çocuklar, gençler ve
a şartları bakımından

TÜRK-İŞ

Ağustos 1967 Sayı: 54

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ ANAYASASI

görevlilerinin bir sı
hamında düzenlenir.
Sendika ve sendika
likleri, yönetim
ihraç edilemez veya
veili yıllık izin hakkı
nur.

MADDE 48 — Herkes
lık hakkına sahiptir. B
mak için sosyal sigortal

MADDE 46 — Çalışan
den önceden izin almad
ve sendika birlikleri
serbestçe üye olma v
ma hakkına sahiptirler.

MADDE 46 — Devlet,
iptikları işe uygun ve in
time yaraşır bir yaşayış
malarına elverişli adalet
de etmeleri için gerekli te

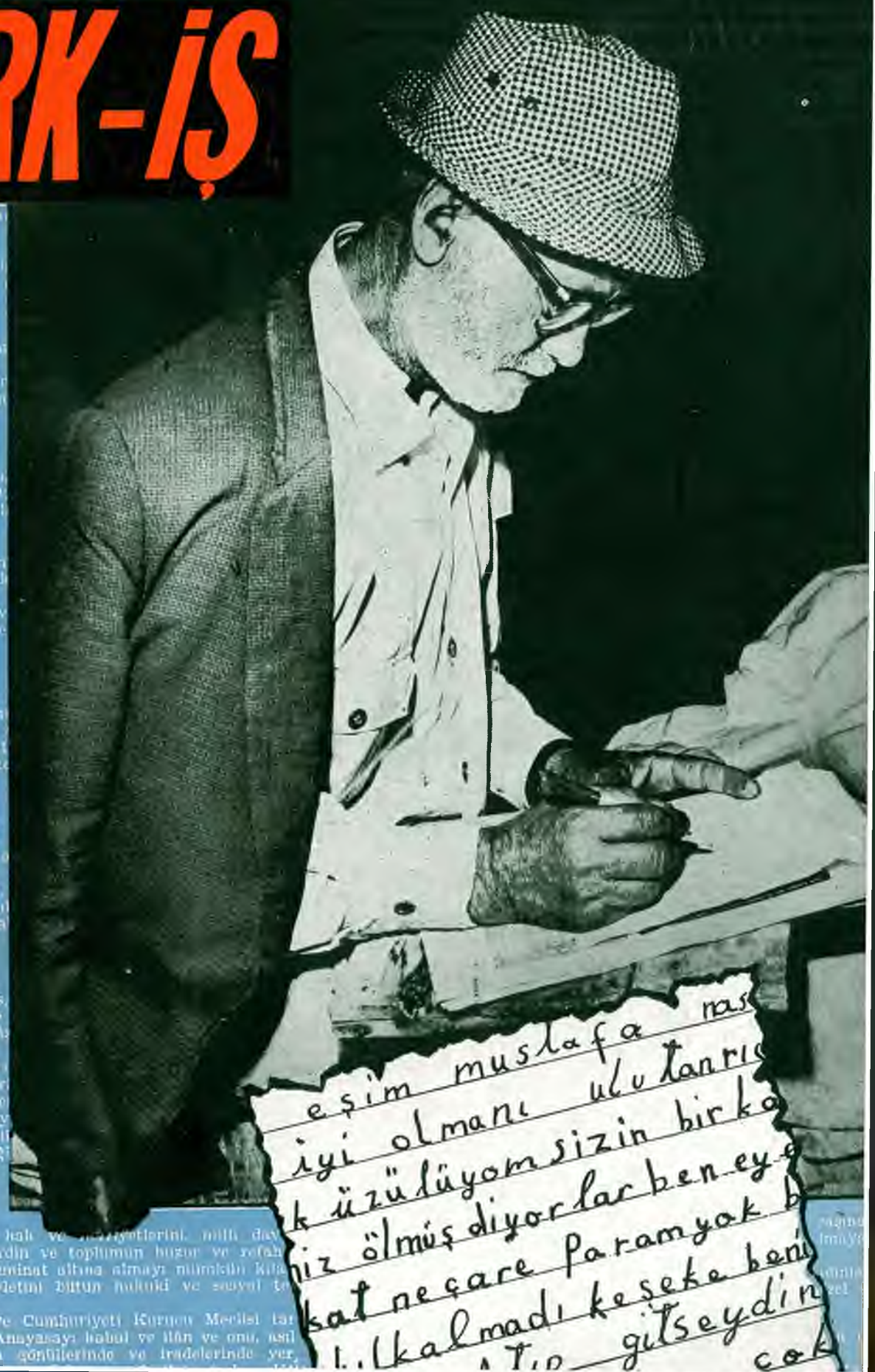
MADDE 47 — İşçiler,
olan münasebetlerinde,
syal durumlarını korum
lmak amacıyla toplu
rev haklarına sahiptirler.
Grev hakkının kullanul
sınırları ve işverenlerin ha
düzenlenir.

Manisa Belediye İşçilerinin Anayasa Yürüyüşü

MADDE 48 — Herkes,
anda
e sahiptir. Özel teşebbüs
serbestir.
Devlet, özel teşebbüsle
sadın
gün
lık içinde çalışmasını sağl
leri

işçilerin,
lik hayatı
yat sağ-
bir ücret
celeri

işve-
ın, sendi-
ma, kon-
üyelikten

Kabul tarihi: 9/7/1961

Canın hak ve hürriyetlerini, milli dayanışmayı, adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını, sosyal barışı korumayı ve teminat altına almayı mümkün kılan hukuk devletini bütün hukuki ve sosyal temelleriyle gerçekleştirmek için;

Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclisi tarafından bu Anayasayı kabul ve ilân ve onu, asıl sahibi olan vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yer

TÜRK-İŞ

AYLIK DERGİ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

AĞUSTOS
1967

YIL : 5
SAYI : 54

Fiatı : 250 Krş.
1 YILLIK 25.00 TL.

★

TÜRK - İŞ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Seyfi DEMİRSOY

GENEL YAYIN MÜDÜRÜ
Ülkü ARMAN

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Önder AKER

FOTOĞRAFLAR
Şehir Fotoğraf Ajansı
Adnan HASKOKAR

★

İDARE ve YAZIŞMA ADRESİ
TÜRK-İŞ GENEL MERKEZİ
TUNA CADDESİ
YENİŞEHİR — ANKARA
Telefon:
17 91 35

★

TÜRK - İŞ DERGİSİ BASIN AHLÂK YASASINA UYMAYI KABUL ETMİŞTİR.

★

ürk-İş Basın ve Halkla Münasebetler Merkezi rafından hazırlanan Türk-İş Dergisinin bu yısı, Ankarada Şark matbaasında dizilmiş, terplenmiş ve basılmış: klişeler, Eser Klişede yapılmıştır.

SUNUŞ

Saygıdeğer
Türk - İş okuru,

Çalışma hayatında yeni bir düzene girmemizin beşinci yılını 24 Temmuz'da heyecan içinde kutladık. 24 Temmuz, toplu sözleşme ve grev hakkının verildiği gündür, bu bakımdan Türk işçisinin bayramı olarak kabul edilmiştir.

Türk işçisinin, batılı anlamı ile sosyal güvenlik haklarının elde edildiği gündür 24 Temmuz. Türk işçisi, bu hakların korunması ve daha ileri götürülmesinde sarsılmaz bir imana sahiptir. Bu düzen içinde, kanun dışı davranışlar ve sosyal adaleti çiğneyen düşüncelere karşı Türk işçisi güçlü olduğunu kabul ettirmiştir.

«İşçi Bayramı» nın kutlandığı gün, Ankara'ya Manisa'dan bir işçi grubu geldi, 1000 kilometre yürüyerek gelen bir gruptu bu... İşçinin sosyal güvenlik haklarını tanımayan, günde vereceği 1 liralık zammı çok gören bir düşünceye karşı, **«Anayasa yürüyüşü»** ne çıkmışlardı. Ellerinde dövizler tâ Manisa'dan Ankara'ya kadar yürümüşlerdi. İşçi Bayramı töreninin yapıldığı gün salona ellerinde dövizler, vakur adımlarla girdiler.. Gelenleri ayakta alkışlayanlar arasında Bakanlar da vardı. Onlara, 1 liralık zammı ve sosyal haklarını vermekten kaçınan Manisa Belediye Başkanını unutarak, heyecan içinde, gelenlerin ellerini sıktılar. Gelen işçiler güneşten tunç gibi yanmışlardı; 1000 kilometre geride, çoluk çocuklarını bırakmışlardı, tabanları yürümekten şişmişti, çatlamıştı, omuzları yorgunluktan çökmüştü. Ama imânlı idiler. Mücadelelerini sonuna kadar götürmeğe and içmişlerdi. Ve törenden sonra da bu andı, orada bulunanlarla birlikte tekrarladılar.

24 Temmuz «İşçi Bayramı» nın kutlanmasından 15 gün evvel, İş Kanunu tasarısı Cumhuriyet Senatosundan geçti. Çalışma hayatını düzenleyen bu tasarı, değişikliklere uğrayarak yeniden Millet Meclisine gönderildi. Bugünkü şekli ile ihtiyaçlara cevap vermekten uzak bir tasarı... Ancak henüz kapılar kapanmamış tır .İnanıyoruz ki, Millet Meclisi, **«çalışma hayatını bir zümrenin eline teslim etmek gerektiği»** inancına sahip olanlara bu imkanı vermiyecektir.

Geçtiğimiz ay içinde Sayın Cumhurbaşkanı tafından kabul edilen Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, işçi sorunları üzerinde geniş açıklamalarda bulunmuştur. Sayın Sunay, bu görüşmeden sonra Türk-İş'ten bir muhtıra istemiştir.

Saygılarımızla

BAŞKAN'DAN

Hakkımızı koruyacağız

Türk işçisi dört yıldanberi toplu sözleşme ve grev haklarını kullanıyor. Geçen bu süre göstermiştir ki, bu hakların kullanılışında Türk sendikacıları, yılların tecrübesine sahip batılı meslekdaşları kadar bilgili ve olgun davranmışlardır.

Türkiye'de toplu sözleşme ve grev hakkının elde edilmesi, işçi hareketinin uzun bir mücadele devresinden sonra mümkün olabilmiştir. Ama işin bizim yönümüzden memnunlukla karşılanacak bir başka yönü vardır: Batıda bu hakların elde edilmesi için yapılan mücadeleler kanlı geçmiş, çatışmalar, kavgalar yıllarca sürmüş, nice kişiler ölmüş, niceleri yıllarca cezaevlerinde yatmıştır. Yurdumuzda ise, kansız, kavgasız halledilmiştir, bu hakların sağlanması.

Anayasamıza grev hakkı, toplu sözleşme hakkı konulacağı sırada bir takım çok bilmişler çıkmış, Türk işçilerinin bu haklara sahip olması için zamanın daha çok erken olduğunu, işçilerin, sendikacıların bu hakları gereğince kullanamıyacaklarını, memlekette büyük buhranlara yol açılacağını söylemişlerdir. Sözlerini dinletemediler. Sonradan, Anayasamızda yer alan grev hakkı ve toplu sözleşme hakkının nasıl kullanılacağını gösterecek kanunlar çıkarken aynı şahıslar, eski iddialarını tekrarlayıp, hiç olmazsa bu hakların iyice kısıtlanmasını istediler. O da olmadı. Bu çok bilmişler, hep beklediler ki, grev haklarının kullanılışında, toplu sözleşme hakkının kullanılışında bir takım olaylar çıksın, karışıklıklara yol açılsın... Ama bekledikleri olmadı... Türk işçisinin ve onun temsilcileri olan sendikacıların, yıllardanberi bu haklara sahip insanlar kadar olgun davranmaları, bilgili hareket etmeleri, tahriklere kapılmamaları yüzünden, düzen en iyi şekilde uygulandı, uygulanıyor.

Türk işçi hareketinin grev hakkını kullanacak olgunlukta olmadığı görüşünü savunmuş, ama bu iddialarının ne kadar boş olduğu zamanla ortaya çıkmış olanların artık başlarını eğip oturmaları lâzım. Ama bunlardan bir kısmı böyle yapmıyor. El altından hâlâ tekrarlıyorlar iddialarını. İdare adamlarının basiretsizliği yüzünden, mevzuatı bilmemeleri yüzünden, bir iki grevde çıkan olayları alıp, grev hakkının kısıtlanması için propaganda yapıyorlar. Niyetleri malûm... İşçi, hakkını aramasın, onlar gene bildikleri gibi at oynatsınlar meydanda, büyük kazançlar sağlasınlar işçinin sırtından. Niyetlerinin farkında olmadığımızı sanıyorlarsa yanılıyorlar. İşçi yedirmeyecek hakkını kimseye. Sosyal Sigortalar Hastahanelerinin devrine kalkışıldığı sırada ne olduysa, işçi kararlı olduğunu nasıl gösterdiyse, gene hakkını koruyacak.

İşçi Bayramını beşinci defa kutlarken, haklarımızı koruma konusunda kararlı olduğumuzu da bir kere daha belirtmek isterim. İşçi hareketi, serinkanlı olmayı bildiği kadar, mücadelelerin en güçlüsünü yapmayı da bilir.

Seyfi Demirsoy

İşçiler gene felâketzedelere yardıma koştu

22 Temmuz, Türk ulusu için yine bir matem günü oldu. Adapazarı ve çevresi şiddetli bir yer sarsıntısına uğradı ve 83 kişi öldü, 225 kişi de ağır ve hafif olmak üzere yaralandı.

22 Temmuz günü saat 19 sıralarında olan deprem ayrıca 700 evin çökmesine, yolların kaymasına ve diğer binaların hasara uğramasına sebep oldu.

Türk işçileri şimdi, maddi ve manevi yardıma koşma yarışı içinde.

Türk-İş İcra Kurulu, deprem felaketinden hemen sonra Sakarya Bölgesindeki sendikalara birer telgraf göndererek üzüntüsü belirtmiştir.

Gönderilen telgraf şudur:

«Bölgenizdeki deprem felaketinden duyduğumuz üzüntü büyüktür. Izdırapların giderileceğinden eminiz.

Kayıplarınızın acılarını paylaşır başsağlığı dileriz.»

TÜRK-İŞ'in GENELGESİ

«Son günlerde önce Adapazarı, daha sonra da Tunceli bölgelerinde meydana gelen ve milletçe hepimizi büyük acılara boğan depremlerden bağlı sendikalarımız üyeleri işçi kardeşlerimiz de can ve mal kaybına uğramış, yaralanmışlardır.

Geçen yıl doğu illerindeki depremden zarar görenlere ilk ve en büyük yardım elini, bildiğiniz gibi Türk-İş uzatmıştır.

Adapazarı ve Tunceli depremlerinden zarar görenlere de, Türk-İş'in bağlılarının verecekleri bağışlarla imkân nisbetinde yardım edilmesi için teşkilâtımızdan talepler gelmektedir.

Teşkilâtımızın ısrarlı taleplerine uyarak Türk-İş, son depremlerden zarar gören ve zararları bağlı oldukları sendikalarınca tesbit edilecek işçi arkadaşlarımıza uğradıkları acıyı ve kayıpları hafifletmek maksadıyla, toplanacak paralardan nisbet dahilinde yardım yapılmasını uygun görmüştür.

Bu maksatla sendikalarımızın, miktarı ne verilmesi konusunda bir mecburilik ileri sürmeden yardım etmek isteyen üyelerinden verecekleri miktarları toplamak veya toplattırmak suretiyle, Türk-İş merkezine göndermelerini ve gönderdikleri miktarla tarih ve vasıtaları (PTT veya bankalarla) bildirmelerini rica ederiz.»

İşçi Bayramı beşinci defa kutlandı

«Tarih boyunca hür ve bağımsız yaşamış bir milletin İnsan Haklarına, Demokrasi ve sosyal adalet ilkelerine Atatürk ideallerine, fakirlik ve sefaletin barış ve ilerlemenin başlıca engeli olduğuna inanan evlatları, biz Türk İşçileri, Anayasa rejimimizi, nereden gelirse gelsin her türlü yıkıcı hareketlere karşı korumak uğruna hiç bir fedakârlıktan çekinmiyeceğimize and içeriz.»

İşçi Bayramı'nın 5 inci yılı 24 Temmuz'da yurdun her tarafından büyük bir heyecan içinde kutlandı.

Ankara'da Sosyal Sigortalar Kurumu salonunda yapılan törende, Millet Meclisi Başkanı Ferruh Bozbeyli, Ana Muhalefet Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, Devlet Bakanı Sadık Tekin

24 Temmuz töreninde Manisalı işçiler Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem ve Tarım Bakanı tarafından tebrik edilirken Manisa Belediye Başkanını düşündüler.

Eski Çalışma Bakanı, CHP. Genel Sekreteri Bülent Ecevit İşçi Bayramının kutlandığı salona tezahürat arasında giren Manisalı Genel-İş Sendikası üyesi işçileri kutladı.

Cumhurbaşkanı Türk-İş'i kutladı

İşçi Bayramı dolayısiyle, yurdun bir çok yerinden Türk-İş'e kutlama telgrafları gönderilmiştir. Bu arada törene katılamayan Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Cumhuriyet Senatosu Başkanı İbrahim Şevki Atasagun, Başbakan Süleyman Demirel, Devlet Başkanı Sevfi Öztürk, Sanayi Bakanı Mehmet Turgut ve Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri Federasyonu Genel Sekreteri Necati Taşkın da birer telgraf göndererek İşçi bayramını kutlamışlardır.

Cumhurbaşkanı Sunay telgrafında şöyle demektedir:

«İşçi Bayramının dördüncü yıldönümünü yürekten kutlarım. Geçen zamanın işçilerimiz, işverenlerimiz ve devletimiz için her alanda sağladığı neticeler ve kazandırdığı tecrübeler memleketimiz iş hayatının geleceğini bir bütün halinde daha verimli daha mutlu ve daha huzurlu kılacak değerde ve önemdedir. Bu kanaatla konu üzerindeki gelişme ümitlerinin işçilerimize izafe edilen bu bayramı milletimizin bütününü ilgilendiren bir işçi bayramı haline getireceğine inanıyorum. Bu münasebetle yabancı memleketlerde bulunan işçilerimizi de en iyi temennilerle selâmlar, Kalkınma Plânımızın gerçekleştirilmesinde önceliği olan iş hayatımızın bütün mensuplarına sevgi, saygı ve başarı dileklerimizi sunarım.»

Cumhuriyet Senatosu Başkanının telgrafı:

«24 Temmuz İşçi Bayramınızı en iyi dileklerimle kutlar, başarılarımızın devamını dilerim.

Başbakan Süleyman Demirel'in telgrafı

«24 Temmuz işçi bayramı dolayısiyle tebriklemi sunar bu vesileyle düzenlenen törenin mutlu ve başarılı geçmesini temenni ederim.»

Müftüoğlu, Maliye Bakanı Cihat Bilgehan, Ticaret Bakanı Ahmet Türkel, Tekel Bakanı İbrahim Tekin, Tarım Bakanı Bahri Dağdaş, Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, eski Çalışma Bakanı ve C. H.P. Genel Sekreteri Bülent Ecevit, Milletvekillerinden Aydın Yalçın, İbrahim Öktem, Ali İhsan Göğüş, Hüdai Oral, Orhan Birgit, Murat Öner, Cumhuriyet Senatosu Milli Birlik Grubundan Ahmet Yıldız, Kadri Kaplan, Suphi Karaman, Suphi Gürsoytrak, Ankara Valisi Celalettin Coşkun, Ankara Belediye Başkanı Halili Sezai Erkut, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Prof. Aziz Köklü

Demirsoy'un 24 Temmuz konuşması

Hür sendikacılık hareketi varsa, demokrasi de var demektir

Sendika hareketinde mühim ve müstesna günler vardır. İşte 24 Temmuz günü Türk işçileri, Türk Sendikacılığı için böyle günlerden biridir.

Bugünü biz kendiliğimizden «işçi bayramı» olarak kabul ve ilân ettik.

Zira, 24 Temmuz 1963 gününde hür sendikacılığı öngören toplu sözleşme, grev yapma hakkını tanıyan kanunlar yürürlüğe girmiştir.

Bugün işçinin temel haklarından sayılan kanunların yürürlüğe girişinin dördüncü yılını hep birlikte kutlarken, sizlere en derin saygılarımı sunmakla bahtiyarım.

Türk sendikacılık hareketini izleyenler,, Sendikacığımızın 1947 lere dayandığını tesbit etmişlerdir. Memleketimizin idaresi tek parti devrinden çok partili hayata, yani demokrasi idaresine geçişini takiben cemiyetler kanununda yapılan tadilatla sınıf esasına göre cemiyetlerin kurulacağına cevaz verilmiş oldu. O günlerin ölçülerine göre de işçi ile işveren teşkilâtlanmasını kabul eden sendikalar kanununu çalışma mevzuatı arasına bu suretle dahil edilmişti.

İtirafa mecburum ki, eski sendikalar kanununda, hani dosta düşmana karşı «bizde de sendikalar vardır» densin havası hakim idi. Aidat keyfiyeti, bilhassa üst teşekkülleri yaşamasını imkansız hale getirecek nitelikteki Cemiyetler Kanununa atıfla yetiniliyordu.

Hür sendikacılık

Hür sendikacılıkta Hükümet müdahalesi hiç bir zaman düşünülemez. halbuki 1947-1960 a kadar sorumlular sendikaları Çalışma Bakanlığının bir ünitesi olarak görüyor kontrollerini, müdahalelerini sendikalardan eksik etmiyorlardı.

Acı bir hatıramı şu anda nakletmek istiyorum. Türk-İş yetkilisi arkadaşımın masum bir beyanatı yüzünden alel acele Bakanlık Müfettişleri Konfederasyon merkezine gönderilerek evrakı defterleri çuvala konarak tetkik için alıp götürmüştü. Bu hususta tutulan zabtı sendikacılık tarihini yazacaklara malzeme olur düşüncesiyle mutena bir hatıradır diye saklamaktayız.

Komiktir diye de anlatmak istediğim bir husus da şu anda içinde bulunduğumuz İşçi parası ile yapılmış binanın ön kapısından içeriye Türk-İş yetkililerinin, bir vekilimizin emriyle girmesi de yasak edilmişti.

Sendikaları istendiği anda faaliyetten men etmek hiçten bile değildi. «İşsizlik vardır» demem üzerine adeta birer sendika okulu vazifesini gören Sendika birlikleri kapatılması yolu aranmış ve bulunmuştu.

Bavulları aranan sendikacılar

Bütün şüpheler üzerimizdeydi. Ankaraya bazı işlerin takibi için gelen Sendikacıların bavulları aranmazsa rahat edilemezdi. Ziyaret ettiğimiz kimseler, nereye gittiğimiz kiminle konuştuğumuz araştırılır bu hususta hususi itina gösterilirdi.

«Sendikalar siyaset yapamaz» cümlesinin kanunda bulunması sendikacıların tenkit edici beyanatları yüzünden azarlanmak istenenleri çok olmuştur. Daha da ileri gidilerek sabahlara kadar karakolda sıra dayağına çekilme halleri sendikacıların o günlerin acı hatıraları arasında gömülüdür.

Olaylar

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonundan Kâzım Kara, Federasyon ve sendika Başkanları, davetliler ve **«Anayasa yürüyüşü»** yaparak Ankara gelen Manisa Belediyesi Temizlik işçileri ve basın mensupları bulundular.

Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç töreni açış konuşmasında, iki gün evvel uğranılan deprem felaketinden ötürü, sade bir tören yapılacağını belirterek **«Felaket bizi yürekten acılara gargetti, Türk işçisi uğranılan maddi zararın telafisi için elini uzatacaktır»** dedi.

İlk konuşmayı Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy yaptı işçi bayramının önemi, Türk İşçi Hareketinin yurt hayatındaki yeri, sağlanan haklarla, yeni düzenden bahsetti.

ÇALIŞMA BAKANININ KONUŞMASI

Türk-İş Başkanından sonra kürsüye gelen Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, deprem felaketinden duyduğu üzüntüyü belirterek konuşmasına başladı çalışma hayatımızda sendikaların ve Türk işçisinin büyük sorumluluklar taşıdığını Türkiye'de 1 milyon işsiz bulunduğunu ve bu açık işsizliğin, yeni iş sahaları açılmak suretiyle giderileceğini, ücret ve sosyal haklar politikasının düzene sokulması gerektiğini belirttikten sonra **«Verilmiş olan grev hakkı her ne nam altında olursa olsun işçini naleyhine kısıtlanmıyacaktır»** dedi.

Bakan, grev ve toplu sözleşme düzeninde çalışmalar yapıldığını da açıklayarak şunları söyledi:

«Grev ve Lokavt kanunu ile değişiklikler konusunda başvurduğumuz bazı üniversite öğretim üyeleri, toplu sözleşme müzakerelerine geçildikten sonra madde üzerindeki anlaşmazlıklarda greve gidilmemesi gerektiğini bildirdiler. Ancak bu görüş Bakanlığımızın ve hükümetin görüşü değildir»

Demirsoy'un 24 Temmuz konuşması

Milletlerarası İşçi teşekküllerine üye olmak ancak bir atıfete bağlı idi dost yada yabancı sendikacıların gelişlerinde soframızın hemen yanında tanıdığımız simalar belirir, bizleri göz hapsine alırlardı.

Huzurunuzda resmetmeye çalıştığım bu tabloya daha bir çok acı hatıraları olayları ilave etmek mümkündür.

Çetin imtihan verdik

Memnuniyetle kaydetmeliyim ki, sendikacı arkadaşlarım bütün manilere rağmen basiretli, uzağı görüp hadiseleri gayet güzel değerlendirip„ çetin imtihanlar vererek mensuplarına faydalı olmaya çalışmışlardır.

274 sayısını taşıyan Kanunu inceleme fırsatını bulanlar yukarda izaha çalıştığım Hür Sendikacılıkla kabili telif edilmiyen pürüzlerin ortadan kalktığında bizimle beraber olacaklardır.

Hiç bir zaman hiç kimsenin bir kanun için mükemmeldir iddiasında bulunamıyacağı tabiidir.

Dört senelik tatbikatta Sendikalar Kanununda boşluklar meydana çıkmış tatbikattan doğan eksiklikler az dahi olsa vardır.

Parlamentomuzun önündeki devrede kanunda bu boşluk ve eksiklikleri telafi edecek çalışmalarını müşahade etmekteyiz.

Şimdi yabancı dost sendikacılar, 60 milyon işçiyi Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonu yetkilileri Türkiye'deki sendikalaşmayı, gelişmekte olan ülkeler için iftiharla örnek olarak tavsiye etmekte, hayranlıklarını beyandan zevk duymaktadırlar.

Ve 24 Temmuz Bayramı

İşte 24 Temmuz İşçi Bayramı olarak ilân edişimizin kuvvetli bir dayanağı budur ve başlıcasıdır.

Toplu sözleşme grev düzeninden evvelki tatbikata da bakmakta yeni düzenle mukayese için fayda mülâhaza ediyorum.

İşverenin davetlisi de, özeli de, tüzeli de işçiyi kendisinin tesbit ettiği iş şartları ile istihdam eder tayin ettiği ücret politikasını uygular idi. İşçinin iş şartlarının ıslahı, alın terinin değerlendirilmesi adetâ lûtfa bağlı kalıyordu.

Mecburi tahkim mekanizması çalışmasının ağır aksak oluşu bir yana keyfe, Hükûmetlerin tutumuna bağlı kalıyordu.

İş şartlarının ıslâhı veya ücretlere hayat pahalılığını öne sürerek çıkarılan iş ihtilâflarına imza koyan işçiler yarınlarından emin değillerdi. Şayet Hükümet reyinin ekseriyette olduğu Hakemin merhametiyle bir şeyler elde edilirse, külfete katlanan yanında katlanmayanlara da tatbik edilir. Bu suretle teşkilâtlanma istenilen seviyeye çıkamıyordu. Tek işverene hitabeden bir teşkilâtımın Toplu sözleşme düzeninden önceki üye yekûnunu Oniki bin toplu sözleşme düzeni yürürlüğe girmesinden kısa bir zaman sonra otuzbeş bine yükseliverm işti. Türk-İş'in 1960 da üyesi yüzdört bin iken kısa fasılalarla bugün bir milyona yaklaşmaktadır.

Toplu sözleşme düzeni

İşte toplu sözleşme grev düzeni teşkilâtlı işçiler için keyfiliklere lutuflara son verdirmiştir.

Şimdi iş şartları ücretler Toplu sözleşme masasında taraflar müzakere ile tesbitte ve imza altına almaktadırlar. Daima beyanda bulunduğum bu hususu huzurunuzda belirtmekte yine isterim. Davasına inananlar, idealistler neticeye ulaşırlar. Yeni düzenin işlemesinde sendikacı arkadaşlarımın toplu sözleşme grev düzenindeki hakikatten büyük çaptaki örnek tutumlarını burada övmek isterim.

Sorumluluklarını bilmeyenler elde ettikleri hakların kısa fasılalarla avuçlarının içinden kaydığını görmüşler-

Olaylar

Bakan, Senato'da kabul edilen yeni İş Kanununa göre, asgari ücretlerin Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiyeceğini, bunun Çalışma Bakanlığı tarafından yapılacağını söyledi, Türkiye'de sendikaların parti ocağı haline getirilmiyeceğini ve aşırı cereyanlara karşı sendikaların büyük bir güç olarak karşı koyduklarını belirtti, bazı çevrelerin 24 Temmuz işçi bayramını kabul etmemelerini de kınayarak **«Bu bayramı kabul etmiyenler karanlık emeller peşinde koymaktadırlar»** dedi.

Çalışma Bakanından sonra konuşan CHP. Genel Başkanı İsmet İnönü'de, işçi haklarının bugünkü seviyesine erişmesinin tarihçesini yaptıktan sonra işçi ve işveren ilişkilerinden bahsetti ve özetle şöyle dedi:

İNÖNÜ KONUŞUYOR

«Burada ödev duyguları içinde toplanmış bulunuyoruz. İşçilerimize ve çalışma hayatımıza ait durumları görüşeceğiz.

1936 da çıkarılan İş Kanunu o zamana göre oldukça önemli idi, 1945 yılında Çalışma Bakanlığı kuruldu. Bu bakanlığın kurulması ile devletin çalışma işleri görülmüş bulundu. 1945-46 yıllarında çok partili hayatla, sendikalar da gözlerini hayata açmışlardır. Demek oluyor ki, sendikaların doğuşu, demokratik rejim ile beraberdir. 1950 seçimlerinde işçi sorunları siyasi tartışma konusu olarak ön planda yer almıştır. 1957 seçimlerine böyle girdik. Siyasi hayatımız, zıkzaklar veya normal dışı geçitlerden geçerek kendisini kurtarmıştır. Türk-İş 1952 de kuruldu. Çalışma hayatımızda milletin ihtiyaçlarından doğan bir örgüttür. Hizmet etmektedirler ve başarı görmüşlerdir.

1963 yılında sendikalar çalışma hayatına resmen girmiş oldular. Bu tarihten sonra sosyal adalet yolunda ileri adımlar atıldı. Türk-İş'in yeri ve hizmetini bu-

Demirsoy'un 24 Temmuz konuşması

dir. İşçilerimiz, sendikacı arkadaşların aldıkları temel haklarla beraber, sorumlulukların kendilerine yüklendiğini bilerek hareket etmişlerdir. Garplı sendikacılar size tanınan bu hakları liyakatle kullanamayacağınızdan endişe ediyorduk, «gördük ve tesbit ettik ki Türk Sendikacıları büyük bir dirayetle haklarınızı kullanıyorsunuz. Sizleri bir çok ülkelere örnek misal olarak rahatlıkla gösteriyoruz.» demektedirler.

Yeni düzende gelişmeler

Bu temel hakların yürürlüğe girdiği günden sonraki gelişmeleri bugün de olduğu gibi yakından takip ediyorduk. Toplu sözleşme düzeninin tabiî seyri için adetâ diğer işlerimizi bir kenara bırakmıştık.

Çünkü biliyor görüyorduk, dışımızdaki bir takım kimseler işin şirazesinden çıkmasını arzuluyor anarşiye teşvik edenler kanun tasarılarını tetkik etmeden kötülüyorlar, yüzümüze karşı bu faşist meclisten kanunlarımız çıkmayacak kehanetinde bulunuyorlardı. Ama arzuları kursaklarında bırakılmıştır. Artık kalemleriyle başka temalar işleme hevesindedirler.

Toplu sözleşme grev düzenine girdikten 21 Haziran 1967 tarihine kadar yapılan toplu sözleşme sayısı ve diğer bilgileri huzurunuzda sermek istiyorum.

Toplu Sözleşme Sayısı	İhata ettiği İş yeri	Özel Sektör	İhata ettiği İşçi Sayısı
3209	3602 +	5903=9505	921 411

Sendikacılar grevi gaye değil vasıta olarak kabul ederler. Henüz düzeni kabule yanaşmayanların, bencil davranışların, konuyu prestişe biraz da partizanlığa dökenler yüzünden 21 i Kamu sektöründe 124 ü de özel sektörde olmak üzere 174 grev olmuştur. Yekün grevlere iştirak eden işçi sayısı ise 24 849 olup kaybolan iş günü 934552 dir.

Şimdi izin verirseniz grevlerin basit tahliline kısaca geçelim.

Düzene yanaşmayanlar, toplu sözleşmeye gelmiyenler,, «para benim, fabrika benim, işçi benim» diyenler yüzünden sendikalar son çareyi grevde bulmuşlardır.

Grevler

Yine «ben işçinin babasıyım», diyenler, sarı sendikalar kurduranlar,, «siz de kim olursunuz» denilmesinden grevler olmuştur.

Keza sendika işveren münasebetlerinde gereği kadar ileri durumda olmayışımız yüzünden, beni halk seçti halk istemiyor, size hak tanırsam tarladaki tarım işçisine de vermem lâzım gibi düşüncesi sebebiyle grevler olmuştur.

Anayasaya istinat ettirdiğimiz haklarımızı kullanırken halkı işçimizin aleyhine kışkırtma hareketlerinin olduğunu burada zikretmeliyim. Halka işçiyi kıyama sevkedenler deli değillerse, mutlaka milletini sevmiyen kişiler, sadistlerdir.

Grevlerin muvaffak olmaması temini sadedinde halkı işçi üzerine sevki tasarlayanlara fırsat vermedik Şimdi salonda bulunan Anayasa yürüyüşüne çıkan kendilerini yürekten desteklediğimiz, alkışladığımız, selâmladığımız Manisalı işçi arkadaşlarımın güzel beldelerinde nahoş hâdiselerin olmamasını sağlamak için kilometrelerce yolu güneş altında yürüyerek Başkentimize gelmişlerdir.

Grev hareketlerinde emniyeti sağlamak üzere tedbirler alınmasını makul karşılamayacak kimse düşünülemez. Ancak emniyet kuvvetlerinin grevde tarafsız hareket etmeleri şarttır. Elzemdir. Tahrik edici hareketlerden mutlaka kaçınmaları lâzım gelir. Grevi yönetenlere,

Olaylar

rada belirtmek isterim, huzurunuzda Türk-İş'e teşekkür etmek borcumdur.

Sendikalar ve sendikacılar, iş hayatımızın başlıca unsurlarından biridir. Sendikacılık dürüst hareket isteyen bir hizmettir. Muvaffak olmaları için destek olmak vazifemizdir. Ödevlerini yapmağa çalıştıkları takdirde iş hayatımız intizamla gelişecektir.»

İnönü daha sonra İşçi-işveren ilişkilerine değindi ve şöyle dedi:

«İşçiler ve işverenler büyük hayati davaları takip eden vatandaşlardır. Biz grev ve lokavt kanununu parlamentoya sunduğumuz zaman, işçi ve işveren münasebetleri ne olacaktır diye hayati bir kaygı içinde olanlar vardı. Bu bir yeni hayattı. İftihar mevzuudur ki, kaygılar boşa çıkmıştır. Olan hadiseler memleketin tabii hayatını aksatmadan kanunlar içinde giderilmektedir. Gelecekte de işverenin ve çalışanın haklarını korumak siyasilerin ödevi olmalıdır.»

Deprem felaketinden de üzüntülü olduğunu ve devletin yaraları sarmakta muvaffak olacağını belirten İnönü'nün konuşması alkışlarla sona erdi.

AYDIN YALÇIN'IN KONUŞMASI

Daha sonra kürsüye gelen A. P. Millet Meclisi Grup Başkanvekili Aydın Milletvekili Aydın Yalçın, sendikaların, politika dışında kalması gerektiğini savundu, «Bir takım softaların ideolojik sloganlarla sokaklarda yürümesi sosyal adalet demek değildir» dedikten sonra, sözü Manisa Belediyesi Temizlik işçilerinin anlaşamazlığına getirerek, devletin işveren olması halinde bu türlü anlaşmazlıkların daha çok çıkacağını söyledi sendikaların çalışma hayatımızdaki fonksiyonlarını açıkladı.

Yalcın'ın konuşmasından sonra, Tabii Senatör Ahmet Yıldız Konuştu 24 Temmuz işçi bayra-

Demirsoy'un 24 Temmuz konuşması

grevci işçilere muamelelerinde itina göstermeleri mutlaktır. Hele, hele, Jandarmanın, Askerin, Polisin grevi kırmak üzere işçimiz karşısına dikilmek bünyede telâfisi güç yaralar açmış oluruz. Bundan katiyen çekinilmelidir. Grevin bir Anayasa hakkı olduğunun eğitim yolu ile ilgililere öğretilmesi gerekir.

İşte bugün iş hayatına dinamizmi getiren ,işçinin yaşayışına büyük faydası dokunan, Toplu sözleşme grev düzeninin kabulü sebebiyle işçi bayramı olarak kabul ettik.

Hür sendika hareketinin olduğu ülkede demokrasi tam ve kamil manasiyle vardır. Demokrasinin var oluşunun bir ölçüsü hür sendika hareketidir. Gayet iyi hatırlıyorum. Sendikacılığın beşiği İngiltere'den sosyal konular üzerine otorite olan bir heyetin davet üzerine memleketimize geldiklerinde henüz demokrasiye yeni geçtiğimizde, kendilerine sorduğumuz «demokrasimizi beğenmiyor musunuz» sualine «ülkenizde hür sendika hareketi varsa, demokrasiden bahsedilebilinir» cevabını vermişlerdir.

Bugünden hoşnut olmayanlar

Hür sendika hareketinden hoşnut olmayanlar elbette vardır. Bunlar işçilere köle muamelesi yapmak isteyenlerdir. Rejim aleyhtarlarıdır. Onun için de sendikalar, sendikacıları her vesile ile kötülemekten geri kalmazlar.

İşçi bayramı olarak kabul ettiğimiz bugüne bu sebeple kara gün demektedirler.

Hür sendika hareketinin olduğu ülkede Komünizm mikrobunun barınmasına, bulunmasına imkân ve ihtimal yoktur.

Sosyal adaletin sağlanmasında sendikalar mühim rol oynar.

Sendikalar yurt için, millet için nihayet temsil ettikleri işçi için iyi yarınlar hazırlanmasına çalışır, mücadele ederler. Kimsenin patentini kabul etmezler. Sözleri toktur. Tenkitlerimizden alınanların olması, ya da paralellerinde olmamamız sebebiyle, atmaya çalıştıkları çamur, iftira bize bulaşmaz ve bizi yolumuzdan döndüremez,

Memleket sorunlariyle yakından ilgiliyiz. Vergi reformunun yapılması inandığımız bir konudur. Toprak reformunu topraksız ya da az topraklı köylümüz için şart görürüz. Sanayileşmede kim bir fabrika bacası tüttürürse alkışlamaktan geri kalmayacağız.

Türkiyeyi gelişmiş memleketler safına getirecek yardıma daima hazırız.

Politikacılar gücenmesinler

Sözlerimin sonuna gelirken bence ifası şart olan bazı teşekkürlerde bulunmak istiyorum.

Politikacılarımız gücenmesinler, şayet 27 Mayıs Anayasasını hazırlayan Millî Birlik, Kurucu Meclis Üyeleri, bir anlayışta olmasaydı, toplu sözleşme grev düzenine erişmek için, belki de arzu edilmediği halde garbın acı tecrübelerinden geçecektik. Bu sebeple Millî Birlik ve Kurucu Meclisin diğer üyelerine şükranlarımı sunarım.

İki ana Kanunun hazırlanmasında Eski Çalışma Bakanı Bülent Ecevit'in hizmetlerini takdirle her zaman yadedeceğiz.

Kanun tasarısının meclislerdeki safahatında her siyasi parti üyeleri hizmet ifa etmişlerdir. Bu sebeple kendilerine teşekkür ediyorum.

Sendikacılığı bir cümlede belirtmiş olan Samuel Gamburs'un «Sefaletin olduğu yerde refah tehlikededir» sözü ile buradan herkese sesleniyorum. Gelin hep birlikte, sefaleti yurdumuzun sınır kapılarından atmak için ahd edelim, yemin edelim...

Olaylar

mının bir haysiyet günü olduğunu, Türk toplumunun bir oluş içinde bulunduğunu belirttikten sonra **«Sosyal adalet insan haysiyetine yaraşır bir seviyenin bütün vatandaşlara verilmesidir»** dedi.

BESİN-İŞ BAŞKANININ KONUŞMASI

Ankara Belediye Başkanı Halil Sezai Erkut'un konuşmasından sonra Besin-İş Sendikası Genel Başkanı Demirhan Tuncay söz alarak, grev hakkı üzerinde durdu ve **«Grev hakkının bize verilmesinden endişe edenleri haklı çıkaracak delilleri ileri sürebilir mi? Dürüst işverenlerin bizden şikâyetçi olduklarını görmedik. Grev hakkı için Türkiye'de ortam dan hâlâ şikayetçi misiniz?»** dedi.

AKOVA: «İŞÇİLER BU DÜZENİN TEMELİDİR»

DYF-İŞ Başkanı Şerafettin Akova yaptığı konuşmada, Türk işçilerinin demokratik düzenin vazgeçilmez unsuru olduğunu belirtti, hükümet müdahalelerine değinerek şöyle dedi.

«Bu düzende sık sık hükümet müdahalesinin mevzubahis olması bu düzenin esprisini kökünden zedeleveceği bilincine erişilmelidir. Hiç yoktan veya sun'i sebeplere istinat ettirilerek milli güvenlik esprisi ile grevlerin ertelenmesini iddialarımıza misal olarak gösterebiliriz.»

ABDULLAH BAŞTÜRK KONUŞUYOR

Manisa Temizlik işçilerinin yaptıkları **«Anayasa yürüyüşüne»** değinerek konuşmasına başlayan Genel-İş Başkanı Abdullah Baştürk, Türk işçisinin amacının sosyal adalet ilkesi üzerine bir düzenin kurulması ve her Türk'ün insanca yaşaması olduğunu belirtti ve **«Özünü Anayasada bulan haklarını kullanmak isteyen 165 üyemize karşı Manisa'da düzenlenen tertip ve tahrikleri, huzurunuzda Türk sendikacılığına karşı yöneltilmiş bir bühtan olarak ilân etmek isterim»** dedi.

24 Temmuz : sosyal devlet yolunda ilk adım...

SEYFİ DEMİRSOY
Türk-İş Başkanı

BÜLENT ECEVİT
C.H.P. Genel Sekreteri

AYDIN YALÇIN
A.P. Grup Başkan Vekili

AHMET YILDIZ
Senatör

HALİL S. ERKUT
Ankara Belediye Reisi

KAYA ÖZDEMİR
Metal-İş Federasyonu Başkanı

DEMİRHAN TUNCAY
Besin-İş Başkanı

KAYA ÖZDEMİROĞLUNUN KONUŞMASI

Daha sonra kürsüye Metal-İş Başkanı ve İstanbul Milletvekili Kaya Özdemir geldi Metal-İş Başkanı konuşmasına, **«işçi hak ve özgürlüklerinin elde edilmesinde en önemli rolü sendikacıların ve Türk işçilerinin oynamış olduğu»na** işaret ederek başladı, Manisa temizlik işçilerinin yürüyüşüne değinerek **«Siyasî kanaatleri ne olursa olsun Türk işçileri, kendi davalarında yekvücuttur, bunu misalleri ile ispat etmişlerdir»** dedi.

ECEVİT «DEVLET KAPİTALİZMİ BAŞKADIR» DEDİ

Son olarak eski Çalışma Bakanı ve CHP. Genel Sekreteri Bülent Ecevit'e dinleyicilerin isteği üzerine söz verildi. Aydın Yalçın'ın Manisalı işçilerin grevi ile il-

Türk İşçi Hareketi olarak,biz bir yandan sosyal adaletsizlikleri ortadan kaldırmaya, öte yandan, sosyal adalete kaygısız kalanları hizaya sokmaya çalışıyoruz !..

Sosyal adalet yolunda...

Yazan : **Halil Tunç**

Türk işçilerinin toplu sözleşme ve grev hakkını elde ettikleri tarihten bu yana dört yıl geçmiş bulunuyor.

Dört yıl önce bugün, Türk çalışma hayatında demokrasiye girilmiş, Türkiye, «Sosyal devlet» vasfına uygun ilk olumlu adımı atmıştı.

24 Temmuz 1963, iktisaden zayıfın, dar gelirlinin, yoksulun korunmasını öngören bir «yeni düzen» in başlangıcı olmuş; maddi imkânları yetersiz, yaşama için gelir kaynakları mahdut kimselere, Devletin «sosyallik» vasfını ön plâna çıkaran haklar tanınmıştır.

Anayasa'nın koyduğu belirli prensipleri uygulayacak müesseseler gerçek fonksiyonlarını bu tarihte görmeğe başlamışlardır. Ve bugün, aynı müesseseler, sosyal adalet ilkelerine dayanan ileri Türkiye'nin yaratılması yolundaki çabalarına devamı etmektedirler.

Türkiye'de ekonomik yönden zayıfa, dar gelirliye, yoksula, «Anayasa'nın sosyal devlet» niteliğine uygun hakların tanındığı tarihten dört yıl sonra cevabı araştırılmak gereken soru şudur:

Sosyal adaleti ve çalışma hayatında demokrasiyi gerçekleştirmede ne derece başarılıyız? Ve sosyal adalete kaygısız kalmanın sorumluluk ve tehlikelerini ne ölçüde idrak ediyoruz?

Hemen belirtelim ki, sosyal adaleti ve çalışma hayatında demokrasiyi gerçekleştirme yolunda aştığımız merhaleler küçükseneme-yecek büyüklüktedir.

İşçi bugün kendi günlük hayatının ve çalışma şartlarının düzenlenmesinde yetkili, kendi işyerlerinin yönetim ve denetimde söz sahibidir. Emeğin karşılığının âdil, asgari geçim şartlarının insanlık haysiyetiyle bağdaşır seviyede olması gerektiğini savunduğumuz bir devrede yaşıyoruz. Nüfusumuzun yüzde 77'sinin sorunlarına eğilinsin, iktisaden zayıfın sıhhî bakım, öğrenim, konut problemleri çözümlensin, sosyal güvenliği sağlansın istiyoruz.

Sorumluluk içinde yapılan bu mücadelede başarılı olacağımız muhakkaktır.

Bugüne kadar gerçekleşen yeterlidir, denebilir mi?

Anayasamızın öngördüğü sosyal adaleti gerçekleştirme yolunda yapılanlar bir hiçtir...

Türk İşçi Hareketi olarak, biz, bir yandan sosyal adaletsizlikleri ortadan kaldırmaya, öte yandan sosyal adalete kaygısız kalanları hizaya sokmaya çalışıyoruz...

Bu, Türk Sendikacılık Hareketinin önderliğinde mutlaka başarıya ulaştırılacak, vazgeçilmez görevimizdir.

Sosyal adalet ilkelerine dayanan ileri Türkiyeyi yaratmaya azimli güçlerin elele verdikleri bu bayram gününde, omuzlarımızdaki sorumlulukları ve görevlerimizi bir defa daha hatırlayalım.

gili olarak Belediyelerin devlet kuruluşu olduğunu ve bu türlü anlaşmazlıkların devlet kesiminde daima görüleceğini söylemesine değinen Ecevit **«Eğer bir memlekette devlet kesimi işçileri Manisalı işçiler gibi demokratik direnme gösterebiliyorlarsa, o memlekette devletçilikle demokrasinin bağdaşmıyacağı ileri sürülemez»** dedi.

Ecevit konuşmasında özetle şunları söyledi:

«Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, yaptığı konuşmada, özel sektördeki grev sayısının devlet sektöründekinden çok daha fazla olduğunu ifade etti. Biz bundan nasıl teşebbüs hürriyetinin kötü bir şey olduğunu çıkarmıyorsak Aydın Yalçın da Manisa grevinden devletçiliğin kötü bir şey olduğu anlamını çıkarmamalıdır. Devletçilikten devletçiliğe fark

vardır, ölçü ve nitelik farkı vardır .Her şey devletin elinde olursa o başka devletçiliktir, bizimki gibi özel teşebbüse de yer veren devletçilik başka devletçiliktir. Devlet kapitalizmi halindeki devletçilik başkadır, demokratik devletçilik başkadır.»

Ecevit, Manisalı işçilerin yürüyüşüne değindikten sonra, sendikaların siyasetle uğraşmaları konusunda da şöyle dedi:

«Sendikacılığa siyaset girmemelidir, demokratik ölçüde mücadele ancak bu yolla olur. Ancak sendikalar siyasete girmelidirler.»

Anayasanın gerektirdiği düzenin kurulmasını isteyen Bülent Ecevit, **«çalışma hayatımızda gerçekleştirilen düzen değişikliğinin, Anayasamızın emrettiği başka alanlarda da gerçekleşmesi en büyük dileğimdir. Nufusun büyük çoğunluğu köylü olan, köylüsünün büyük çoğunluğu da aç olan bir ülkede yalnız işçiler için sosyal adalet ve güvenlik sağlamakla yetinemeyiz. Bu yolda mücadele etmek işçiler için de kaçınılmaz bir görevdir.»**

Ecevit'in konuşmasından sonra hep bir ağızdan **«İŞÇİ ANDI»** okundu ve törene son verildi.

DİĞER YERLERDE YAPILAN TÖRENLER

Öte yandan «İşçi Bayramı» yurdun bir çok yerinde ve Türk-İş Bölge Temsilciliklerinde kutlanmıştır.

Mahalli sendika liderleri ve işçilerin katıldıkları toplantılarda, toplu sözleşme ve grev hakkının verilmesi ve Türk İşçi Hareketinin bugünkü gücü üzerinde duran konuşmacılar, hür sendikacılığın gerektirdiği temel hak ve hürriyetler üzerinde çeşitli konuşmalar yapmışlardır.

İstanbul Birinci Bölge Temsilciliğindeki törende, Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı Ethem Ezgü bulunmuş ve bir konuşma yaparak işçi bayramının önemini belirtmiştir. Bu arada İstanbul Valisi Vefa Poyraz da, Birinci Bölge Temsilciliğine bir telgraf göndererek işçi bayramını kutlamıştır.

Manisalı işçiler Ankara'ya girdi

Manisa'dan Ankara'ya kadar 1000 kilometrelik «Anayasa Yürüyüşü»ne çıkan Genel-İş sendikasına mensup Manisa Belediyesi işçileri 24 Temmuz sabahı Ankara'ya gelmişlerdir.

Ankara yakınlarında Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, Federasyon ve sendika başkanları ile yöneticiler ve kalabalık bir işçi grubu tarafından karşılanan Manisalı işçiler, buradan karşılayıcılarla birlikte 24 Temmuz «İşçi Bayramı»nın yapıldığı Çalışma Bakanlığına gitmişlerdir.

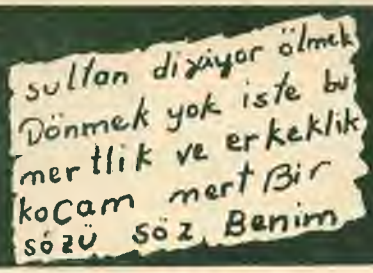
Manisalı işçilerin Ankara'ya girişlerine emniyet memurları karşı koymak istemişlerse de, Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy **«Kanunları biliriz. Biz bu yürüyüşü yapacağız. Zabıt tutar kanuni muameleye geçersiniz. fakat mani olamazsınız»** demiş ve saat 8 de yürüyüşü başlatmıştır.

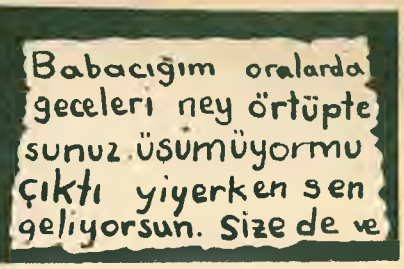
Başta Türk-İş Başkanı Demirsoy olduğu halde yürüyüşe geçen işçiler, Balgat köprüsünden, İstasyon caddesi, Numune Hastahanesi, Hacettepe Tıp Fakültesi yanından Çalışma Bakanlığına gelmişlerdir. Ellerinde bayraklar, dövizler ve flamalarla yürüyen işçilere yol boyunca büyük sevgi gösterisinde bulunulmuş bu arada Ankara Belediye Başkanı tarafından da karşılanarak buket verilmiştir.

Saat 10,15 te Çalışma Bakanlığına gelen işçiler, «İşçi Bayramı»nın yapıldığı salona girince dakikalarca süren tezahürat yapılmış ve arka sıralara oturarak töreni takip etmişlerdir .

İşçiler, kanuni haklarının verilmesine kadar Hipodromda kurulan çadırlarda kalmaktadırlar.

Manisa'dan gönderilen mektuplar

MANİSA — ANKARA...

Kızgın güneş altında 1000 kilometre.
Tabanlar şişmiş, yüzler kavrulmuş,
Yüreğinde çoluk, çocuk, gözlerinde ev hasreti.
Kızgın güneş, altında 1000 kilometre.
Gündeliğine 100 kuruşluk zam için 1000 kilometre.
100 kuruş için hasret; ana ocağından, çoluk çocuktan ayrı...
Bütün bunlar 100 kuruş için.
Yürüyecek daha Manisalı işçi, 100 kuruşu almak için daha da yürüyecek.

İnsanca yaşamağa hakkı olduğunu, bazı insanlara anlatmak için yürüyecek Manisalı işçi. 1000 kilometre değil, 10.000 kilometre olsa yine de yürüyecek. Anlatacak insan olduğunu bu hakka sahip olduğunu bazı insanlara anlatacak. 100 kuruşu alacak; tabanları şişecek, kızgın güneş altında kavrulacak, hasret çekecek, insan olduğunu, insanca yaşamağa hakkı olduğunu bazı insanlara kabul ettirecek. İşte 1000 kilometre Manisa-Ankara yolunun yolcuları bunlar, 90 kişi...

90 kişi şimdi Ankara'da çadırda oturuyor. İnsanca yaşamağa hakları olduğunu kabul edeceklerin kararını sabırla bekliyor.

Manisalı Belediye işçileri Ankara'da çadır içinde, aileleri yıkık dökük evlerinin içinde çile dolduruyorlar. 100 kuruş için bunlar...

Mektup alıyorlar, mektup yazıyorlar. Gözleri yaşlı birbirlerine memleketlerinden gelen haberleri iletiyorlar.

İşte Manisa'dan gelen mektuplar...

HURİYE'DEN BABASI MEHMET AYBAR'A

«Sevgili babacığım nasılsın iyimisin iyi olmanı ulu tanrıdan dilerim. Babacığım sen orada iyisen, biz de burada iyiyiz. Hastalık yok babacığım, bir salma dip tütünümüz kaldı. Sen oraya gittin, gurbet ellerine, gözümüz yaştan dinmiyor. 260 lira yollamışsın aldık. Babacığım paramız hiç kalmamıştı. Babacığım her gün seni anıyoruz, radyo çaldı mı ağlıyoruz. Radyo çalınca her gün sana kader tutuyoruz. Baki selamlar, bu ayrılık ölümden beter, başucumuzda kumrular öter.»

MUSTAFA'YA EŞİ HURİYE'DEN

«...ben çok sıkıldım, çok üzülüyorum. Sizin bir kaç kişiniz ölmüş ve has tahanede diyorlar. Ben eğer yol bilsem oraya gelirim. Fakat ne çare param yok, bende akıl kalmadı. Benim derdim daha bitmiyecek mi Keşke beni suya atıp gitseydin, ben de kurtulurdum.»

OSMAN ERGÜN'E KARDEŞİNDEN

«Annem ablam hepsi iyiler, selâm eder sağlığına duğacı olurlar. Çocukların selâm eder, ellerinden öperler Sermed soruyor ben yazıyorum, babam nerde diyor. Ankara'dan ne getirecek, mama, şeker, beş beş getirecek diyorum. Osman burası için hiç merak etme. Sultan diyor, ölmek var,, dönmek yok, işte mertlik ve erkeklik burdadır. Benim aslan kocam mert ve erkektir. diyor.»

EŞİNDEN, OSMAN'A

«Göndermiş olduğum mektubu aldın mı almadın mı? Bunun cevabında para gönder hiç kalmadı, parasızım. Ben annengillerin yanına gidecem, yalnız canım sıkılıyor... Arkadaşların hepsine selamlar.

Kuyuyu derin kazdım
İçine yazı yazdım
Al Osman bu mektubu
Hem ağladım hem yazdım.
Bu mektubu Osmana verenin
Elleri nurdan olsun
Vermiyenin canı sağolsun.

AHMET ÖZDEMİR'E EŞİ KIYMETTEN

«Göndermiş olduğum mektubun cevabını göndermedin merak içindeyim. Ayaklarım acımıyor dedin ama yalan söylemişsin, Celil öyle söyledi. Ayaklarınızın altına alkol sürüyormuşsunuz. İkinci bir sigara daha gönderiyorum. Oradaki kirli çamaşırlarını buraya gönder. Baki selamlar, çocuklar hepsi iyiler.»

EŞİNDEN MEHMET BAKIŞ'A

«Nasılsın iyimisin, inşallah iyisindir. Hiç bir düşüncem yok, yalnız seni düşünüyorum. Seni merak ediyorum. Benim için hiç merak etme. Sana üç tane sigara gönderiyoruz, 100 kuruşluk nane şekeri gönderiyoruz. Şadiye, Fetiye, Ufuk, Güneş, hepimiz selam eder ellerinden öperiz.»

Manisa - Ankara : 1000 Klm.

Manisa 1 kilometre...
Manisa 2 kilometre...
Manisa 4 kilometre...
Manisa 10 kilometre ..
Attıkları her adım, onları, yeni bir kilometre taşına yaklaştırıyor ve geride bıraktıkları her kilometre taşı, onları ailelerinden, çocuklarından, evlerinden biraz daha uzaklaştırıyordu.
Kilometre taşlarını geride bırakırlarken, kulaklarında hep ayni sözler çınlıyordu:
«Komünist»
«Siz komünistsiniz»
Yakıcı güneş beyinlerini deliyor, ayakları sızlıyor, ama onlar, sessiz, omuzları çökmüş, adımlarını sürüklerken, kafalarını bir burgu gibi oyan sorulara cevap arıyorlar.
«Bize neden komünist diyorlar?»
«Bize neden bu haksızlığı reva görüyorlar?»
Sonra, kilometre taşları onlara yeni şehirlere yaklaşıldığını duyuruyor. Ürkek, yeni şehirlere giriyorlar. Fakat hayret, buralarda kendilerine hakaret edilmiyor. Aksine, kucaklıyorlar, ellerini sıkıyorlar, kutluyorlar... Artık sessiz değiller, omuzları dik, sızlayan ayaklarına, yarılan tabanlarına rağmen sert adımlarla yürüyorlar...
«Bize komünist demediler...»
«Bizi kucakladılar...»
«Bize, Türk işçisi sizlerle iftihar ediyor dediler...»

★

Şehirleri geçiyorlar, heyecanla karşılanıyor, ağırlanıyor gene yollarına devam ediyorlar...
Ankara 10 kilometre...
Ankara 4 kilometre...
Ankara 2 kilometre...
Ankara 1 kilometre...
Ve bir 24 Temmuz günü Ankara'ya giriyorlar, işçi bayramını kutlayacaklar. .
Bir büyük binaya gidiyorlar. Herkes ellerini sıkıyor. Bakanlar, milletvekilleri onları candan tebrik ediyor.
Ya onlara, olmadık zulmü reva gören insanlar... Ya bir lira zammı onlara çok gören Belediye Başkanı... Ya halkı grevci işçiler aleyhine tahrik eden, «bunlar komünisttir, vurun bu komünistlere» **diye bağıran çıkarcılar... Onlar şimdi burada olmalı ve bu sahneyi görmeliydiler...**

★

Manisalı Belediye işçileri, kahramanca bir grev yaptınız. Size reva görülen en ağır ve açık haksızlığa karşı unutulmayacak bir direnme gösterdiniz. Anayasa için 1000 kilometre yürüdünüz.
Unutulmayacaksınız...

Ben Mustafa
Ben Cesur
Ben Osman
Ben Eyüp
Ben Ali
Ben Mehmet
Ben Süleyman

Biz Manisalı
belediye
işçileri

bir şikâyetimiz
var bizim

Şimdi onlar, Ankara Hipodromunun 19 Mayıs Stadyomu yanındaki girişinde kurulan çadırlarda 1000 kilometrenin yorgunluğunu gidermeye çalışıyorlar. Herkes onlara büyük yakınlık gösteriyor. Manisada gördükleri hakaret, taraf tutan idare amirleri, halkı kendileri aleyhine kışkırtan Bele diye Başkanı, toplu sözleşme ve grev düzenini «Komünistlik» olarak göstermeye çalışan iş adamları yok burada...

Ama, hala o kabuslu günleri unutamıyorlar.

Konuştukları tek konu bu.. Türk-İş muhabiri kendilerini ziyarete gitti... Konuşmalarına hakim olan, Manisada geçirdikleri günler ve yollarda gördükleri yakın ilgiydi. Dönüyor dolaşıyor hep, «bize komünist dediler» diyorlar, sonra da yollarda gördükleri yakınlığın bütün üzüntülerini unutturduğunu söylüyorlardı. Türk-İş muhabiri konuşmalarını banda aldı. Bu konuşmaları aynen yayınlıyoruz.

Bir işçi grevi anlatıyor

«Ben Mustafa Azır, Genel-İş Manisa şube başkanı. Bizler toplu sözleşme dönemi içersinde işveren Manisa Belediyesi ile toplu sözleşme müzakerelerine oturduk. Toplu sözleşme müzakerelerinde altı madde üzerinde bir ihtilâf vukubuldu. Bunlardan sosyal yardım ve ücret artışı taleplerimiz vardı. Anlaşamadık, kanunun öngördüğü şekilde, uzlaştırma kuruluna konuyu intikal ettirdik. Uzlaştırma kurulu tarafların görüşü dışında bir karar aldı. Biz kararı taleplerimizin altında olmasına rağmen kabul ettik. Ancak, işveren bu müsbet kararları dahi kabul etmedi. Mecburen kanunî süre içersinde bir grev kararı aldık. Ancak grev tarihini ileri bir tarihe bıraktık ki, belki bu arada bir anlaşma zemini olur diye. Ve gerek işverenle, gerekse Manisa ile ilgili kişilerle bir ortam bulunması için temaslar sağladık. Ancak bu temaslar bir netice vermedi ve 11.5.1967 tarihinde fiilen grevi uygulamaya başladık.

İşverenimiz kanun dışı bir mücadeleye girerek, bizlerin bu davranışını komünist hareketleri olarak vasıflandırdı ve halka böyle empoze etti. Bizlerin bu müsbet taleplerini aşırı talepler gibi karşıladı ve halka yanlış beyanlarıyla, yani bizlerin çok yüksek ücret aldığımızı beyanla bizlere zam verilmesini savundu. Oysa, bizim elimize geçen ayda 307 lira idi. Müteaddit defalar yaptığımız toplantılar da bir netice vermedi.

Bizler, işverenimizin bu kanun dışı mücadelesinde yakınmıyoruz. Ancak, adlî mercilerin mülki amirin, savcının, Anayasayı uygulama durumunda olan yetkililerin bizlerin karşısında olmasından yakınıyoruz. Şöyle ki, bizler haklı mücadelemizde emniyetten kendimize yardımcı istediğimiz zaman, **«oturun bekleyin, memurumuz gelsin, verelim»** diyorlar. Ancak, bir, birbuçuk saat beklediğimiz halde, bazen, bir memur veriliyor; tabiî ki, bu zaman zarfında hadise ortadan kayboluyor, bazen de **«memurumuz gelmedi»** denip, savuşturuluyoruz. Hayatımızdan endişeye düşmeye başladık. Öyle ki bazı tahrik edilmiş kimseler, hatta diyebilirim ki, kastı mahsusla hazırlanmış kimseler, bizleri karakoldan almaya kadar yeltendiler. Türk-İş Üçüncü Bölge Temsilcisi Burhanettin Asutay, emniyete elli metre mesafede ve beraberinde bizler, üç arkadaş linç edilmekten kendimizi zor kurtardık.

Kanun çerçeveleri içinde yaptığımız, kanunî hakkımız olan grevi vatandaşa kötü, yani komünist tahrikleri gibi empoze ettiler. Bazı menfaat düşkünü kimseler de bunu, menfaatleri olduğu için, bu şekilde, bünyesinde bulundurdukları kimselere empoze ettiler ve bizim karşımızda olmalarını sağladılar. Bizler kardeş kardeşe düşmemek için ve yapılan haksızlığı, ihlâl edilen Anayasayı savunmak için Manisa'dan Ankara'ya 930 kilometrelik bir protesto yürüyüşü düzenledik. Ve 16.6.1967 tarihinde yola çıktık, 24.7.1967 tarihinde Ankara'ya vasıl olduk. Yolda birçok ızdıraplar çektik. Susuzluk, yakıcı güneş, yorgunluk, patlayan ayaklarımız bizi bu azimli yolumuzdan ayıramadı. Benim söyleyeceklerim bu kadar. Hepinize teşekkür ederim.»

Bir işçi, hepimiz ağladık, diyor

«Ben Manisa'dan Cesur Şişmanoğlu, 934 doğumlu, Manisa. Ben de sizlere şimdi, yolda, Nazilli'li arkadaşlarımızın bizleri karşılayışını anlatacağım. Şehire beş kilometre kala, Nazilli'li işçiler ve halk, muazzam kalabalık bizleri Nazilli dışında karşıladılar ve içlerimizde yaşlı olan arkadaşlarımızı omuzlarına alarak Atatürk Heykeli'ne kadar taşadılar .Kalabalığı görünce dayanamadık. Bütün arkadaşlar, ağladık. Diğer taraftan Afyon'a girişimiz çok enteresan oldu. Bütün Afyon halkı, tahmin edebilirim ki, 10 bin kişilik bir kalabalık, işçi kardeşlerimizi omuzlarına alarak şehrin içine kadar getirdi. Benim de anlatacaklarım bu kadar.»

Bir işçi grev gözcülüğünü anlatıyor

«Ben Osman Ergüven. Grev gözcüsü olduğumuz çarşı muhitine çıktık, yanımda Cebrail isminde bir arkadaşla... Bir arabayı tutup, depoya, çöp deposuna yanaştırmışlar, doldururlarken, tabii bunu durdurmak, için sarıldıkça arabaya, en aşağı Belediye Zabıta memurları falan, 500 kişi üzerime hücum ederek, orada da bir bakkal, esnaf bir arkadaş, sağ tarafımdan gelip bana bir yumruk vurup, bende beline sarılarak ve aralarından bir kurtuldum. Nasıl kollarımın yakalandığını anlayamadım. Arabayı kaçırdılar. Çok fena durumda, **«komünisttir bunlar...»** diyerekten, bağırdı yumruk vuran. Fakat ben de ona, dedim ki, **«bunu unutma, sana bırakmıyacağım .»**; **«Ne yapabilirsin!»** diye hitap etti bana. Başka diyeceğim yok.»

Bir işçi, nasıl insafsızlık bu, diyor

«Ben Osman Ergün, dört senedir, Belediye Fen İşlerinde çalışmaktayımdır. Bu haksızlık davamızda ve yürüyüşte ayaklarım üç sefer patladı. Nasıl insafsızlık bu? Belediye bizi bu işlerle karşılaştırdı... Yollarda ızdıraplarımız tabii çok oldu. Ne yapalım ki, bu azimli davalarımızda, bunu altetmek için çıktık. Başka diyeceğim yoktur!..»

Bir işçi nasıl hücuma uğradığını anlatıyor

«Ben Belediye Fen İşlerinden Eyüp Kurtaş. 1934 doğumlu biz 4 kişi ayrıldık ve Sivas Şube Başkanı Fethi, soyadı Gerçek. Dört kişi ayrıldık ve gittik, Balıkpazarında temizlik yerinde varilleri kaldırıyorlardı Enver Gediz'in adamları. Gittik men etmeye **«yasak»** dedik, herifer üzerimize saldırdılar, bütün esnaf üzerimze saldırdı. Taksiye girmeye vakit bulamadık, başkana vurdular, ondan sonra başkan kendisini zor içeri attı. Ben geçtik taksinin sağ tarafına taksiye girmeye müsaade bulamadım, taksiyi parçalayacaklardı. Derhal kapıyı kapattım. Hızla ilerledim ve birkaç kişiye hafifçe çarptı. Ondan sonra bizim üzerimize hücum ettiler, bizi yuhaladılar, «komünist» dediler, vurmaya kalktılar. Birkaç kişi müdafaa etti bizi. Ondan sonra ayrıldım ileriye. Sebze Pazarı'na doğru, tekrar geri döndüm. Arkadaşlarımı kurtarmak için geriye döndüm. Arkadaşın birisini çeşme başında çevirmişler, **«sen karışma»** diyorlar, **«sen bu işe girme, biz sendikacılara kızıyoruz, onlar komünisttir»** diye bağırıyorlar, çağırıyorlar. Geriye döndüğüm zaman beni gördüler ve benim üzerime hücum ettiler. Birkaç kişi odunu kaptılar ve bana vurmaya, hücum ettiler, ben kendimi postahanenin arkasına zor attım. Bir taş kaptım, mecbur oldum. Kaçamadım, çevirdiler beni, kimisi ayağımdan kimisi kollarımdan yakaladılar. **«Ne istiyorsunuz benden»** dedim. **«Sizden birşey mi istiyorum, kendi işimle uğraşıyorum. Sizden para istemiyorum, hak istemiyorum. Ben kanunla uğraşıyorum.»** Ondan sonra **«taş aldı»** dediler vurmaya. Ben dedim, **«mecbur oldum, siz odunla vurmak istediniz»** Ondan sonra, mezbahadan bir arkadaş, arkama geçti ve arkamdan birisi odunla vurmak istedi. Arkamdan bir arkadaş odunu kaptı ve beni kurtardı. Ondan sonra kavga gürültüyle epeyce bir zaman geçtikten sonra ayrıldık. Polis molis yok, hiç gelmedi. Ondan sonra zor ayrıldık. Bizim taksiler de o zaman yetiştiler. Millet zorla yola başladı. Bukadar.»

Bir işçi yolculuğu anlatıyor

«Ben Manisa'nın Adakale Mahallesinden, İyilik Sokağında, 14 numaralı hanede Mehmet Ali Üvecim. Yaşım 65. Manisa'nın hareket saati 9,30. Heykele giderken, Enver Gediz Mağazası önünde biz grevcilere **«yuh»** semaları ile karşılaştık .Taa heykele varıncaya kadar devam etti. Heykel önünde saygı duruşu bir dakika yaptık. Tam ayrılırken tekrar Havuzlu Çarşı tarafından **«yuh»** diye sesler yükseldi. Biz grevciler, sessizce, yürüyüşe devam ettik. Tam Börekçi Abdürrahman Fırını'nın yanına kadar **«yuh»** sesleri devam etti. Sessizce İzmir Caddesini takip ederek, Karaköy'den geçerken, halk bizleri hiç söz, kimse tarafından çıt diye olmadı. Hatta bazı kimseler, **«uğurlu olsun»** diyenler oldu. Biz zavallı taa Tepe Karakola gelinceye kadar matem içinde yaşıyorduk. Orada, biz grevciler, herbirimiz, yetim çocuklar gibi boynumuz bükük oturuyorduk. İzmir istikametinden bir taksi geldi; içinden dört kişi çıktı, selâm verdiler, **«hoş geldiniz...»** hepimizin ellerini sıktılar. Bizler, üzerimizdeki Manisa'daki **«yuh»** seslerinin kalplerimizin karardığını hissediyorduk. Sanki görmez bir karanlık içinde Tepe Karakola kadar geldik. İzmirlilerin bizi karşılamaları bizleri aydınlattı. İzmirliler bize, **«hayırlı yolculuklar»** dedi, işçilerin, fakirin Allahı var. Allah bizlerle beraberdir. Hepimize sigara ikram ettiler, bizlerle vedalaştılar, kendileri oradan hareket ettiler. Çikeli'ye, benzin istasyonuna konakladık. Sabaha erken hareket ettik. Bornava'ya geldik. Bornava İstasyonu'nda konakladık. Bornava Sendikası bizlere bir teneke peynir, içinde ağzı kapalı bir teneke peynir, arkadaşlara yarım ekmek ve peynir, üçer adet salatalık ikram ettiler. Biz yemek yerken, bütün gazeteciler, fotoğrafcılar geldiler, harekete geçince alkışladılar. Harekete geçtik ve bizlere «uğurlar olsun» dediler. Mersinli'de bir vatandaş, hoca oğlu ve motor tamircisi olduğunu öğrendik, bizlere, arkadaşlara, **«bir dakika, bir dakikanızı müsaade eder misiniz?»** dedi. Bizlere birer gazoz ısmarladılar, **«haydi yolunuz açık olsun...»** ayrıldık. Bornavalılar bizlere iki adet buket verdiler. Ve biz grevciler, yolumuza devam ettik. Trafik arabası önünde, biz grevciler onları takiben doğru heykele vardık ve çelenk koyduk, fakat çelengi şehitlerin yanındaki **«Temizlik Sendikası»** bize verdi. Bizler, sendika başkanları heykelde 15 dakika dinlendik. Hemen harekete geçtik, Kordonu takiben doğru Bahri Baba Parkı'ndanVaryant yolu ile Bayram Yeri yanındaki cami yanındaki bir kahveye oturduk, fakat tanımadığımız bir vatandaş tarafından bir çay ziyafeti verdiler. Tekrar harekete geçtik. Kule Saati yanından doğru caddeyi takiben Kara Bağlar'a geldik, orada çadırları kurduk. İzmirin bütün sendikaları, bizleri hoş, hususi büyük bir Belediye, bir otobüsle İki Çeşmelik yolu ile Mezarlık yolu ile Çankaya'dan Basmahane'den Kahramanlar'dan, Kahramanlar Kapısı'ndan, otobüsle Göl Gazinosu'na oturduk ve büyük bir lokantada yemek ziyafeti verdiler. Yediğimiz yemek, taze etli fasulye, patates, köfte, pilav yedik. Tekrar Belediye otobüsü ile Karabağlar'da konakladık. Çadırlara geldik. Geceyi orada geçirdik. Pazar günü harekete geçip, Şirinyer yolu ile Seydiköy, Gaziemir yolu ile bütün yollardaki kamyon otobüsler, yollardaki köylü ve köylüler bizleri alkışladılar. Bizlere, **«davanızda haklısınız, yolunuz açık olsun...»**

Hareketimiz devam etmekteyken, taaa Aydın ve Nazilli'den ileri gelirken Menderes Köprüsü denilen bir yer... orada ayaklarım şişti ve sıtma halinde vücudum bir kırgınlık geldi, oradan beni taksi ile Denizli Sigorta Hastahanesi'ne götürdüler ve tedavim için bir çok ilâçlar verildi. Ertesi gün yolumuza devam ettim.

Manisa'da itfaiye yanındaki nöbet mahallinde beklemekteyken, karşımda bir taksi yazıhanesi vardı. Orada **«arabacı»** namı ile maruf bir şahıs, oturmakta olan Manisa'nın Alaybey Mahallesinden Emir Kazıkoğlu, senelerden beri mahallesinde bulunduğumuz halde, beni orada nöbet mahallinde görünce, yanıma yaklaşarak, belki üçbeş adım mesafede, **«Tuhhh, burası çok pis kokuyor, pislikten geçilmiyor...»** Bu yapılan hareket doğrudan doğruya benim şahsımadır. Halbukise, bu grevden evvel gayet samimi ve merhabamız ve samimiyetimiz yüksekti. Bu kadar kâfi gelir.»

Bir işçi tahrikleri anlatıyor

«Ben Belediye Fen İşçilerinden Mehmet Aybar. Yönetim Kurulu ve bizler Manisa Belediyesine bir karar uyguladık. İsteklerimizi alamadık.

Yönetim Kurulundan Cavit Bey, Mehmet ve ben üç arkadaş bir toplu sözleşme akdi için Belediye salonunda bir toplantı yaptık. Bu toplantı altı oturum nihayetinde, hiçbir hak alamadık. Bize verilmedi. Bunun haricinde Uzlaştırma Kuruluna gittik. Uzlaştırma Kurulunda, 225 kuruş tarafsız aracı tarafından verildi. Altı iş gününde Belediye yetkilileri bu 225 kuruşu bizlere vermekten sakındı. Bunun haricinde bizler mecbur kaldık grevi uygulamaya.

Ve 67 senesinin beşinci ayının 12 sinde 3 üncü Bölge Temsilcisi Burhanettin Asutay grevi yakından görmek ve bizlerle ilgilenmek üzere Manisaya geldi. Bir şehir gezintisi yaparken halkın temizlik yaptığını görünce grevin nedenlerini izah etmek için şehrin kalabalık semtlerini gezerken ve zabıta yetkilileri tarafından ve halkın bin beşyüz arasında olan kalabalık, **«bunlar da, onlar da komünisttir»** diye bağırarak ve belediye yetkilileri ve çavuşları da **«vurun, bunlar da onlardandır»** deyince Burhanettin Asutay, Bölge temsilcisi bir hayli hırpalandı ve arkadaşım Mustafa, Şube Başkanı, o da onunla beraber hırpalandı. Bunun haricinde de ve Burhanettin Asutay'ın şoförü, Grev Komite Başkanı Mustafa Sıdal bir hayli hırpalandı. Havuzluçarşı muhitinde ve Merkez Karakolunun yanında olan bir hadise burada ilgililerle, emniyet tarafından hiçbir kimse gelmedi. Hadise bittiği anda iki pols yetkili memur arkadaş geldi ve karakola hepsini beraber davet ettiler. Mustafa Arzık, burada bir arkadaşın yardımıyla kendisini şubeye kadar attı ve yetkililere ve Vali beye telefon etti. Vaziyetin şu durumda olduğuna ve emniyet müdürüne de telefon açtı. Hadisenin çok hadiseli geçtiğinden herhangi bir hadisenin olabileceğinden endişelendiği için malûmat da verdi.

Bizlere komünist diye hitap ettiler. Burhanettin Asutay beye filân **«komünist bunlar, vurun»** dediler.

Bizler Türk milleti olarak hiçbir zaman komünist olamayız, komünizmin daima için toplu olarak karşısındayız. Bizler Manisa'dan ayrıldığımız vakit insanlığımızı ve kendilerimizi kaybetmiş durumdaydık. Biz yola çıktığımız zaman bize gösterilen sevgi ve kalabalıkla karşılaştığımız zaman, insanlığımızı bir hayli düzelttik. Birçok kaza ve kasabalarda hatta küçük köylerde bizlere yakınlık gösterdiler. Genel olarak hepimizi bağrına bastılar, hareketimizin nedenlerini öğrenmek istediler. Biz de nedenlerini izah ettik.

Şunu da söylemek gerekir ki, Manisalı bütün fertler, bütün yetkililer ve bütün ilçe başkanları ve belediye yetkilileri bizleri Manisalı olarak orada doğup büyüdüğümüz için, bizi kökümüzden tutup, sülâlemizden tutup bizleri bilmektedirler. Bunu bildikleri halde, on parmakları kara, bizlere kara sürmüşlerdir. Biz Türk milleti olarak, Türk vatandaşı, işçisi olarak, hiçbir zaman için bu ithamları kabul etmiyoruz.»

Bir işçi oğluna sesleniyor

«Ben Süleyman İlyas, mezbaha işçilerinden. İzmir, Aydın, Afyon, Eskişehir, Ankara... geldik. Arkadaşlarımızın ayakları yara oldu. Oğlum Ahmet İlyas sana sesleniyorum: başarılar dilerim, Üniversiteyi kazanmışsın; Harbiye'ye gitmişsin, onu da kazanmışsın; çok başarılar dilerim, selâmlar.»

İş kanunu Millet Meclisinde

İş Kanunu tasarısının Cumhuriyet Senatosunda görüşülmesi geçtiğimiz ayın ortalarında tamamlanmıştır.

Senato Millet Meclisinin kabul ettiği metinde bazı değişiklikler yapmış ve iş kollarına göre asgari ücretlerin tespitini, Çalışma Bakanlığının teklifi üzerine, Bakanlar Kurulunun yapmasını kabul etmiş, tarım işçileri ile deniz ve hava işlerinde çalışan işçilerle en az 3 işçi çalıştıran işyerleri, kanunun kapsamı dışında bırakmıştır.

Cumhuriyet Senatosunda kabul edilen tasarıya göre, apartmanlarda çalışan kapıcılar İş Kanununa tabi olmayacaklar, ev hizmetçileri, ahçılar ve uşaklar da kanunun kapsamı dışında kalacaklardır.

Senatonun kabul ettiği metin, Millet Meclisininkinden değişik olduğu için, tasarı Millet Meclisinde bir daha görüşülecektir.

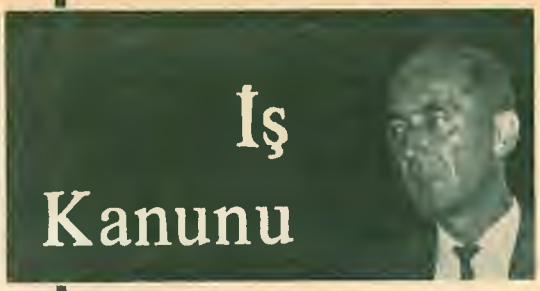
Görüşmeler sırasında bir konuşma yapan Kontenjan Senatörü ve Türk-İş Mali Sekreteri Ömer Ergün; tasarıda yapılmak istenen değişikliklerin çalışma hayatımızda önemli etkileri olabileceğini belirtmiştir.

MİLLET MECLİSİNDE

Millet Meclisi'nin 24 Temmuz günkü toplantısında İş Kanununun onbir maddesinin Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi'nin ilgili komisyonlarından eşit sayıda üyelerden kurulacak bir karma komisyon'a havalesi kararlaştırılmıştır.

Görüşmeler sırasında, Meclis Geçici Komisyonu'nun, Senato'ca yapılan değişikliklerin benimsenmesi veya benimsenmemesi yolundaki tavsiyelerine uyulmuştur. Böylece tasarının, «Millet Meclisinden geçtiği şekliyle Senato'ca kabul edilen maddeleri» ile «Millet Meclisi'nin kabul ettiği Senato değişikliklerini havi maddeler» kesinleşmiş olmaktadır.

«İşyerini bildirme», «istisnalar», «sürekli ve süreksiz işler», «kıdem tazminatı», «sağlık ve güvenlik tüzükleri», «işin durdurulması» ve «genel hükümlere, işçi sağlığı ve güvenliği, ücret ve denetime ilişkin cezalar» konularında hükümler ihtiva eden onbir madde ise karma komisyonda görüşülecektir.

İş Kanunu tasarısının C. Senatosunda görüşülmesi sırasında bir konuşma yapan Türk-İş Malî Sekreteri Senatör Ömer Ergün, çalışma hayatımızın tarihçesini çizen açıklamalarda bulunmuştur. Konuşmasını aynen veriyoruz.

32 yıl öncenin şartları bugün çok değişmiştir

Bugün müzakeresine geçilen ve kanunlaşmaya aday bu tasarının millet hayatımız içinde önemi büyüktür. Çalışma hayatımızın ana kanunlarından sayılır. Say ile sermayeyi yakından ilgilendirir. Bu kanun çalışma düzeninin kurulmasını ve korunmasını hedef tutar. Çalışanı himayesi altına alır.

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana sanayie geçiş ve ilerleyişin bir neticesi ülkemizde de iş hukukunun doğmasını ve gelişmesini icap ettirmiştir.

Sanayileşmemiş ve büyük işletme ve tesisleri kurulmamış veya teşebbüse geçmemiş ülkelerde bu gibi kanunlara daha az ihtiyaç duyulur. Bir zamanlar ülkemizde de böyle olmuştur.

Sözlerimi tarihin akışına göre sıralıyarak ve Meclis tutanaklarının ileride sosyal tarihimize de kaynak olacağı düşüncesinden de hareket ederek kanun tasarısının gerekçesinde yer bulmayan konulara kısaca temas etmekte fayda görüyorum:

Sosyal tarihimiz Osmanlı İmparatorluğu ile başlar, İstiklâl Savaşı onu da Cumhuriyet devri takip eder.

OSMANLI İMPARATORLUĞU

Asırlar boyu devam eden Osmanlı İdaresinde (Mecelle)denilen Kanunun 4 üncü faslını teşkil eden (İcareyi Ademi)faslında basit bir kaç hükümle işçi hakkı geçiştirilmiştir. Bu kanuna göre bir iş yerinde çalışan işçi,

kendi gayretini iş sahibine ücret karşılığı tamamen kiralayan kimse mecburiyetinde bırakılmıştır.

O devirlerde işçinin şikâyet hakkı olmadığı ve doğmadığı gibi şikâyet edecek bir yeri de yoktu. Patron onu istediği gibi çalıştırır ve haber bile vermeden işine son verebilirdi.

Böyle olduğunu, sayın Akif İyidoğan'ın Sendikalar Kanununun müzakeresi sırasında şu sözlerile belgelemek isterim.

Zamanın kömür ocaklarını çalıştıran son Osmanlı Sadrazamlarından Salih Paşanın babası Medeni Hûmayun Nazırı Ferik Amiral Dilâver Paşa talimatında patronla işçi arasındaki münasebeti temsil eden 75 inci maddesi, amele kömür koyarken, bu günkü tabirle iş kazasına uğrarsa, patrona terettüp eden vecibe, ameleyi (Bir estere bindire ve köyüne göndere) den ibaretmiş, yani işçiyi hayvan sırtında işyerinden evine götürmekmiş, o günlerde işçinin tedavi, sağlığını kazandırmak veya korumak patronun ve devletin görevleri arasına girememiştir.

İmparatorluk devrinin sonlarına doğru 1869 (1285) tarihli (Maadin Nizamnamesi) çıkartılmış, yalnız maden işçilerinin iş emniyeti ve biraz da sağlığının korunması cihetine gidilmiş ve kaza sonunda ölenlere de tazminat verilmesi ele alınmıştır.

Bundan sonra 1880 (1296) tarihli (İstanbul Şehremini Kanunu) ile de yalnız kamallık yapan ve nakliyatta çalışan işçiler için bir tarife tespitine imkân verecek mevzuat çıkarılmıştır.

İş anlaşamamazlıklarının halli için de 1325 tarihli (Tatili Eşgal Kanunu) da yalnız amme yararına iş gören iş yerlerinde uygulanmak üzere çıkarılmıştır. Özel işyerleri anlaşamamazlıkları ise uzlaştırma sistemi dışında bırakılmıştır.

Asırlar boyu devam eden Osmanlı İdaresinde İş Hukuku ile ilgili olarak tesadüf edilebilen mevzuat şimdilik bunlardan ibaret kalmaktadır.

Bunun temel nedenini devletçe, milletçe, bir sanayileşme hareketinin doğmamış ve olmayışında aramak gerekir. Hele yabancıların malı olan işletmelerde çalışan işçiler devlet ve kanun himayesinden de mahrum kalınca istismar edilmelerini tabii karşılamak icap eder.

İSTİKLÂL SAVAŞI

Osmanlı İmparatorluğunun çöküntüsü üzerine İstiklâl Savaşının başlaması, 23 Nisan 1920 de T. B .M. Meclisinin açılması, yeni bir devreye geçişin başlangıcı olmuştur.

Bir tarafta savaş yapılırken çok önemli işler arasında iş hayatı içinde işçinin haklarını koruyacak tedbirler üzerinde durulduğu görülür.

Bu devrede memleketimizde büyük işletmelerin başında gelen Zonguldak Kömür madeninde çalışan işçilerle ilgili olarak, 28 Nisan 1921 tarihli ve 114 sayılı (Zonguldak ve Ereğli Kömür Havzasında mevcut kömür tozlarının işçi umumi menfaatleri için satılması) hakkında kanun çıkarılmış, kömür tozu satışları neticesi elde edilen paraların İktisat Vekâletinin nezareti altında, işçinin umumi menfaatına harcanması imkân dahiline sokulmuştur.

10 Eylül 1921 tarihli ve 151 sayılı Ereğli Havzaî Fahmiye Maden amelesinin hukukuna müteallik kanun çıkarılmak suretiyle de Ereğli bölgesinde çalışan kömür maden işçilerinin hakları daha geniş teminat altına alınmak istenmiştir.

Bu kanun işçi sağlığını koruyacak tedbirlerin alınmasını, 18 yaşından aşağı olanlarını maden ocaklarında çalıştırılmamasını, çalışma saatlerinin tesbit edilmesini, fazla çalışmanın rızayla ve ayni zamanda iki kat ücret ödenmesiyle yapılmasını, işverenlerin kurslar ve okullar açmasını hükme bağlanmıştır.

Maden işçisini himaye edici ileri hükümler getiren bu kanun ayni zamanda sosyal güvenlik müessesesinin ilk kuruluşuna da vesile olmuştur.

(Amele Yardım Sandığı) kurulmasını ve işverenlerin bu sandığa mecburi bir prim ödemelerini de ön görmüş hasta ve kazaya uğrayan işçinin parasız tedavi edilmesinin sağlanma hedefi güdülmüştür.

Daha Cumhuriyet kurulmamış idi. İstiklâl Savaşı devam ederken yeni kurulan T. B. M. Meclisi asırlar boyu ihmal edilmiş olan işçinin insanca ve güvenlik içinde çalışmasını sağlıyacak mevzuatı çıkarma, kanunlaştırma yolunda ileri ve ciddi çalışmalar yapmış, milletimizin askerlik tarihine şanlı destanlar yazdıranlar sosyal tarihe geçecek eserler vermesini de bilmişlerdir.

Halen çalışma hayatımız içinde o günden bu yana pek çok gelişmeler olmasına rağmen bu kanun hizmet ifa eder haldedir.

CUMHURİYETİN İLÂNI VE İDARESİ

T B. M. M. nin kuruluşundan 3 yıl sonra 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet ilân edildi.

Meclis çalışmaları içinde iş ve çalışma hayatı ile ilgili çalışmalar inkitaya uğramadı .

Kurtuluş savaşının zaferini, ekonomi savaşı takip etti. Sanayileşmeye büyük önem verildi.

Cumhuriyetin ilânını müteakip iki aylık zaman içinde 2 Ocak 1924 tarihinde 394 sayılı (Hafta Tatili Kanunu)kabul edildi. Bu kanun nüfusu 10 binden daha fazla olan şehirlerde Belediye Meclisi kararıyle çalışan herkese haftada bir gün dinlenme hakkı tanımıştır.

Bundan sonra İş Kanunu hazırlıklarına geçildiğini görürüz. 13 Ocak 1924 tarihinde İktisat Vekâletince hazırlanan 120 maddelik (Mesai Kanunu Layihası) hükümet tarafından T. B. M. Meclisine sunulmuştur. Ticaret Encümenince İş Mecelleleleri namı altında, 99 maddeyi ihtiva etmek üzere bir lâyiha hazırlamış ise de Mecliste müzakere edilememiştir.

1926 dan sonra (Mecelle) nin kaldırılmasile 17 Şubat 1926 tarih 743 Sayılı Medenî Kanun, 22 Nisan 1926 tarih 818 sayılı Borçlar Kanunu kabul edildi.

Borçlar Kanununun (HİZMET AKDİ) adile adlandırılan 10 uncu kısmında işçilerle ilgili olarak, ücretlerin ödenmesinde işverene düşen mükellefiyetler, iş zamanları arasında dinlenme gibi umumi hükümler yer almıştır.

İş hayatının özellikleri itibariyle çıkan hukuki boşlukların Borçlar Kanunu yolu ile doldurulamıyacağı inancı, çalışmaları devam ettirmiştir.

Bu suretle müteaddit lâyihalar hazırlanmış ve kaleme alınmış olduğunu o güne ait vesikaları tetkik ettiğimizde görürüz.

İktisat Vekâletinde ikinci defa olarak hazırlanan ve (İş Kanunu) namı verilen 36 maddelik bir lâyiha Şurayı Devlete tevdi olunarak tanzimat dairesince tetkik ve mazbatası 7 Nisan 1929 tarihinde heyeti umumiyeye kadar gelmiş, heyeti umumiyede müzakere sıralarında yeni bir çalışmaya geçilmek üzere iken vekâletçe geri çekilmiştir. Kanun üzerinde yeni çalışma hazırlıkları devam ederken 24 Nisan 1930 tarih 1593 sayılı (Umumî Hıfzıssıhha Kanunu) B. M. Meclisince kabul edilmiştir. Bu kanunda işçi sağlığına önemli yer verilmiştir.

Bundan sonra İktisat Vekâletince 192 maddelik iş hukuku ile ilgili diğer bir layiha hazırlanarak İcra Vekillerinin 2.3.1932 tarihli kararı ile yüksek Meclise arzedilmiş ise de bu da geri alınmıştır.

Nihayet dördüncü defa olarak esasları Başbakanlığa bağlı Yüksek İktisat Meclisince hazırlanan ve Devlet Şûrasının incelenmesinden geçen (İş Kanunu) layihası 30 Nisan 1935 tarihinde B. M. Meclisine sevkedildi.

Bugün olduğu gibi bu kanun da bir karma komisyonda müzakere edilmek suretile Meclise intikal etmiştir. Mecliste müzakeresi 8 Haziran 1936 tarihinde tamamlanarak 3008 sayıyı alan (İş Kanunu) 15 Haziran 1936 tarihinde Resmî Gazete ile yayınlanmıştır.

1924 den 1936 arası 12 sene devam eden çalışmalar neticesi İş Kanunu meydana gelmiştir. Bu gecikme, ortada olmayan bir mevzuatın mem leket gerçeklerine göre en iyisini yapmak ve başarmak kaygusundan doğmuştur.

Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren say ile sermaye arasında ahenk tesisi düşünülmüş ve bütün Türk işçisine hitap eden bir kanun olması prensibi, hareket noktası olmuştur. O zamanın icapları olarak kanun dışında bırakılması zaruri görülen işçiler ve işler için istisnaî hükümler konulmak suretile tatbikata girmiştir: Meselâ büyük şehirlerde 4 işçi çalıştıranlar nüfusu 50 binden aşağı olan yerlerde de 10 işçi çalıştıran işyerleri İş Kanunu kapsamına girmiştir. Sanayi ile tarım işçiliği arasında büyük farklılık o günler de de tesbit edilerek tarım işçileri için ayrı bir kanun çıkarılması zarureti kabul edilmiştir.

Bu ilk mevzuat Türk iş hayatına başta grev gibi yasaklayıcı hükümlerine rağmen esaslı prensipler getirmiştir.

32 sene ayakta duran 3008 sayılı İş Kanunu maddelerile ilgili nizamnamelerin uzun seneler çıkarılmaması, diğer taraftan takipcisi olan vekâletin kifayetsiz teşkilâtı, en mühimi de kanundan yararlanmak mevkiinde olan işçilerin teşkilâtlanma imkânından, çalışma ve çalışmama hürriyetinden mahrumiyetleri kanundan yeteri kadar istifade edilmesini mümkün kılmamıştır.

Ancak işçinin kendi hukukunu, kendisinin arayabileceği sendikalaşma hakkının 1947-48 yılında doğması ile İş Kanunu ruh kazanmış, işçi ve işveren tarafından sayfaları karıştırılır hale gelmiştir.

O günün şart ve imkânları içinde bu kanunun hazırlanmasında ve kanunlaşmasında emeği geçenleri şükranla anmayı vazife telâkki ederim.

Bugün müzakeresini yaptığımız İş Kanunu Tasarısına 3008 Sayılı İş Kanunu temel ve kaynak olmuştur. Bir kısım maddeleri zedelemeden, karakterini bozmadan bu tasarıya aktarılmıştır.

Bu tasarının Senatoya ikinci defa gelmesinin şansızlığı, iki Meclis arasında müddet

uyuşmazlığı yüzünden Cumhuriyet Senatosunda yapılan değişiklikler nazarı itibara alınmadan kanunlaşmasının Millet Meclisince istenmiş olmasıdır.

Yalnız Millet Meclisi müzakeresi halini alan metin sayın Cumhurbaşkanı tarafından haklı olarak veto edilmesine sebep olmuş bu suretle yeniden müzakere yolları açılmıştır.

Millet Meclisi Geçici Komisyonu, geçen defa Senato'ca kabul edilen metni esas almış ve benimseyerek çalışmalarını bu metin üzerinden yapmıştır. Bu bakımdan çok önemli olan bir kanunu Senato görüşünden mahrum bırakmamakta isabet olmuştur.

Kanun veto edileli bir yılı aşmıştır. Gecikmeler haklı olarak işçi ve işverenin endişe duymasına, ilgisi olmayanların da istismarına vesile olmuştur.

İlgililer bu dalgalanmalar karşısında pasif kalmış, iki tarafın endişelerini bertaraf edememiştir. Tasarıyı yeni baştan gözden geçirmek yolunda da çalışmalar yapılmamış, bundan daha iyisi hazırlanamaz, olamaz zihniyetile hareket edilmiştir.

Halbuki Bakanlığın en çok önem verdiği meselelerden biri de mevzuat çalışmaları olmalıdır.

32 sene öncesinin şartları ile bu günün şartları arasında gerek hukuk yönünden gerekse idari yönden büyük farklılık vardır.»

Bölükbaşı Türk-iş'i ziyaret etti

Millet Partisi Genel Başkanı Osman BÖLÜKBAŞI geçen ayın 17'sinde Türk-İş Genel Merkezi'ni ziyaret etmiş, Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy ve Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç ile bir süre görüşmüştür.

Bölükbaşı'nın bu ziyaretinde Parti'ye mensup milletvekilleri ve genel idare kurulu üyelerinden bazıları hazır bulunmuştur.

Yakında Federal Almanya'yı ziyaret edecek olan M.P. Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, «**Almanya'daki işçilerimizin meseleleri**» hakkında Türk-İş'ten bilgi almıştır.

Bir buçuk saat süren ziyarette Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, Türk-İş yöneticilerine «**Her haklı davanızda bizi yanınızda bulacaksınız. Hürriyetine, milliyetine ve mukaddesatına yürekten bağlı olduğuna inandığımız Türk işçisinin huzur ve refahına, programımız çerçevesinde hizmet etmeyi, aynı zamanda yıkıcı cereyanlara karşı demokratik rejimi ve milli bünyemizi korumayı yurt görevi de saymaktayız**» demiştir.

Halil Tunç konuşuyor

Tunç : "Plân, istihdamı sağlamaktan uzaktır„

11-14 Temmuz tarihleri arasında yapılan ve Türk-İş tarafından düzenlenen **«Türkiyenin ekonomik ve sosyal durumu ile sendikaların kalkınma plânındaki rolleri»** konulu seminerde bir konuşma yapan Halil Tunç, İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı üzerinde Türk-İş'in görüşünü açıklamış, plânın tam istihdamı sağlama amacını gütmediğini söylemiştir.

«Az gelişmiş ülkelerde, ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeyi sağlamanın demokratik düzen içinde plânlama ilkesine uymakla mümkün olacağı dünyada olduğu gibi yurdumuzda da kabul edilmiş ve plân fikri bütün yurttaşlar tarafından benimsenmiştir» diyen Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tünç, Türk İşçi Hareketinin sosyal adalet ve demokrasinin yaratıcı ve yürütücü gücüne içten bağlı olduğunu, kalkınmanın demokratik düzen içinde ve temel reformların gerçekleştirilmesi inancını taşıdığını belirtmiş, bugünkü vergi politikasının kalkınma planının hedefine ulaşmada gelecek günler içinde vatandaşa yeni yükler getireceğini, plân karekterinin dış kaynaklara bağlandığını ifade etmiştir.

İşsizlik sorununa da değinen Türk-İş Genel Sekreteri Tunç, İkinci Beş Yıllık Plânda istihdamın hedef olarak alınmayışının önümüzdeki dönem içinde ciddi problemler doğuracağını, ekonomik ve sosyal yapımıza darbe indirecek nitelikte bulunduğunu belirtmiş **«Kalkınma Plânının amacı tam istihdamı sağlamak olmalıdır»** demiştir.

Plânın, özel sektörü de bağlayıcı olması gerektiği fikrini savunan Tunç, devletin parayı vermesine karşılık emredici vasfını taşıması mecburiyetini misalleri ile açıklayarak özel sektörün kutsal olmadığını, yatırımların Doğu Anadolu'ya da aktarılmasının plân hedeferi içinde buunduğunu belirtmiştir.

Yurt dışındaki işçiler, çalışma hayatı ile ilgili kanunlar ve Sosyal Sigortalar Kurumu tesislerine el konulması konularına da değinen Halil Tunç, daha sonra seminere katılanlarm sorularına cevaplar vermiştir.

Seminerde; plân fikri ve uygulaması hakkında Nejat Ölçen, Sendikaların sosyal ve ekonomik kalkınmadaki rolü üzerinde Ünal Ege, Karma ekonomi ve diğer sistemler konusunda Metin Özbek Sendikalar ve Kalkınma hakkında John Saks, İnsan gücü ve sosyal bünye konusunda da Sunday Öner konuşmuşlardır.

«Türkiye'nin ekonomik ve sosyal durumu ile sendikaların kalkınma plânındaki rolleri» konusunda Türk-İş tarafından geçtiğimiz ay içinde düzenlenen seminerde konuşmacılar, plânın tam istihdamı sağlama amacını gütmediğini belirtmişlerdir. Resimde seminere katılanlar görülmektedir.

Bazı yardım sandıkları Sosyal Sigortalar Kurumuna devrediliyor

«Devlet Demiryolları ve Limanları İşletmeleri İşçileri Emekli Sandığı» ile «Askeri Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı»nın Sosyal Sigortalar Kurumuna devrini öngören kanun tasarısı, geçtiğimiz ayın son günlerinde, Millet Meclisi geçici komisyonunca kabul edilmiştir.

Tasarı kanunlaştığı takdirde sandıkların bütün varlıkları ve alacakları ile borç ve taahhütleri, her türlü neticeleri ile Sosyal Sigortalar Kurumuna devredilecektir.

TASARIDAKİ HÜKÜMLER

Millet Meclisi geçici komisyonunca kabul edilen kanun tasarısında, sandıklara aidat ödeyen üyelerin fiili hizmetleri, Sosyal Sigortalar Kurumuna tabi olarak geçmiş sayılacak, üyelerin eski hizmetlerine karşılık girdikleri borçlar ile aldıkları mesken kredisine ait borçlar ikraz şartlarına uygun olarak Sosyal Sigortalar Kurumunca tahsil edilecektir. Bu devir ile ilgili olarak yapılacak işlemler, her türlü vergi, resim ve harçtan ayrı tutulacak, bu sandıkların daimi kadrolarında çalışan elemanlar, arzu ettikleri takdirde, son almakta oldukları aylıkla Sosyal Sigortalar Kurumuna naklen tayin edileceklerdir.

1950 yılından önce Millî Savunma Bakanlığı'na bağlı tamirhane ve dikimevleri ile Makine-Kimya Endüstrisi Kurumuna bağlı uçak, gaz maske, Elmadağ fabrikaları **ve benzeri** kurumlarda çalışıp da 3575 sayılı askerî fabrikalar tekaüt sandıkları kanunu içine alınmayan işçilerin, bu kanun kapsamına alınmadan önce geçen en çok 10 yıllık hizmetleri, bu işçilerin kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde 3573 sayılı kanuna dahil edildikleri zamanki ücret veya yevmiyeleri üzerinden işçi ve işveren aidatlarını def'aten veya taksitle ödedikleri takdirde mevcut hizmetleri ile birleştirilecektir. 1950 den sonra askerî işyerlerinde çalışıp 3575 sayılı kanunun kapsamına alınmayan işçilerin hizmetleri de, bu hükme uygun olarak birleştirilecektir.

Kanat çırpması

AKLI ERSE BARİ...

Kabak çiçekleri vardır. Sabahın erken saatlerinde açar, güneşi görünce söner gider. Bu tipten bir sendikacı, fındık tüccarı da aldı kalemi ele. Yazdı Türk-İş'in aleyhine.

Kuyruk acısı var galiba. Fındık tüccarı sendikacılık yapabilir mi? Yağlı kuyruk zannetti. İşçiler elyakını buldu; adamı fındık sepeti gibi attı kenara.

Haspanın tabiatıdır duramaz bilirim. Hatırlıyorum, iki defa sendikacılar kürsüden indirmişlerdi kendisini. Şimdi sadece Çalışma Bakanlığının kayıtlarında ismi olan bir Federasyon yöneticisi diye çıkar ortaya. Ne bilsin Akşam gazetesinin yetkilileri bu zıpçıktıyı. Üstelik isminin yanında büyük büyük sıfatlar var. Federasyon Başkan Vekili, Parti yöneticisi. Hani «boş adam değil» dediler. Sütun bahşettiler. Ne bilsinler boş sepet olduğunu.

Tesadüfe bakın ki, yazının çıktığı günden bir gün sonra Sayın Bölükbaşı yedi arkadaşı ile Türk-İş'i ziyarete geliyorlar. Kıssadan hisse alır herhalde milletvekili olma heveslisi. Adamsa şayet.

★

Asgari geçim indirimi konusunda önerge verildi

İstanbul Milletvekili Kaya Özdemir, grup başkanlığına verdiği bir önergenin, Başbakan Süleyman Demirel tarafından cevaplandırılmasını istemiştir.

Önergede şöyle denilmektedir:

«Asgari geçim indirimini erteleyen kanunun Mecliste görüşülmesi sırasında işçilerin muaf tutulmasıyla ilgili kararnamenin derhal çıkartılacağı hususu ilgili bakanlar tarafından belirtilmiştir.

Öte yandan, bakanlar-sendikacılar ortak toplantısında, Çalışma Bakanı, mezkûr kararnamenin Haziran ayında çıkartılacağını ifade etmiştir. Meclis'te ikinci beş yıllık kalkınma plânının görüşülmesi sırasında ise, Devlet Bakanı Seyfi Öztürk, geçim indiriminin 1968 de uygulanacağını bildirmiştir.

Hükümet Başkanı olarak bu çelişik beyanlar karşısında ne düşünmektesiniz? Asgari geçim indirimin işçiler hakkında ne zaman uygulanacağını lütfen açıklar mısınız?»

İşçinin fonu deniz

Yazan :
METİN TOKER

Milliyet gazetesinde geçen ay içinde Metin Toker tarafından yazılan «İşçinin fonu deniz» başlıklı bir yazı yayınlanmıştır. Toker, yazısında işçi fonlarının özel sektöre verilmesini yermektedir.

TÜRK-İŞ'i çok beğeniyorum.

Türk-İş'i hiç sevmeyen iki grubun bulunduğunu biliyorum. Bunların birincisi, emekçinin sırtından artık eskisi gibi kazanamayan sömürücü zümre. Kazancından emekçiye düşen hisseyi vermeye mecbur edildiğindenberi bu zümre sadece Türk-İş'e değil, toplu sözleşmeye, grev hakkına, o kanunları çıkaranlara, o kanunları uygulayanlara da düşman. Emekçinin temsilcileriyle aynı masaya oturup onlarla karşılıklı konuşmak, ona kendi şartlarını kayıtsız kabul ettirtememek, kısacası işçiyi ecir değil de iş arkadaşı görmek küçükbeyin ağırına gidiyor.

Alışacak, tabiî.

İkinci grup, emekçiyi bir siyasî gayeyi gerçekleştirmek için militan bir kütle olarak kullanmak isteyenler. Emekçi, proleter adı altında burjuvanın karşısına çıkarılacak, kapitalist düzenden sosyalist düzene, onun vurucu kuvvetinden faydalanılarak geçilecek. Emekçiler siyasî bakımdan bağımsız sendikalar halinde değil, siyasî meşrep sahibi sendikalar içinde örgütlenecekler ve bir sınıf partisinin desteği olacaklar.

Bunu arzulayanlar da şimdilik avuçlarını yalıyorlar.

Türk-İş'i bağcıyı dövmek değil de bağın üzümünü emekçiye yedirmek gayesini güttüğünden dolayı beğeniyorum. Kendi meseleleriyle bir güzel uğraşıyor, işçi haklarını bir temiz savunuyor ki... Memleket meselelerinde sesini yükseltiyor. Fakat küçük, gündelik politikaya hiç girmiyor. Memleket meselelerinde vaziyet alırken de demogojiye, kışkırtma gayretlerine iltifat etmiyor.

İşçi paralariyle kurulmuş Sosyal Sigortalar Hastahanelerini tasallûttan korumak için yaptığı çıkış semeresini verdi. O konuda Türk-İş, aksi bir yol tutulduğu takdirde genel greve gideceğini ilân etmekten çekinmedi. İşçilerin hastahanelerini emekçilerin elinden almayı kimsenin gözü yemedi.

Türk-İş şimdi ikinci mücadelesinde. Sosyal Sigortalar Kurumu'nun fonları, özel sektör diye bilinen ve son zamanlarda 26 milyonu da aşıp elçabukluğuyla - veya dilçabukluğuyla - 32,5 milyona ulaştırılan piyasanın «meteliksiz müteşebbisler» inin çiftliği haline getirilebilecek midir, getirilemeyecek midir? Türk-İş bu fonların memleket kalkınmasına, yatırımlara kullanılmasının karşısında değil. Türk-İş özel sektörün de karşısında değil. Nasıl olabilir ki; özel sektör ne kadar gelişirse, Türkiye'de o kadar iş sahası açılacaktır, özel sektör ne kadar kazanırsa emekçiye o kadar yüksek ücret ödeyecektir .Ama borazanı, nefesi olan çalar. Eğer «meteliksiz müteşebbis» pek kabiliyetliyse çıkar ortaya, gösterir kabiliyetini, bulur sermayeyi... Sermaye piyasası böyle kurulur.

Yok, iktidar bir adamın gözlerinin rengine bakacak. Beğendi mi, daldıracak elini emekçinin ücretinden kesilmek suretiyle toplanmış fona. Alacak bir avuç para. Verecek bademgözlüye!

Yağma Hasan'ın böreği vardı...

Türk-İş işte şimdi. buna karşı savaşını veriyor. Bu parayla yatırım yapılacaksa, kamu sektörü yapar. Bu parayla yatırım yapılacaksa işçi teşekkülleri yapar. Ama elin adamına emekçinin kurduğu fondan zengin olma imkânının tanınması acaba hangi sosyal adaletin icabıdır? Pek kaabiliyetli «meteliksiz müteşebbis» in, kaldı ki Türkiye'de, işçi fonlarına muhtaç olmadan da zenginleşme imkânı vardır. Bunu ispatlayan muktedir kimseler aramızdadır, başımızdadır. Bizi idare bile ediyorlar. İsteyen girer Morrison firmasına. Milyoner de olur, Başbakan da...

Ama Morrison firmasında münhal az, piyasada «meteliksiz müteşebbis» çokmuş. Bunun ceremesini niçin, fonları en kısa zamanda mirasyedice harcanacak emekçi kütle çeksin? Sonra, mahallelerde milyoner yetiştirme yarışma çıkmadık ya... Bir iktidar bunların sayısını, her mahalle için onbeşe kadar yükseltmişti.

Nerede o iktidar şimdi?

Emekçi, Türkiye'de, başka sınıflara düşman bir sınıf, iktidarı kendi sınıfı için isteyen bir sınıf olarak örgütlenmemiştir. Ama bu sınıfın sosyal adalet peşinde bulunduğu da unutulmamalıdır .Türk-İş, sosyal adalet duygusunu kabaca zedeleyen bir tasarıya karşı bütün ağırlığını koyduğu zaman, bu ağırlığın altında ezilecek bulunacaktır.

Türkiye'nin gittikçe «başka bir Türkiye» haline geldiği niçin unutuluyor?

FAO Teşkilâtı Başkanı B. R. Sen.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı Başkanı

R.Sen, dünya'da açlığa çare bulunmalı, dedi

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtı (F.A.O.) Başkanı R. Sen dünya'da, dengesi zaten güçlükle sağlanan gıda durumuna bir çare bulunabilmesi için, bazı yeni teklifler yapmıştır .

Cenevre'de yapılan İktisadî ve Sosyal Konsey toplantısında bir konuşma yapan R. Sen, az gelişmiş ülkelerde gıda üretiminin artışını hızlandırmak amacıyla, tarımcının ödeyebildiği düşük faizle, özel sektöre uygulanan daha yüksek faiz arasındaki farkın devlet fonları ile karşılanmasını istemiştir.

Dünyanın gıda durumundan bahseden Gıda ve Tarım Teşkilâtı Başkanı, durumun 1966 da biraz düzelmesine rağmen, genel olarak ancak 1964 yılı seviyesine varılabildiğini, üretimin Afrika ve Lâtin Amerika da azalmış olduğunu söylemiş, Hindistan'da 50 milyon insanın kıtlık şartları içinde yaşadığını, Pakistan ile birlikte diğer birçok ülkenin güç şartlar içinde bulunduklarını belirterek, üçüncü dünya ülkelerinde yaşayan milyonlarca insanın kıtlıkla yüzyüze gelmelerini önleyecek güvenlik tedbirleri mevcut olmadığını eklemiştir.

İktisadî bakımdan 20 yıldır sarfedilen gayretlere rağmen, açlığın hâlâ bir dünya meselesi olmakta devam etmesini «feci» sıfatıyla niteleyen R. Sen, bu meselenin ayrıca gitgide daha vahim bir hal aldığını, nüfus artışı ile gıda maddeleri mevcudu arasındaki dengesizlikten doğan bu buhranın bütün dünyanın güvenliğini tehdit ettiğini belirtmiştir.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U'Thant ile, Gıda ve Tarım Teşkilâtı Başkanı R. Sen'in birlikte hazırladıkları bir raporda ifade edildiğine göre, ülkeler üretimi arttırabilmek için kendi kaynaklarını geliştirmeğe muhtaçtırlar. Meselâ, bu maksatla, 1964 te 4 milyon ton olan gübre tüketiminin, 1975 te 20 milyon tona çıkarılması gereklidir. R. Sen, bu meyanda, 1966 da yaptığı bir teklifle, az gelişmiş ülkelere yılda 500 milyon dolarlık üretim araçları verilmesini mümkün kılacak bir program hazırlanmasını teklif etmişti.

R. Sen sosyal ve ekonomik konseyde yaptığı konuşmanın sorunda gelişme yolundaki ülkelerin ancak kendi gayretleri ile açlık meselesine sürekli bir hal çaresi bulabileceklerini belirtmeye çalışmıştır.

No : 21 — iş hukuku — AĞUSTOS 1967

KANUNİ GREVİN HİZMET AKDİNE TESİRİ

— I —

Yazan :
AV. ÜMİT TEOMAN

Grevin hizmet akdine tesiri, grev tabirinden anlaşılacak mânaya, bir başka deyişle grevin işçiler için bir hak olarak tanınmış olup olmamasına göre değişmektedir. Gerçekten, grev yasağının mevcut bulunduğu rejimlerde grev hali, işçilerin cezalandırılmasına ve hizmet akitlerinin feshine yeter sebep sayılmaktadır. Buna mukabil grev hürriyetinin var olduğu memleketlerde grevcilerin cezalandırılması bahis konusu olmamakta, işçiler hizmet borcuna aykırı düşen davranışlarından mesul tutularak yaptıkları hareketin sonucuna katlanmaktadırlar. Grevcilerin iş yerine devamsızlıklarının hizmet borçlarına aykırı davranış sayılmadığı ve iş edimini ifa etmeme hakkına sahip bulundukları rejimlerde ise grev, bir hak olarak benimsenmekte, kabul olunmaktadır.

1961 Anayasasında grev, temel bir hak olarak kabul edilmiştir. Bu hakkın korunması ancak kanunî sınırları içersinde kullanılmasıyla mümkündür. Bu sebeple kanun dışı grevler anılan kanunî himayeden istifade edemezler. 275 Sayılı Kanunda grevin hizmet akitlerine etkisi, kanunî veya kanun dışı olmasına göre değişmektedir. Kanunî grev bilindiği üzere «işçilerin işverenlerle olan münasebetlerinde iktisadî ve sosyal durumlarını korumak ve düzeltmek amaciyle ve bu kanun hükümlerine uyarak yaptıkları grevdir.» 17. maddenin 1. bendinde anılan gayenin tahakkuku için işçilerin grev esnasında işi ve işyerini topluca terketmek mecburiyetinde oldukları izah olunmaktadır. Bu noktada bir hususun açıklığa kavuşturulması gerekir: 17. maddede zikredilen işin terki ile umumî manada işyerinin «kesin terki» arasında hizmet akitleri yönünden büyük farklar mevcuttur. İşyerinin kesin terkinde grevden bahsetmek mümkün olamıyacağından hizmet akitleri sona ermiş sayılır. Böylece kesin terk halinin hukukî neticeleri grevci işçilere uygulanamaz. Ayrıca «çalışmanın yavaşlatılması» halide işin bırakılması demek değildir. Bu hareket umumî bir protesto niteliğinde olup, işçilere 275 sayılı Kanunun 58. maddesindeki müeyyidelerin tatbiki gerekir.

Hizmet akdinin askıda kalması :

275 Sayılı Kanunun 27. maddesinde kanunî bir grev kararının alınmasına katılma, böyle bir kararın alınmasına teşvik etme, böyle bir greve katılma veya katılmayı teşvik etmenin hizmet akdini ortadan kaldırmayacağı gösterildikten sonra, aynı maddenin 2. fıkrasında bu fiilleri yapanlarla, greve katılmayıp işveren tarafından çalıştırılmayan işçilerin hizmet akitlerinden doğan hak ve borçlarının grevin

sona ermesine kadar askıda kalacağı ifade olunmaktadır. Görüleceği üzere kanunda, grev esnasında hizmet akitlerinin «askıda kalması» görüşü hâkimdir. Fransız ve Aman Hukukunda da aynı görüşün benimsendiğini görmekteyiz. 27. maddeye göre kanunî grev süresi içersinde işçinin devamsızlığı haklı kılınmakta ve hizmet ediminden doğan borçları askıda kalmaktadır. Buna mukabil hizmet aktinin taraflara karşılıklı vecibeler yüklemesi sebebi iledirki, grev süresince işveren, hizmet ediminin karşılığını teşkil eden ücreti ödemiyecektir. Yani burada tarafların karşılıklı borçlarının ertelenmesi mevcuttur. Grev süresince işçinin işe devamsızlığı meşru sayılarak, işverenin sırf bu yüzden iş akdini resh etmesi mümkün değildir. Zira, kanunî grevde, Anayasa teminatı altında bulunan bir hakkın kullanılması bahis konusudur. Hattâ hizmet akdinde, kanunî grev yapmanın akdin feshi için yeter sebep sayılması kararlaştırılmış olsa dahi işçi aleyhine olan bu hüküm, grev hakkından vazgeçme anlamına geleceği cihetle hükümsüzdür. Fakat işveren grev sırasında meydana gelen muhik sebeple işçinin hizmet akdini her an feshedebilir. Örneğin grev öncesi veya grev sırasında ahlâk ve iyiniyet kurallarına uymayan hareketleri tesbit olunan işçinin iş akdi, grev süresince fesh olunabilir. Fakat bu işçinin yerine grev süresinde yeni işçi alması, 275 Sayılı Kanunun ruhuna aykırı bir davranış olur. Görüleceği üzere temel edimlerin askıda kalması, taraflar arasındaki akdi ilişkinin son bulacağı manasına gelmiyerek, askıda kalmayı zaruri kılan sebep ortadan kalkınca akit normal hayatına dönecektir.

Kanunî Grevin Ücrete Tesiri :

Borçlar Kanununun 315. maddesine göre «hizmet akdi bir mukaveledir ki, onunla işçi, muayyen veya gayri muayyen bir zamanda hizmet görmeyi ve iş sahibi dahi ona bir ücret vermeyi taahhüt eder.» Hizmet akdinde tarafların borçları, işçi yönünden hizmet edimi, işveren açısından da hizmet arzı ve ücrettir. Kanuni grev süresinde taraflar arasındaki hizmet ilişkisi devam etmekte, yalnız işveren ücret ödeme borcundan kurtulmaktadır. Bu durum temel ücreti olduğu kadar, ücret mefhumu içersinde düşünülebilecek prim, yolluk, yemek bedeli gibi eklentileri de kapsar. Fakat işveren, işçinin grevden önce işlemiş olan ücretlerini ödemekle yükümlüdür. Ödeme günü ve şekli, ferdi sözleşme veya toplu sözleşmedeki esaslara göre ve herhalde grevin başladığı gün yapılması gerekir. Eğer ücretlerin ödenmesi gününde işyerinde grev yapılmakta ise işveren, işçilerin veya yetkili sendika yöneticilerinin ücretleri almak üzere işyerine girmelerine müsaade etmelidir. İşverenin işliyen ücretleri kararlaştırılan zamanda tediye etmemesi halinde, borçlunun temerrütüne ait hükümler uygulanır .Buna karşılık grevcilerde peşin almış oldukları ücretin çalışmadıkları süreye tekabül eden kısmını iade ile mükelleftirler. Ayrıca, ücretin tesbiti şekline göre değişik ihtimallerde ortaya çıkabilir. Zamana göre tayin edilen ücretlerde, grev, kararlaştırılan zamanın ortasına rastlar ise işveren, başlama anından sonraya ilişkin ücretleri tediye ile mükellef değildir. Ücretin verime oranla tesbit edildiği bir sistemde, verim, ücret ödeme döneminin sonuda ve bu dönem için tahakkuk ettiriliyorsa işverenin grev günleri için ücret ödeme borcu doğmaz. Eğer verim belli bir süre sonunda toptan hesaplanıyorsa, grev uygulaması ile işçinin tek gelir kaynağının süre sonunda verime tesbiti imkânsızlaşacağından, kendisine nihaî verim üzerinden bir ücretin teslimi gerekir. İşçinin kârdan hisse aldığı sistemlerde ise işverenin kâr ve zarar hakkında bilgi verme borcu grevin bitmesine kadar askıda kalır. Ücretin bahşiş şeklinde veya yüzde üzerinden tesbit edildiği hallerde, grev esnasında bahşişe hak kazanılamıyacağından ücret ödenmesi düşünülemez.

Grevin Ücretin Eklerine Tesiri :

Temel ücretin ekleri sayılan prim ve ikramiyelerde grev sırasında askıda kalır. İkramiye kavramı gerek doktrinde ve gerekse mahkeme kararlarında iki şekilde tefrik edilmektedir. Bağış mahiyetindeki ikramiyeler, tamamlayıcı ücret mahiyetindeki ikramiyeler. (Orhan Apaydın, Türk-İş, Eylül 1966, Sah. 11) Bağış mahiyetindeki ikramiyeler, miktarı ve ödenmesi tamamen işverenin takdirine (bağışına) bağlı olarak yapılan ödemelerdir. Tamamlayıcı ücret mahiyetindeki ikramiyeler işe, işverenin takdirine bağlı bulunmayan, genellik ve devamlılık unsurlarını muhtevi tamamlayıcı ücret mahiyetindeki ödemelerdir. İşçinin çalışmasını teşvik mahiyetinde bulunan ve kısa fasılalar halinde ücretle birlikte tediye edilen ikramiyeler grev esnasında askıda kalırlar. Buna mukabil işçinin işe devamı, verimi, sadakati gibi objektif ölçülere bağlanıp, devamlılık vasfını haiz bulunan ikramiyeler, anılan şartların tahakkuku halinde, ödeme tarihi askı süresine rastlasa dahi grevcilere tediyesi gerekir. Ayrıca, işçinin işverenle, greve katılması halinde, ikramiye alamıyacağı yolunda bir sözleşme yapması şartı batıl olur. Zira böyle bir hüküm

grev hakkının kullanılmasının tahditi manasına gelip 275 Sayılı Kanun 26. maddesinin 1. fıkrası uyarınca muteber sayılmaz.

Ücretin bir diğer ekini teşkil eden ve işçiye verimin, devamlılığının, kıdeminin veya sadakatinin karşılığı olarak ödenen primler grev süresinde askıda kalır. Yıl içinde bir kaç defa verilen primin ödeme tarihinin, grev süresine rastlaması halinde işveren ödemeden imtina edemez. Fakat yılda bir defa verilen ve ekseriyetle sene sonunda ödenen primlerin durumu değişiklik arzetmektedir. Zira sene sonunda yapılacak bir grev neticesinde anılan primden istifade edilemeyeceği düşünülebilir. Zannederizki bu konuda taraflar arasında sözleşme bulunup bulunmamasına göre bir tefrik yapılmalıdır .Gerçekten, primin yıl sonunda toptan ödenmesi kabul edilmiş ise, grev sebebi ile kesinti yapılması gerekecektir. Buna göre eğer taraflar arasında bir toplu sözleşme varsa orada işverenin yapacağı kesinti miktarı gösterilmeli, eğer böyle bir sözleşme yoksa, yıl sonunda toptan ödenecek primlerden grev günlerine oranla bir indirim yapılmalıdır. Ayrıca senelik bir verimin aşılması halinde prim verilmesi söz konusu olup, grev yüzünden bu verim aşılmamış ise, çalışılmamış olması prime tesir edeceğinden herhangi bir ödemede bulunulmaz.

İşçilerin sosyal güvenliklerinin korunması için, işçi ve işveren tarafından Sosyal Sigortalar Kurumuna ödenen primlerin grev esnasında askıda kalması esastır. İşveren grev esnasında çalışmayan işçilere ücret ödemediğinden, Sosyal Sigorta primi keserek Kuruma göndermesi düşünülemez. Zira ortada bir ücret kalmıyacağmdan, bunun belirli bir oranının kesilmesi de mümkün değildir. Tabiatiyle işveren kendi uhdesine düşen sigorta primi borcunu da aynı gerekçeye dayanarak ödemiyecektir. Tatbikatta grev halinde sigorta primi ödemiyen işçinin, sigortalılık niteliğinin devam edp etmiyeceği münakaşa konusudur. Gerçekten Sosyal Sigortalar Kurumunun 5/8/1965 tarih ve 942 numaralı genelgesinde; «275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun hükümlerine göre, kanunî bir greve katılan veya kanunî bir lokavta uğramış olan sigortalılara, işten ayrılmış oldukları cihetle, işverenleri tarafından işten ayrıldıkları süreler için bir ücret verilmiyeceği ve dolayısiyle, sigorta tahakkuk ettirilmiyeceğine göre, bunların grev ve lokavta başlama tarihinden itibaren sigortalılık niteliklerini yitirmiş sayılması ve haklarında 506 Sayılı Kanunun 40. ncı ve 51. nci maddeleri hükümlerine göre muamele ifası; icap etmektedir,» denilerek, grevci işçilerin sosyal güvenlik hakkı tehlikeyl düşürülmektedir. Zannederiz, genelgede ifadesini bulan bu fikir gerek Anayasa ve gerekse 275 Sayılı Kanun ile çelişme halindedir. Prof. Oğuzman haklı olarak Genelgedeki görüşü 275 Sayılı Kanun açısından tenkit etmekte; «Bu fikir, grev veya lokavt sebebiyle çalışmayan veya çalıştırılmayan işçinin hizmet münasebetinin ortadan kalktığı görüşüne dayanmaktadır ki, böyle bir görüşün, 275 Sayılı Kanunun grev yapma veya lokavta uğramış olma halinin hizmet aktini ortadan kaldırmıyacağını açıkca ifade eden 27. maddesi hükmü ile bağdaşması mümkün değildir. Sosyal Sigortalar Kurumunun söz konusu Genelgesinde ifade edilen fikrin aksine, grev yapan veya lokavta uğrayan işçinin hizmet akti ve sigortalı olma durumu ortadan kalkmaz. Grev ne kadar sürerse sürsün, şartları gerçekleşen her türlü sigorta yardımlarından grevci işçi ve yararlanır.» (Prof. Oğuzman, Hukukî yönden grev ve lokavt, 1967, sah. 103)

Bu kısa açıklamanın ışığı altında, 275 Sayılı Kanun açısından grevci işçinin sigortalılık niteliğini yitireceği düşünülemez. Ayrıca Anayasamız bir taraftan çalışanların sosyal güvenlik hakkına sahip olduklarını açıkça belirtirken diğer yandan grevi temel bir hak olarak kabul etmektedir. Bu sebeple Anayasa teminatı altındaki bir hakkın kullanılması neticesinde sosyal güvenlik hakkının kaybedileceğinin kabulünü, Anayasanın ruhuna aykırı bir davranış saymak gerektir.

Yazımızın birinci kısmında kanunî grevin hizmet akitlerine tesirinde ücrete ilişkin umumî hükümleri açıklamış oluyoruz. Belirtildiği üzere kanunî grev süresi içersinde işverenin hizmet akitleri askıda kalan işçilere ücret ödeme mecburiyeti yoktur. Fakat eğer taraflar grev sonunda anlaşırlarsa ve grev süresine ilişkin ücretlerin kısmen veya tamamen ödenmesi kabul olunursa, işveren grevci işçilere temel ücreti ve bu temel ücretin ekleri sayılan prim, ikramiye gibi eklerini de ödeyebilir. Batı memleketlerinde hak ihtilâfından dolayı greve gitme halinde işverenin kusuru tesbit edilirse işveren, grev sonunda kayıp ücretleri tediyeye mahkûm edilmektedir. Fakat Türk Hukukunda 275 Sayılı Kanuna göre işverene böyle bir mükellefiyetin tahmiline imkân yoktur.

Bölge Çalışma Müdürlüğünün karar verme yetkisi

Yargıtay kararı

Bölge Çalışma Müdürlüğü, yetki uyuşmazlığı niteliğinde bulunmayan ve mahkemede dâva olarak görüşülüp sonuçlandırılması gereken bir uyuşmazlığı esastan karara bağlıyamaz.

«Yarg. 9 H.D. E. 4870, K. 4352, 18.5.6967»

Gerçekten GES-İŞ Sendikası ile Ankara Elektrik, Havagazı İşçileri Sendikası, Bölge Çalışma Müdürlüğüne başvurarak, Ankara Elektrik, Havagazı ve Otobüs İşletmesi Müessesesi Genel Müdürlüğü ile Elektrik ve Havagazı İşletmeleri iş yerlerin de çalışan işçiler adına yapılmış bir Toplu İş Sözleşmesinin yürürlükte olmasına rağmen Ankara Bölgesi Enerji Su ve Gaz İşçileri Sendikasınca aynı işyerleri için toplu görüşme çağrısında bulunulduğunu ileri sürmüşlerdir. Anılan Müdürlük, yürürlükteki toplu İş Sözleşmesinin feshi ihbar olunmadığına göre, bir ikincisini akte kanunen imkân bulunmadığına karar verilmiştir.

ESG-İŞ Sendikası bu karara karşı Ankara 2. nci İş Mahkemesi nezdinde itiraz hakkını kullanmıştır. Mahkeme, Bölge Çalışma Müdürlüğü kararını kanun hükümlerine uygun görerek sendika itirazını reddeylemiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazın hem sendikanın yetkili organı tarafından ve hem de süresinde yapılmamış olduğu gerekçesiyle Ankara 2 .nci İş Mahkemesinin 2.1.1967 günlü ve 272/1 sayılı kararının kanun yararına bozulmasını istemiştir.

a — İtirazın, işçi teşekkülünün yetkili organı tarafından yapıldığı, dosyadaki belgelerden anlaşılmaktadır.

b — Ancak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının yazılı emir isteğini kapsayan yazısında belirttiği gibi itiraz, 275 Sayılı Kanunun 11 ve 12. nci maddelerinde öngörülen süreler içinde yapılmamıştır.

c — Bundan başka yukarıda esas çizgileriyle özetlenen mesele, bir yetki uyuşmazlığı niteliğinde değildir. Zira, taraflar arasındaki görüş ayrılığı bir Toplu İş Sözleşmesi yürürlükte olduğu sürece aynı iş yeri için bir ikincisinin yapılabilip yapılamıyacağı noktasında toplanmıştır. Bölge Çalışma Müdürlüğü yetkisini aşarak hukukî bir uyuşmazlığı karara bağlamıştır. Halbuki bu uyuşmazlık, mahkemede taraflarlar teşkil edildikten sonra bir dava olarak görüşülüp sonuçlandırılmak gerekir.

O halde mahkemenin, sadece temsil uyuşmazlığından doğan bir itiraz niteliğinde kabul ederek kâğıtlar üzerinde inceleme yapıp Bölge Çalışma Müdürlüğünün yetkisi dışında aldığı kararı ortadan kaldırmamış olması yasaya ve usule aykırıdır ve Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına bozma isteği bu bakımdan yerindedir.

SONUÇ : Yukarıda açıklanan sebeplerden ötürü Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına bozmak istediğinin kabulü ile kesin olarak verilen ve niteliği bakımından yürürlükteki kanuna aykırı bir hukukî sonucu hüküm altına alan mahkeme kararının, usulün 427. nci maddesi uyarınca kanun yararına ve hükümün hukukî neticelerine etkili olmamak üzere BOZULMASINA,

Ücret sistemindeki değişiklik

Yargıtay kararı

İşveren tarafından ücret sisteminde değişiklik yapılmış olması, sözleşmenin bozulması niteliğinde olmayıp akte aykırı davranış niteliğindedir.

«Yarg. 9 HD. E. 5838, K. 6189, 12.7.1965»

Dava, eksik ödenen iş parasının davalıdan alınması isteğine ilişkin bulunmaktadır. Davalı vekili, taraflar arasındaki iş sözleşmesinin bozularak yeni bir iş sözleşmesi yapıldığını ,bu iş sözleşmesi ile maktu aylıklı olan davacının gündeliğe geçirildiğini ve bu sözleşmenin yapılmasından başlıyarak uzun bir süre geçtiği halde itiraz etmiyerek yeni ücret sistemine göre, iş parasını aldığını, ayrıca daha önce ek ödeme yapılmadığını ve hafta tatili parası verilmediği halde, gündeliğe geçirilmesinden sonra bu paraların da ödendiğini, bu durumda gündeliğe geçirilme işleminin davacının aleyhinde bulunmadığını bildirerek davanın reddini istemiştir.

Mahkeme, davacının ücret sistemindeki değişikliğe rağmen iş sözleşmesini bozmayarak uzun bir süre ücret almış olmasından söz ederek, davayı reddetmiştir. Gerçekten, davacının maktu aylıkla çalışırken gündeliğe geçirildiği ve iş parasını bir süreden beri aldığı anlaşılmaktadır.

Maktu aylığın gündeliğe çevrilmesi iş sözleşmesinin bozulması demek değildir. Bu işlem, akte aykırı davranış niteliğinde bulunduğundan bir bozma sebebi olabilirse de, davacı bu yola başvurmamış ve açtığı dava ile sözleşmenin yerine getirilmesini istemiştir. Davalı vekili, eski iş sözleşmesinin bozulduğu ve yeni bir iş sözleşmesi yapıldığı yollu savunmasını da ispat etmemiştir. Davacının maktu aylıktan gündeliğe geçirilirken ücretinde maktu aylığa göre bir azalma meydana geldiği konusunda taraflar arasında uyuşmazlık yoktur. Davacının gündeliğe geçirilmek yoluyla ek ödemeden, hafta ve genel tatil paralarından yararlanmış bulunması dahi, davanın çözümlenmesine etkili olamaz. Bu durumda, davalının tek taraflı bir irade beyanı ile iş sözleşmesinin şartlarında değişiklik yapmasından dolayı davacı işçinin azaltılan ücreti oranında iş parasının ödetilmesini istemeye hakkı vardır .

Ancak, bu olayda dahi 30.11.1955 günlü ve 14/20 sayılı içtihadı birleştirme kararile benimsenen hukukî esasın uygulanması mümkündür. O halde, davacının yeni ücret sistemine geçirildikten sonra gündeliğinin terfi yoluyla yükseltildiği ve böylece düzenlenen bordroları imzalıyarak ücretlerini aldığı anlaşıldığı takdirde, daya önceki işleme zımmi muvafakatı bulunduğu kabul edilerek şimdiki gibi karar verilmek, aksi halde, ücret farkının ödetilmesine karar verilmek gerekir.

Mahkemenin bu yönleri gözönünde tutmaksızın eksik inceleme ve soruşturmaya dayanarak davayı reddetmesi yasaya aykırıdır.

SONUÇ : Temyiz edilen kararın gösterilen sebepten dolayı BOZULMASINA.

Deniz iş kanunu kapsamına giren işçinin iş kanunu ile olan ilişkisi

Yargıtay kararı

Deniz İş Kanun kapsamına alınan işçinin, İş Kanununa tabi olduğu süreye ilişkin haklarının kabulü zorunludur.

«Yarg. HD, E. 6085, K. 6267, 15.7.1965»

1 — Davanın konusu, davacının iş kanununa tabi iken, Deniz İş Kanununa bağlanmış ve anılan kanuna göre, sözleşme yapılmış ise de, davalı işveren tarafından yaş sınırı sebebiyle iş sözleşmesinin bozulmuş olmasından dolayı, gerek 3008 sayılı iş kanunu ve gerekse 7379 Sayılı Deniz İş Kanununun hükümlerince hak ettiği kıdem tazminatının ödetilmesi isteğine ilişkin bulunmaktadır. Davalı işveren vekili, davacının yaş sınırı sebebiyle emekliye ayrıldığını ve bu işlem dolayısıyle iş sözleşmesinin haksız yere bozulduğu ileri sürülemiyeceğini savunarak davanın reddini istemiştir.

Mahkeme, davacının deniz iş kanununa tabi tutulması üzerine işverenle yaptığı yeni iş sözleşmesi ile eski sözleşmeyi rızaen bozmuş olduğu gerekçesine dayanarak davayı reddetmiştir. Davacı, işçinin, iş kanununa tabi olduğu süre içindeki işi ile Deniz İş Kanununa tabi tutulduğu süre içindeki işi arasında bir değişiklik bulunmadığı anlaşılmaktadır. Deniz İş Kanununun yürürlüğe girmesiyle yeniden yazılı sözleşmeler düzenlenmiş bulunması kanuni zorunluğa dayanmaktadır. Bu durumda yeni sözleşme ile eski sözleşmenin taraflarca bozulmuş olduğu kabul edilemez. Aksi görüşün kabulü 6379 Sayılı Deniz İş Kanununun geçici 1. maddesinin 2. fıkrası hükmüyle benimsenen ve işverenlerin çalıştırdıkları gemi adamlar ile aralarındaki sözlü ve yazılı iş sözleşmelerinin bu suretle yeniden düzenlenmesinin gemi adamlarının bu yazılı sözleşmelerden önceki hizmetlerinden doğan haklarına halel vermiyeceği yollu hukukî esasa da aykırı olur. O halde işçinin daha önce de 3008 Sayılı İş Kanununa tabi bulunduğu ve anılan kanunun 13. maddesindeki şartların gerçekleştiği anlaşılırsd, Deniz İş Kanununun yürürlüğe girmesinden önceki devre için kıdem tazminatına hak kazanacağının kabulü gerekir. Gerek Deniz İş Kanununun yürürlüğe girmesinden önce, gerek anılan kanunun yürürlüğe girmesinden sonra taraflar arasında düzenlenen sözleşmelerde iş süresinin belli bir süre ile sınırlandığını gösteren bir hüküm sözleşmeye konulmamış ve böyle bir savunma da ileri sürülmemiştir. İşverenin iş yerlerinde uygulanan yönetmeliklerinde de işçilerin emekliye sevk edilecekleri yaş sınırlarını belirten bir hüküm bulunmamaktadır. Bu duruma göre, davacının yönetmelik veya sözleşmeler ile emekliliğe sevk edileceği yaş sınırı kesin olarak tesbit edilmedikçe, taraflar

arasındaki iş sözleşmesinin süresi belli olmayan iş sözleşmesi niteliğinde kabulü lâzım gelir. Mahkemenin, yaş sınırına ilişkin delillerini davalı iş verenden istemesi ve bunları inceleyerek emekliliğe ayırmak için kesin bir yaş sınırı tesbit edilmiş ise, işçinin bu yaş sınırını aşmasiyle iş sözleşmesinin sona ereceği kabul edilerek Deniz İş Kanununun yürürlüğe girmesinden önceki devre için istenilen tazminat bakımından şimdiki gibi karar verilmesi ve aksinin gerçekleşmesi halinde de iş sözleşmesinin haklı sebebe dayanmayarak bozulmuş olduğu gözönünde tutularak kıdem tazminatı için aranan diğer şartlar da gerçekleşirse, kıdem tazminatının ödetilmesine karar verilmesi gerekir. Mahkemenin bu yönleri gözönünde tutmaksızın sözleşmenin tarafların rızalariyle bozulmuş olduğundan söz ederek Deniş İş Kanununu uygulanmasından önceki süreye ilişkin isteğin reddine karar vermesi usule ve yasaya aykırıdır.

2 — Yapılan soruşturmaya ve toplanan delillere ve kararın dayandığı gerektirici sebeplere göre Deniş İş Kanununun uygulanmasından sonraki devreye ilişkin isteğin görev yönünden reddedilmesinde usule ve yasaya aykırı bir yön görülmemiştir.

SONUÇ : Temyiz edilen kararın 1. bentte gösterilen sebepten BOZULMASINA

İşçi niteliğindeki kamu hizmeti görevlilerinin hukuki statüleri

Mahkeme kararı

İşçi niteliğindeki kamu hizmeti görevlileri, işçi sendikasına üye olmak, toplu iş sözleşmesi ve grev yapmak hakkına sahiptirler.

«Yarg. 9, HD. E. 6360, K. 6063, 30.6.6967»

I
ADANA İŞ MAHKEMESİ KARARI

Esas No: 967/303
Karar No: 75
Tarih : 24.4.1967

Davacı, Sosyal İşçi Sigortaları Kurumu Genel Müdürlüğü temsilen, Genel Müdürlük tarafından 13.3.1967 tarihli dava dilekçesi ile, Davalı Tez-Büro-İş Sendikası aleyhine Adana 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde, İş Mahkemesi sıfatıyla açılan davanın İş Kanununun 78 .maddesi kaldırılmış olması dolayısile, temsilciler alınmaksızın yapılan açık duruşması sonunda, dava dosyası incelenip, aşağıda yazılı olduğu üzere karar verilmiştir.

Davacı Kurum Avukatları özetle : bilâ tarihli olup 13.3.1967 gününde kaydı yapılan dilekçe mealini tekrarla,

Adana Şubelerinde ve bu şubelere bağlı işyerlerinde sağlık tesisleri hariç olmak üzere görevli personelin adına toplu sözleşme akdi bakımından Türkiye Tezgâhtarları ve Büro İşçileri Sendikası ile yapılan müzakereler neticesinde, sendika tarafından hazırlanan toplu sözleşme tasarısının daha ziyade başlangıç ve genel hükümler mahiyetinde bulunan ve maddiyata taallûk etmeyen bir kısım maddelerinin tadilen kabul edilmiş olduğunu,

Tasarının bir kısım hükümlerini diğer tarafla uyuşamadıklarından kabul edilemediğini ve bu noktalarda anlaşmaya varılamadığını, sendikanın başvurması üzerine, Ankara Bölge Çalışma Müdürlüğü tarafından yapılan çağrıya uyularak, teşkil olunan uzlaştırma kurulunun vardığı sonuçları Kurumun kabul etmediğini, bunun üzerine sendikaca herhangi bir tarih tesbit edilemeksizin grev kararı alınarak, keyfiyetin 6.2.1967 tarihli yazı ile Adana Şubesine tebliğ edildiğini, kararın tebliğini müteakip 7 iş günü içinde greve gidilmemiş olduğunu, ancak sendikanın bilâhare göndermiş olduğu 6.3.1967 tarihli yazı ile 4.4.1967 günü grevin uygulanacağını bildirdiğini, bu personelin tayinleri ve işten çıkarılmaları Kurumun memur ve hizmetliler talimatı gereğince yürütülmekte olup, tayini kesinleşen personelin ücreti de 4792 sayılı Teşkilât Kanununun 17. maddesine göre, 3659 ve 7244 sayılı Kanun esasları dairesinde tayin ve tediye edildiğini, mezkûr hizmetlilerin 4621 sayılı Kanun gereğince, çocuk zammı ve 5504 sayılı Kanuna istinaden de doğum ve ölüm yardımından faydalandıklarını ve sosyal sigortalar kurmak görevinin devlete ait olduğunu, 4792 sayılı Kanunun 1. maddesine nazaran, Kurumun bir devlet Kurumu niteliğinde bulunduğunu iddia etmişler ve neticede davanın kabulüne karar verilmesini ve grevin durdurulmasını, grev icrasının tehirini istemişlerdir.

Davalı sendika avukatı özetle: Davanın niteliğine göre mahkemenin vazifeli olamıyacağını, 275 sayılı Kanunun 19. maddesine göre tedbir ka-

rarı verilemiyeceğini, davadaki talebe göre, dolaylı olarak toplu iş sözleşmesi yetki itirazını isteğini kapsadığı, bir sendikanın toplu iş sözleşmesi yapmağa ve toplu iş sözleşmesi çağrısında bulunmaya yetkili olup olmadığının tesbit ve tetkiki, bir ön mesele niteliğinde bulunduğunu, 275 Sayılı Kanunun 12. maddesinde belirtildiği üzere, muayyen olan süre geçildikten sonra yetkisizlik iddiası ileri sürülmiyeceğini beyanla, bu esas yönden davanın reddini istemiş bulunmaktadır.

Gerçekten, Davacı Kurumun iddiası, duruşma safahatı ve dava dilekçesi münderecatına göre, sendikanın bünyesindeki Kurum hizmetlilerinin tabi olduğu Kanun mahiyetine göre, toplu iş sözleşmesi yetkisi bulunmadığına matuf bulunmaktadır. Kurum, bu sendikada kayıtlı hizmetlilerin statü hukukuna tabi bulunmuş olmaları sebebiyle bu hizmetlileri bünyesinde kanuna aykırı olarak bulundurmuş olması dolayısiyle, Tez-Büro-İş Sendikasının toplu sözleşme yapamıyacağını ileri sürmüştür.

a) Kurum görevlisi olup, sendikaya kayıtlı olan personelin, 4792 Sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun tarifatı dairesinde memur statükosuna tabi memur sayılan kimseler olmayıp, (hizmetliler) oldukları, hususunda taraflar arasında bir uyuşmazlık bulunmamış olduğu gibi, mahkemece yapılan soruşturma dolayısile, Sosyal Sigortalar Kurumu Adana Şubesinden getirtilen kadro cetveli ve yazı münderecatı ile bunların (kamu görevli hizmetliler) niteliğinde olduğu tesbit edilmiştir .

b) 4792 Sayılı Kanun'un 17. maddesine göre, hizmetlilerin prim hakkından faydalanmalarına işaret edilmiş olması, neticeye etki gösteremez.

c) Sosyal Sigortalar Kurumu, memur ve hizmetliler talimatnamesinin 2. maddesinin (E) bendinde belirtildiği üzere, bahis konusu hizmetlilerin, yani personelin, (kadroları barem dışı ücretle tayin olunan, daimi hizmetliler)niteliğinde olduğu tesbit edilmiş bulunmasına nazaran, bunları statü hukukuna tâbi saymak doğru olmaz.

274 Sayılı Sendikalar Kanununun 2. maddesi hükmüne nazaran, hizmet akdine göre çalışan, bu gibi kamu görevlilerinin işçi sayılması ve 274 Sayılı Kanun şumulü dairesinde sendika kurması gerekli görülmüştür. Bu itibarla, buna dair iddialar yerinde görülmemiştir. Bunun aksine vaki savunma varid görülmüştür. Nitekim, davacı Kurum, sendikanın yetkisini kabul etmiş ve toplu iş sözleşmesi pazarlığına oturmuş olduğu dava dilekçesi münderecatı ve ilişikteki belgelerle tesbit edilmiştir.

275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 12. maddesi (toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi) hususunda bir usul koymuştur .Buna göre, toplu iş sözleşmesi yapmaya kendisini yetkili gören sendika, bu madde şumulü dairesinde, karşı tarafı usulen davet edecek, karşı taraf, işverenin, sendikanın toplu iş sözleşmesi yapmak hususunda çağrıda bulunmak ve toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi bulunmamak hususunda yetki itirazı mevcut ise, belli süreler içerisinde Bölge Çalışma Müdürlüğüne başvuracak ve bu maddenin matufu 11. madde gereğince, buna dair uyuşmazlık kesinlikle mahkemelerce çözümlendikten sonra, sonucuna göre hareket edecektir.

Dosya münderecatı ve ibraz edilen belgeler ve vaki ikrara göre, işveren Kurum ise, davete icabet etmiş, yetki hususu kesinleşmiş, bir takım maddelerin müzakeresi yapılmış ve kabul edilmiş, ancak bir kısım maddelerin kabul edilmemesi üzerine yetki itirazı niteliğinde mahkemeden talepte bulunulmuş olması, sözü edilen mahkeme hükmüne de aykırı görülmüştür. Bu sebeple de, buna dair iddia yasalara aykırı görülmüş ve vaki savunma yerinde görülmüştür.

Personelin tabi olduğu kanun hükümlerine göre, İşçi Sigortaları Bünyesinde çalışan hizmetliler vardır. Statü hukukuna tabi daimi memurlar vardır. Bidayette bu hususun incelenmesi ve herhangi bir zarar ziyana tarafların maruz bırakılmaması için, muvakkat kaydı ile mahkemece tedbir kararı verilmiş ise de, tesbit edilen bu duruma ve 275 Sayılı Kanunun 29. maddesine göre kanun dışı grev halinde, işverenin yetkileri tesbit edildiğine, bu gibi ahvalde işveren ilgililer hakkında tazminat ödemeye mecbur bulunmaksızın iş sözleşmesini feshedebileceğine ve her türlü zarar ziyanı isteyebileceğine nazaran, tedbir kararının devam ettirilmesi hakkaniyete uygun görülmediğinden, bu kararla birlikte kaldırılmasına karar verilmiştir.

SONUÇ : Dava dilekçesinde hasım olarak Tez-Büro-İş Sendikası Adana Şubesi Başkanlığı gösterilmiş ise de, bu hususdaki Yargıtay içtihatlarına göre, bu cihet davanın reddi için kanunî sebep teşkil etmemiş olup, tebligâtın Tez-Büro-İ— Sendikası Genel Başkanlığına yapılmış olduğuna, Genel Başkanlık husumeti kabul ederek avukat göndermek suretile savunmada bulunduğuna ve davanın mahiyeti itibarile iş mahkemesinin vazifeli olması hasebile, vazife hususunda kabule şayan görülmediğine binaen, davalı tarafın usule mütedair itirazları yerinde görülmemiş ise de,

Yukarıda gösterilen gerekçe kısmındaki nedenlere, Genel Müdürlük Adana Şubesine bağlı

personelin, hizmet akdi ile Kuruma bağlı olduğunun tesbit edilmiş bulunmasına ve bu gibi kimselerin 274 Sayılı Kanunun 2. maddesine göre, işçi niteliğinde olup, grev yönünden işçi niteliğinde sayılması gerekeceği sonucuna varılmış bulunması;

Bu hususlaki kanun hükümleri ile, Mahkemece incelenen mütekar Yargıtay içtihahlarına göre de, bu gibi kimselerin ifade edildiği grev yönünden işçi sayılması gerekeceği sonucuna varıldığının tesbit edilmiş bulunmasına nazaran, varid görülmeyen davanın reddine,

★

Yargıtay kararı

II

Davacı Kurumun Adana Şubesinde ve bu şubeye bağlı işyerlerinde sağlık tesisleri dışında çalışmakta olan personelin, davalı sendikaya üye olup olamıyacaklarını ve bunlara tab'an davlı sendikanın toplu iş sözleşmesi ve grev hakkından yararlanıp, yararlanamıyacağının tesbiti istendiğinden ibaret bulunan davanın yapıla nyargılanmsı sonunda, anılan personelin işçi niteliğinde bulundukları ve işçi haklarından yararlanabilecekllerinin anlaşılması karşısında varit ve yerinde görülmeyen davanın reddine dair verilen hükmün süresi içinde duruşmalı olarak temyizen incelenmesi, Davacı Kurum tarafından istenmiştir.

Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle, kanunî gerektirici sebeplere ve özellikle delillerin takdirinde bir yolsuzluk görülmesine göre, yerinde bulunmayan bütün temyiz itirazlarının reddiyle, usul ve kanuna uygun olan hükmün onanmasına.

İşyerinin İş Kanunu kapsamından çıkartılması

Yargıtay kararı

İtiraz üzerine İş Kanununun kapsamından çıkarılan işyerinin kanunu kapsamında kaldığı sürece İş Kanununun uygulanması zorunluğunun sonucu olarak, işveren tarafından işçilerine ödenmiş bulunan iş parası ve ihbar tazminatı gibi ödemelerini işveren işçilerinden geri isteyemez.

«Yarg. 9 HD, E. 4047, K. 5535, 24.6.1965»

Dava, işyerinin tasnif tarifinden başlıyarak Kanun kapsamından çıkarılmasına Çalışma Bakanlığınca karar verilmiş olmasına göre, bu süre içinde davalıya ödenmiş bulunan yıllık ücretli izin, hafta ve genel tatil paraaları ve ihbar tazminatı toplamı olan 1072 liranın davalıdan geri alınması isteğine ilişkindir.

Davalı, davanın reddini istemiştir.

Mahkeme, dava edilen ihbar tazminatı, yıllık ücretli izin ve hafta ve genel tatil paraları tutarının Borçlar Kanununun 61. maddesi gereğince davalıdan geri alınmasına karar vermiştir.

Gerçekten Çalışma Bakanlığının yazısına ve diğer belgelere göre, işyerinin kanun kapsamına alındığı ve davalı ve diğer işçilerin aynı işyerinde bir süre çalışmalarından sonra işveren tarafından yapılan itiraz üzerine tasnif tarihinden başlamak üzere işyerinin kanunun kapsamından çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Ancak, iş kanununun 2. maddesinin A fıkrasında işyerinin kanun kapsamına alınması kararına karşı yapılan itirazların kanunun uygulanmasını durdurmayacağı yazılıdır.

Kanunun bu açık hükmü karşısında işyerinin kanun kapsamında kaldığı sürece davalı hakkında iş kanununun uygulanacağını kabul etmek gerektir. O halde, davacının iş kanununun uygulaması zorunluğu karşısında ödemiş olduğu iş paralarını ve ihbar tazminatını geri istemeye hakkı kabul ve dava reddedilmelidir.

Mahkemenin bu yönü gözönünde tutmaksızın yazılı düşünce ile dava edilen miktarı hüküm altına almış olması yasaya aykırıdır.

Sonuç : Temyiz olunan kararın gösterilen sebepten BOZULMASINA,

MUHALEFET ŞERHİ : İşyeri, işverenin itirazı üzerine yetkili merci tarafından iş kanunu kapsamından çıkarıldığına göre, iş kanunu gereğince ödenen hafta tatili, bayram yevmiyesi, senelik izin ve ihbar üzerine ilişkin ödemeler haklı bir sebebe dayanmamış bulunmasına ve ilâmda yazılı sair gerekçelere göre hükmün onanması oyundayım.

Türk-İş Sendikacılık Koleji 6 ncı dönem mezunları toplu halde törende.

Sendikacılık Koleji 24 mezun daha verdi

Türk-İş Sendikacılık Koleji 6 ıncı dönem mezunları diploma töreni 20 Temmuz günü saat 10 da Kolej binasında yapılmıştır.

Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, Genel Sekreter Yardımcısı Salâhaddin Erkap, federasyon, sendika başkan ve yöneticileri ile davetlilerin hazır bulunduğu törende 3,5 aylık sendikacılık eğitimi gören 24 kursiyere diplomaları verilmiştir.

Törende bir konuşma yapan Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, sendikacılara başarılarından ötürü teşekkür etmiş, kolejde öğrenilenle yetinilmemesi ve devamlı çalışılması gerektiğini söylemiştir.

«Davranışınız ve yaşayışınız hiç bir zaman işçiden farklı olmasın. Üyelerinizle irtibatı eksik etmeyin» diyen Demirsoy, sendikacıların yapamıyacakları vaadde bulunmamaları gerektiğini hatırlatmış konuşmasına şöyle devam etmiştir:

«Düşünmek, başarının şartıdır. Israrlı mısınız o işi mutlaka becereceksiniz demektir. Burada öğrendiklerinizle kalmayın, devamlı okuyun, daha çok öğrenmeğe muhtacız. Okumayan, çalışmayan asla sendikacı olamaz Sendikacı davranışları ile itimad vermelidir. Aksi halde muvaffak olmağa imkan yoktur. Sendikacılar işçinin herşeyi ile meşgul olmak mecburiyetindedir. İşçi, sendikacıyı öyle görür. Yardım edemiyecek durumda iseniz, yardım edebilecek olanı bulun. Bilmediğiniz konulara asla fikir yürütmeyin, bilmemek ayıp değil, öğrenmemek ayıptır. İşçinin sözlerini angarya olarak dinlemeyin. Muhalif diye arkadaşlarınızı kat'iyen ezmeyin, yoksa yarın siz de ezilmeğe mahkum olursunuz.»

Sendikacıların kongreleri devamlı takip etmeleri gerektiğini de belirten Demirsoy **«Sendika parasını namusunuz gibi muhafaza edin»** demiştir.

Daha sonra Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı Salâhaddin Erkap konuşmuş, işçi eğitiminin önemini belirterek kolejdeki bilgilerin bunun başlangıca ışık tutacak nitelikte olduğunu söylemiştir.

Son olarak koleji bu dönem birincilikle bitiren İzmir Yol-İş Sendikası Genel Sekreteri Doğan Üskanat arkadaşları adına teşekkür ederek törene son verilmiştir.

Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı S. Erkap öğrencilere hitap ediyor.

Kolej öğretim üyesi Prof. Dr. Turhan Esener diploma verirken.

M.P.M ve hedefleri

Türkiye'nin en önemli kuruluşlarından biri olan Milli Prodüktivite Merkezi ile ilgili olarak Tercüman gazetesinde ULVİ YENAL tarafından bir yazı yazılmıştır. Önemli gördüğümüz bu yazıyı aynen alıyoruz.

Yazan:

ULVİ YENAL

Son zamanların müsbet kuruşlarından biri hiç şüphesiz 580 sayılı Kanunla teşkil edilmiş olan Millî Prodüktivite Merkezi (MPM) dir .Prodüktivite'den maksat, özet olarak şudur:

Daha az masrafla, daha kısa zamanda çok çok ve daha kaliteli istihsali sağlayacak tedbirleri almak. Bu kadar kısa bir cümle içinde özetleniveren bu gayeye ulaşmak için uzun araştırmalara ve çok teferruatlı ve sabırlı bir çalışmaya ihtiyaç vardır. İktisaden kalkınmış ülkeleri dahi çok yakından ve devamlı olarak işgal eden bu konunun bizdeki ehemmiyetini anlatmaya lüzum olmadığı kanaatındayız. Her iş kolunda prodüktivitenin sağlanabilmesi için işveren ile işçinin elbirliği ile çalışması fizikî ilimler ve işletmecilik sahasında ki yeniliklerin takip edilmesi ve bunların sür'atle tatbik mevkiine konması lâzımdır.

Bu konuya ehemmiyet verilmesi bizde yeni değildir. Bundan onüç yıl evvel Amerika ile imzalanan (Moody Fund) anlaşmasına dayanılarak altı Bakanlığın temsilcilerinden müteşekkil (Bakanlıklararası Prodüktivite Komitesi) kurulmuş ve bu komite oldukça faydalı mesaî sarfetmiştir. Başlıca Sanayi Bölgelerinde (10) bine yakın idareci eğitmiş, seksen'e yakın yabancı uzmanı getirmiş ve çalıştırmış, otuzdan fazla eser ve rapor yayınlamış, bazı müesseselerin reorganizasyonunu ele almış, Pilot - Bölge konusunu bir sahada tatbik mevkiine koymuş, işverenlerle işçi teşekkülleri arasında işbirliği kurmuş, hülâsa Prodüktivite fikrini memlekete getirmiştir.

Bu çalışmaların yeterli olmadığı ve bundan sonra yardım sağlamada zorluk çekileceği düşüncesi ile Prodüktivite çalışmalarını aksatmamak için devamlı ve muayyen gelirleri olan bir müessese kurulması gayesi ile 8 Nisan 1965 tarihinde (Millî Prodüktivite Merkezi) kuruluş Kanunu kabul edilmiştir. 17 Nisan 1965 tarihinde yürürlüğe giren Kanundan bu yana iki yıldan biraz fazla zaman geçmiştir. Bu kanunda (MPM) nin görevleri ikinci maddede şöyle tesbit edilmiştir:

a) Yurt ekonomisinde prodüktivite esaslarına uygun olarak gelişmesine yarayacak tedbirleri araştırmak, bu tedbirlerin uygulanmaya konulmasını sağlayacak çalışmalarda bulunmak,

b) Resmî ve Özel Sektördeki müessese ve iş yerlerinde verimi arttıracak ve israfı önleyecek metodları tesbit etmek ve bunların uygulama imkânlarını araştırmak, uygulamayı izleyerek gerekli tavsiyelerde bulunmak,

c) Prodüktivite ile ilgili teknik yardımları sağlamak,

d) Çeşitli vasıtalar ile verimi arttırıcı bilgileri ve modern metotları yaymak,

e) Devlet daireleri, resmi ve özel sektör işyerleri, işçi ve işveren teşekkülleri meslek teşekkülleri, bilûmum eğitim ve öğretim kurumları. üniversite ve başka bilim kurumları ve yabancı memleketlerde aynı maksatla kurulmuş teşekküllerle temas ve işbirliği sağlamak,

f) Millî Prodüktiviteyi ölçmek hususunda gerekli çalışmaları ve bu konu ile ilgili Kurum ve kurullar ile işbirliği yapmak ve sonuçlarını yabancı memleketlerin sonuçları ile karşılaştırmak, bunları belirli zamanlarda yayınlamak,

g) Prodüktivite ile ilgili dernekler kurulmasını teşvik etmek, kurulan dernekler ile temas ve işbirliği sağlamak.

Kanunun bu maddesini aynen nakil etmekten maksadımız mevzuun plânlı kalkınan bir memleketteki ehemmiyetini ve ilmî bir araştırma müessesesinin kurulmuş bulunduğunu belirtmek içindir. Kanuna ekli cetvelde, en yüksek organ olarak gösterilen Genel Kurul şu sırayla teş-

kil edilmiştir.

I. Temsilci üyeler :

A gurubu. Üniversiteler araştırma kurumları ve buna benzer kurumlar 37 üye.

B. grubu. Bakanlıklar ve iktisadî devlet teşekkülleri 37 üye.

C grubu. Ticaret, sanayi ve zirat odaları, borsalar 35 üye.

D grubu. İşveren teşekkülleri 35 üye.

E grubu. İşçi teşekkülleri 70 üye.

II. Tabiî üyeler :

Başta Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarı olmak üzere 11 Genel Müdür, Genel Sekreter ve Daire Reisi.

Görülüyor ki temsil bakımından haklı olarak böyle bir kuruluşta Üniversitelere önem verilmiş ve en başa geçirilmiştir.

Bu teşekkülün icra organı olan Yönetim Kurulu da geçen hafta yapılan Genel Kurul toplantısına kadar şöyle idi:

Başkan: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri.

Başkan Yardımcısı Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarı, üç üyeden biri Odalar Birliği Genel Sekreteri, diğerleri bir Profesör ve bir Yüksek Mühendis, muhasip üye bir Sendika Temsilcisi, Genel Sekreter de bir Yüksek Mühendis.

Kanunun yürürlüğe girişinden bu yana iki yılı dolmuş olan (MPM) ne yapmıştır? Müsbet cevap vermek mümkün değildir .Elimizde (163) sahifelik Genel Kurul raporu vardır .Zorla sahifeleri arttırılmış olan bu raporun yarısı tamamen boş veya isimlerle doldurulmuş listelerdir. Geçen devre faaliyetine tahsis edilen kısım (25) sahifeden ibarettir ve meselâ faaliyet içinde telefon santralının kurulmakta olduğu, bu kurulunca bürolarla konuşmak mümkün olacağı yazılıdır. Neşriyat kısmında kanunun tab edildiği, Genel Kurul kararlarının bastırıldığı bir kitabın müellifinden satın alınarak matbaaya verildiği yer almaktadır.

Esasen Başkan da açış konuşmasında «Geçen Genel Kuruldan bu yana bir yıl geçti. Bugün Millî Prodüktivite Merkezinin yolunu bulduğunu ve bu yolda hedefine doğru emin adımlarla yürüdüğünü iddia edecek değilim» demekte ve bundan sonra halen kurulus halinde olduklarını izah etmektedir. 1966 - 1967 devresinde (3,2) milyon liralık bütçesinden sadece (780) bin lirasını sarfedebilen ve henüz hiçbir iş yapmamış olan bu mühim kuruluş, 1967 - 1968 devresi için yüklü vaadlar ve (8,8) milyon liralık bir bütçe ile gelmektedir.

Gelecek yıl da aynı hayal kırıklığına uğranılmamasını temenni ederiz.

Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarına, Odalar Birliği Genel Sekreterine, Profesör ve Yüksek Mühendislere bir ilmî araştırma müessesesinde başkanlık eden ve kendisi Türk-İş'in Genel Sekreteri bir işçi olan zatın memleketimizdeki Prodüktivite anlayışını çok veciz bir şekilde izah eden şu beyanlarını takdirle karşılamamak mümkün değildir.

«Merkezimizin karşılaştığı problemlerin tamamını sayarak zamanınızı almak istemem. Ancak bu problemlerden en önemli ve en tipik bir tanesinden bahsetmeden geçemiyeceğim.

Gelişmekte olan ülkelerde kamu sektöründe de, özel teşebbüslerde de verimliliğin sağlanmasında, hem sosyal, hem politik engeller vardır. Özellikle kamu sektöründe politik engeller daha yoğundur. Yurdumuzun ekonomik potansiyelinde ağırlığı olan İktisadî Devlet Teşekküllerinde verim düşüklüğünün nedenlerinin başında yetişmiş sevkü idarecilerin sık sık değiştirilmesi gelmektedir. Bu değişiklikler yüzünden, bu teşekküller akan zaman birimi içerisinde, göstermeleri mümkün olan gelişmeyi ve verim artışını elde edememekte, paradan daha değerli olan zaman harcanıp gitmektedir.

(50) Milyar yatırım sermayesi olduğu Meclis kürsüsünden açıklanmış bulunan İktisadî Devlet Teşekküllerimizin her yıl değilse (5) milyar liralık yeni fon kazandırması gerektiği halde (600 - 700) milyonda kalmasının ana sebebi de yanlış tutumda yatmaktadır.

1950 den bu yana bütün teşekküllerdeki Genel Müdürlerin ortalama görev süresi (1,5) yılı geçmemektedir. İşin asıl üzücü ve zararlı yönü Genel Müdürlerin alınmasının ciddî bir sebebe değil hissiyata, dedikoduya ve politik mülâhazalara dayanmakta oluşudur.

Bu değişmeler, her defasında aylarca süren bir sarsıntı meydana getirmekte, gidenin yaptığının, gelen tarafından beğenilmemesi, birbirini tamamlayan hamleleri gayrimümkün kılmakta yönetmeliklerin dışında daima mevcut olan ve zirvedeki şahsın tutumu ile ayarlanan bir personel politikası ve çalışma metodları uygulanması mümkün olmamaktadır.

Bu ise her sahada istikrarsızlığı doğurmakta, fert verimi dolayısiyle her sahadaki verim sarsıntı geçirmektedir. Bundan başka, en ufak sebeplerle Genel Müdürlerin değişmesinin mümkün olması kendine güveni olmayan elemanların hakikî durumlarının anlaşılmaması için değişikliği teşvik edici her türlü faaliyete girişmelerin mucip olmakta ve teşekküllerde arkası gelmeyen dedikodu, nifak, hizipleşme vücut bulmaktadır.

Verimli ekonominin gelişmesini önleyici, bundan daha zehirli bir hava tasavvur edilemez. Ve bu itibarla da, bu teşekküllerin en kötü şekilde çalışması için ne yapılması gerektiği araştırılsa, sık sık Genel Müdür değiştirmekten daha iyi bir yol bulunamaz.»

Bu pek doğru ve yerinde görüşe ilâve edecek tek kelime bulamıyoruz .

İki yılı boşuna harcayan (MPM) bakalım önümüzdeki bir yıl içinde nasıl bir faaliyet gösterecek...

31 Temmuz 1952 - 1967

31 Temmuz 1967, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun kuruluşunun 15 inci yıldönümüdür. Türkiye'de 1871 yılında başlayan sendikacılık hareketi 31 Temmuz 1952 de Türk-İş bünyesinde birleşmiş ve 15 yıl gibi uzun sayılamayacak bir süre içinde Türk-İş, yurdumuzun en güçlü organize kuruluşlarından biri olmuştur.

Henüz yolun başındayız...

31 Temmuz 1967, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun kuruluşunun 15 inci yıldönümüdür.

15 yıl önce mütevazi bir şekilde kurulan ve onbeş yıllık tarihini çalışma hayatı ve toplumumuzun temel ekonomik ve sosyal hayatıyla ilgili bütün sorunların halli için mücadele ederek geçiren Türk-İş, bugün 800 bine yakın işçiyi temsil eder. Yurdumuzun en güçlü kuruluşlarından biridir.

Türk-İş'in kuruluş nedenlerine ve gelişmesine değinmeden Türk İşçi Hareketinin tarihine kısaca da olsa bir göz atmakta fayda vardır.

Türkiyede, işçi ve sendikacılık hareketinin tarihçesi sanıldığının aksine pek de yeni değildir. İşçilerimizin, Osmanlı İmparatorluğu zamanında, özellikle savaş endüstrisi, tekstil, gıda, kâğıt ve matbaacılık işkollarında örgütlenmeye çalıştıkları bilinmektedir. 1871 yılında Ameleperver Cemiyetini kuran işçiler, 1872 yılında çeşitli grev hareketlerine girişmişlerse de, ücretlerini arttırmada ve iş koşullarını geliştirmede önemli bir başarı sağlıyamamışlardır. Bu devrede, ikinci büyük işçi örgütü 1895 yılında Tophane Fabrikaları işçileri tarafından kurulmuştur. Aynı tarihlerde Amele Yardımlaşma Cemiyetleri de kurulmaya başlanılmıştır. 1908 yazısında, çeşitli grev hareketleri olmuş, İttihat ve Terakki devresinde, işçiler, büyük bir baskı hareketiyle karşı karşıya bırakılmışlar ve nihayet, Balkan Savaşiyle Birinci Dünya Savaşı işçi hareketinin gelişmesini baltalayan önemli sonuçlar doğurmuştur. Millî Mücadele devri başlayınca, işçilerin değişik isimlerle kurdukları cemiyetler, millî kurtuluş hareketine geniş ölçüde yardım etmiştir.

Bu arada, İstanbulda toplanan işçi liderleri, sendikaları 20 işkolu etrafında birleştirmeyi kararlaştırmışlar ve batılı anlamda ilk örgütlenme çalışmalarına başlamışlardır. İstanbulun kurtuluşundan sonra, örgütlenme çalışmalarına devam eden işçi kuruluşlarından onaltısı birleşmek için ilk denemeye girişmişse de, işçilerin birlik ve beraberlik içinde hareket etmesini istemeyenler bu denemeyi baltalamışlardır.

1927 yılında hükümet, sosyal ve siyasal kuruluşları denetimi altına almış, işçilerin toplu halde bulun-

durulmamaları için endüstriyel kurumlar birçok illere dağıtılmış ve 1935 yılında da İzmirde bir İşçi ve Esnaf Birliği kurdurmuştur.

1946 yılında, Cemiyetler Kanunu'nun sınıf esasına dayanan cemiyetlerin kurulmasını yasaklayıcı hükümlerinin kaldırılmasından sonra, işçiler, hızla örgütlenmeye başlamışlardır. İşçi hareketini bir bütün olarak temsil edecek ulusal bir örgüt kurulması, çok geçmeden, büyük bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmış ve bu alanda ilk olumlu adım, 18 Şubat 1952 tarihinde İstanbul'da, Tekstil ve Örme Sanayii İşçileri Sendikaları Federasyonu'nun kongresinde, atılmıştır. Türk işçisinin içte ve dışta sesini duyuracak, sorunlarını üst seviyede ele alacak bir «konfederasyon» kurulmasını kararlaştıran işçi liderleri, 1952 Nisanında Bursa'da toplanmışlardır. Burada, «Türk-İş» in Temmuz ayı içinde kurulması kararlaştırılmış, seçilen «geçici icra kurulu» na bu görev verilmiştir. Geçici İcra Kurulu Bursa'da alınan kararlar uyarınca, her türlü hazırlığı tamamlamış ve 31 Temmuz 1952'de Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş) resmen kurulmuştur.

Halen yurdumuzda 800 bin işçiyi bünyesinde toplamış bulunan Türk-İş'in bu günlere gelebilmesi kolay olmamıştır. Bir defa, Türk Sendikacılık Hareketinin büyümesi ve kuvvetlenmesi, sıkı bir şekilde, Türkiyenin demokratik siyasi düzenine bağlı kalmıştır. Türk-İş in ve Türk Sendikacılık Hareketi'nin kendisinden beklenen vermeye başlaması ise, ancak, sadece siyasî demokrasinin insanları hür ve mutlu kılmak için yeterli olmadığı, sosyal adalet ve sosyal güvenlik ilkelerinin en geniş ölçüde gerçekleştirilmek gerektiği anlayışının yurdumuzda yerleşmesinden sonra mümkün olabilmiştir. Aslında, Devletimizin sosyallik niteliğini ön plâna çıkaran bu anlayışa, iktisaden zayıf olan kişiler, çalışanlar bakımından, 24 Temmuz 1963'de gelinmiş, Türk işçisi bu tarihte, toplu sözleşme ve grev haklarını elde etmiştir. Ve belki de, ilk defa olarak yurdumuz, sosyal adalete kaygısız kalmamanın huzurunu duyabilmiştir.

Türk Sendikacılık Hareketini en yüksek kademede geniş bir ölçüde temsil eden Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun, tüzüğünde de yer alınış bazı temel amaç ve ilkeleri şöyle sıralanabilir :

— Çalışmayı, toplumun temel değeri haline getirmek;
— Toplum hayatının sosyal adalet ilkelerine göre düzenlenmesinde, çalışmanın temel ölçü olarak ele alınmasını sağlamak;
— İşçilerin, yaptıkları işe uygun ve insanlık onuruna yaraşır bir hayat seviyesine kavuşmalarına elverişli, adil bir ücret sağlamaları için çalışmak;
— İşçilerin geleceklerine güvenle bakmalarını sağlayacak sosyal güvenlik sistemini geliştirmek;
— Milli gelir artışlarından, işçinin âdil şekilde yararlanmasını sağlamak, becerikli, kuvvetli ve yüksek verimli işgücü yaratmak;
— Türkiyenin bağımsızlığının korunmasına ve kalkınmanın gerçekleştirilmesine bütün gücüyle katılmak, sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde Devlete yardımcı olmak.

Bu amaç ve ilkelerden anlaşılacağı üzere Türk-İş'in temel fonksiyonu, işçilerin, ekonomik, sosyal ve kültürel menfaatlerini korumak ve geliştirmektir. Bununla beraber Türk-İş, mesleki menfaatleri dolaylı olarak etkilediğine inandığı toplumsal sorunlara da el atmaktadır. Örneğin toprak reformu, vergi reformu gibi reform hareketleri; madenlerin, petrollerin millileştirilmesi, dış ticaretin belli bir ölçüde devletleştirilmesi tezi, yurdumuzda ilk olarak Türk-İş tarafından ortaya atılmıştır.

Türk-İş, bu görüşleri ortaya atmakla beraber, doktriner açıdan hareket etmediğini ısrarla belirtmekte ve bu isteklerinin gerekçesini yurt çıkarlarına dayandırmaktadır.

Türk-İş'in siyasi partiler karşısında benimsediği ilke tarafsızlıktır. Bugüne kadar Türk-İş «partiler üstü politikasını» başarıyla yürütmüş, hiç bir partinin etkisinde kalmamıştır. Türk-İş'in siyasi partiler karşısında tarafsızlığını muhafaza etmesi hâdisesi, Türk sendikacılık hareketinin siyasî meselelere, yurdun çeşitli sorunlarına ilgisiz kalmakta olduğu anlamını taşımamaktadır. Aksine, Türk Sendikacılığı, siyasal sorunlarla ilgilenmekte memleketin karşılaşmakta olduğu her çeşit konuda, kendi görüşünü açıklayarak uyarmalar yapmakta ve çözüm yolları teklif etmektedir.

Türk-İş bugün yurdumuzda organize kuruluşların en güçlülerinden biridir. Ancak, Türk-İş bu gücünü demokratik rejimin korunması ve toplum çıkarları için kullanacağını açıklamış ve bu güne kadarki davranışlarıyla da bu yolda olduğunu göstermiş bulunmaktadır.

Türk-İş Genel Sekreteri
Halil Tunç
Türk-İş'in kuruluşunun
15 inci yıldönümü münasebetiyle
Ankara Radyosu'nda bir konuşma
yapmıştır.
Bu konuşmayı aynen
yayınlıyoruz

Türk-İş'in çabası...

«Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) nun kuruluşundan bu yana 15 yıl geçmiş bulunuyor. 15 yıl gibi uzun sayılamayacak bir süre içinde, yurdumuzda, hür ve demokratik sendikacılık hareketini yerleştirebilmiş olmakla ne kadar övünsek yeridir. Sosyal adalete dayanan ileri Türkiye'nin yaratılması için gerekli olan asgari şartlardan biri ve şüphesiz en önemlisi, böylece gerçekleşmiş bu-

lunmaktadır.

Halen 800 bin işçiyi teşkilâtlandırmış bulunan ve Türk işçilerinin sesini, görüşlerini içte ve dışta duyuran Türk-İş'in bu günlere gelebilmesi kolay olmamıştır.

Türkiyede, iktisaden zayıfın, dar gelirlinin, yoksulun korunmasını öngören düzene pek yakın bir tarihte girilebilmiş, maddi imkânları yetersiz, yaşama için gelir kaynakları sınırlı kimseler, Devletimizin «sosyallik» vasfını ön plâna çıkaran haklara ancak dört yıl önce kavuşmuşlardır.

Kabul edilmelidir ki, Türk Sendikacılık Hareketinin görevlerini gerçek anlamıyla yapabilme imkânına kavuştuğu günden bu yana, aşılan merhaleler, küçümsenemeyecek büyüklüktedir.

İşçi bugün günlük hayatının ve çalışma şartlarının düzenlenmesinde yetkili, kamu sektöründeki bir takım işyerlerinin yönetimi ve denetiminde söz sahibidir. Ama hemen belirtmeliyiz ki, Anayasamızın öngördüğü sosyal adaleti gerçekleştirme yolunda yapılanlar bir hiçtir.

15 inci kuruluş yıldönümümüzde Türk işçisinin yurdun çeşitli sorunları hakkındaki görüşlerini açıklamak isterim:

Kalkınmanın ancak, demokratik düzen içinde ve plânla mümkün olabileceğine inanıyoruz.

Bugüne kadar plânın başarıya ulaşması için bir yandan uyarma görevimizi yapmış, öte yandan da kalkınmanın asıl yükünü taşıyan işçilere, plânı benimsetmeğe çalışmışızdır.

Çağımızda kalkınma, sadece milli gelirin artmasına yönelen bir çaba olarak sayılmamakta, artan milli gelirin adil ölçüler içinde dağılması gerçek bir kalkınmanın vazgeçilmez şartı telakki olunmaktadır. Türk-İş işte bu gerçek kalkınmayı sağlama yolunda çalışmaktadır. Adil olmayan bir milli gelir dağılımına sahip ülkemizde bu çabanın ne kadar önemli olduğu ortadadır.

Türk İşçi Hareketi, toplu sözleşme ve grev hakkına kavuşmasından bu yana, bütün gayretiyle, çalışan nüfusun büyük çoğunluğunu teşkil eden işçilerin sosyal ve ekonomik durumlarının düzeltilmesi için çaba sarfetmiştir, sarfetmeye de devam etmektedir.

Ancak, İkinci Beş Yıllık Plân dönemi hazırlıklarının bizim için umut kırıcı olduğunu hemen belirtmek isterim.

Türk İşçi Hareketinin bütün gayretlerine rağmen, İkinci Beş Yıllık Plânda sosyal ve ekonomik sorunlara yetercesine eğilinilmemiş, Birinci Beş Yıllık Plânda görülen aksaklıklara dokunulmamış olması, Türk-İş'in önümüzdeki yıllarda yapacağı çalışmanın önemini bir kat daha arttırmaktadır.

Bütün bunlara ilâveten, Türk-İş'in her türlü politik kaygılardan uzak, doktriner düşüncelerin dışında, memleket çıkarları için savunduğu, gerçek bir toprak reformunun, milli petrol davamızın, dış ticaret rejimimizdeki dengesizlikler gibi çeşitli büyük problemlerin halli yolunda yetkililerce hiçbir teşebbüse girişilmemiş olması en büyük üzüntümüzü teşkil etmektedir. Yurdumuzun bu büyük sorunları ilk olarak Türk-İş tarafından ortaya atılmış ve Türk İşçi Hareketi bu sorunların devamlı takipçisi olmuştur.

Bütün bunlar onbeş yıldan beri sadece Türk işçileri için değil, ayni zamanda yurt çıkarları için çaba sarfeden Türk Sendikacılık Hareketinin sosyal adalete dayanan ileri Türkiye'nin yaratılması yolunda ne gibi büyük engellerle karşılaşmakta olduğunun delilini teşkil etmektedir.

Türk işçileri, Türk-İş bünyesinde toplanmalarının onbeşinci yıldönümünde, sosyal adalet ilkelerine dayanan ileri Türkiyeyi yaratmaya azimli, haklarını korumaya kararlı, sorumluluklarını ve görevlerini müdriktirler.»

Demokratik sendikacılık hareketinin öncüsü : Türk-İş

Türk-İş'in 15 inci kuruluş yıldönümü dolayısiyle C.H.P. Genel Sekreteri Bülent Ecevit bir telgraf göndermiştir.

Ecevit'in telgrafı şudur :

«Demokratik Türk sendikacılık hareketine önderlik eden Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun kuruluş yıldönümü vesilesiyle sizi ve değerli sendikacı arkadaşlarımı yürekten kutlarım.

Sizin ve çalışma arkadaşlarınızın yönetiminde Türk-İş, toplu sözleşme düzeninin memlekette kısa zamanda sağlam geleneklere kavuşmasına hizmet etmiş, demokratik usullerle ve sosyal barış içinde işçi haklarının korunabileceğini göstermiştir.

Türk-İş demokrasimizi bilinçli olarak koruyan ve sosyal adalet içinde kalkınmamıza katkıda bulunan ve yön veren güçlü müesseseler arasında yer almaktadır.

Çalışmalarınızın, şimdiye kadar olduğu gibi, bundan böyle de memleket ve işçilere yararlı olması dileğiyle, size, bütün Türk-İş yöneticilerine, Türk-İş'e bağlı değerli işçi ve sendikacı arkadaşlarımıza sevgi ve saygılarımı sunarım.»

Haberler

TEZ-BÜRO-İŞ'in Adana grevi sonuçlandı

77 gün uygulanan Tez-Büro-İş Sendikasının Adana Sosyal Sigorta Kurumundaki grev 20 Temmuz'da sona ermiştir.

Adana Asliye Birinci Hukuk Mahkemesinin verdiği karar Yargıtay tarafından da uygun bulunarak kesinleşmiştir. Böylece uzun bir süre anlaşmazlık konusu olan grev sonuçlanmış bulunmaktadır.

Grevin sona ermesinden sonra Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy «Grevin bitişine memnun oldum. Yapılan sözleşme taraflara hayırlı olsun. Bu grev de Türk sendikacılığının zaferi ile sonuçlandı» demiştir.

Kurum yetkilileri, Tez-Büro-İş Sendikasının bütün isteklerini kabul etmiş ve işbaşı yapılmıştır. Anlaşma ile iş güvenliği sağlanmış, sözleşmenin bir yıl süreli olarak imza tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi ve iki yılda bir ikramiye ödemesi kararlaştırılmıştır.

★

GENEL-İŞ'LE GAZİANTEP BELEDİYESİ ANLAŞTI

Genel-İş Sendikası ile Gaziantep Belediyesi arasmda uzun süre devam eden toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşmaya varılamadığından, 3 Temmuz'da greve başlamış, ancak Belediye daha sonra sendikanın isteklerini kabul ederek grev sona ermiştir.

1 Nisan'dan itibaren uygulanan toplu iş sözleşmesi ile sendika üyeleri, motorlu araç sürentere, halen aldıkları ücretlere 300 kuruş, toplu sözleşme kapsamındaki bütün işyerlerinde çalışan işçilere günde 250 kuruş, Temizlik, Buz ve Sebze Halinde çalışan ve ücretleri 11 liradan az olan işçilere 300 kuruş, Fen işkolunda çalışan işçilere 200 kuruş, otobüs ve minibüste çalışan şoförlere 100 kuruş zam kabul edilmiştir.

İsrail İşçi Sendikaları Konfederasyonu (HİSTADRUT) Genel Sekreteri Baş Yardımcısı ve Meslek Kolları Başkanı Yersham Meşel, beraberinde İcra Kurulu üyesi Natan Almozlind ve Avraham Schmill olduğu halde, Temmuz ayı içinde Ankara'ya gelmiştir.

Üç günlük ziyaretleri sırasında, Türk-İş Yöneticileri, 5 Federasyon ve 4 Sendika başkanı ile görüşen ve muhtelif temaslar yapan İsrail işçi heyeti, Dış İşleri Bakanı İhsan Sabri Çağlıyangil ve Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem tarafından da kabul edilerek bir süre görüşmüşlerdir.

Resimde misafir heyet, Türk-İş Başkanı Demirsoy ile.

★

TÜRK MADEN-İŞ FEDERASYONU'NUN TOPLU SÖZLEŞMESİ

Türkiye Maden İşçileri Sendikaları Federasyonu üyesi Çorum Birleşik Maden İşçileri Sendikasıyla Amasya Özel İdare arasında, Eski Çeltek işyerinde yapılan toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşmaya varılamadığından 5 Temmuz günü başlayan grev üç gün devam etmiş ve daha sonra anlaşma yapılmıştır.

450 linyit işçisinin katıldığı grevden sonra imzalanan toplu sözleşme ile, işçilere seyyanen günde 5 lira, yemek ücretine 40 kuruş zam ve yılda 1 ton ücretsiz kömür verilmesi kararlaştırılmıştır.

★

SAĞLIK-İŞ SENDİKASI SOSYAL SİGORTALAR KURUMU İLE TOPLU SÖZLEŞME YAPTI

Türkiye Sağlık-İş Sendikası ile Sosyal Sigortalar Kurumu arasında 6 aydan beri devam etmekte olan toplu sözleşme görüşmeleri geçtiğimiz ay içinde sonuçlanmıştır.

Sigorta hastahanelerindeki hemşireler dahil olmak üzere 6 bin üyenin yararlandığı sözleşme 1 Mayıs tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir.

İmza töreninde bir konuşma yapan Kurum Genel Müdürü İlhan Altan ile Sendika Genel Başkanı Mustafa Başoğlu, sözleşmenin getirdiği yenilikler üzerinde durmuşlar, sağlık hizmetlerinin

en iyi şekilde yürütülmesi için devamlı işbirliği yapılacağını söylemişlerdir.

★

TÜMTİS'İN TOPLU SÖZLEŞMESİ

TÜMTİS Sendikası İstanbul Merkez şubesinin çeşitli işyerlerinde yaptığı toplu sözleşmelere Kuruçeşmede kurulu altı kum ve çakıl nakliye işyerleri de ilâve edilmiştir.

Uzun bir süre devam eden görüşmelerden sonra imza edilen toplu sözleşmelerle üyelerin bütün sosyal hakları teminat altına alınmıştır. Nisan ayından itibaren tahakkuk edecek ücretlere zamlar yapılmış ve işçiye peyder pey ödenmesi kararlaştırılmıştır. Toplu sözleşmeye, hafta tatili, fazla mesai ücretleri ve ücretli izinler konmuş bulunmaktadır.

★

BÜYÜK TARABYA OTELİ İLE SÖZLEŞME İMZALANDI

Marmara ve Trakya bölgesi Otel, Lokanta Eğlence Yerleri Sendikası (OLEYİS) ile Büyük Tarabya Oteli arasındaki toplu iş sözleşmesi 1 Temmuz'da imzalanmıştır.

Toleyis Federasyonu Başkanı İsmail Aras, Oleyis Genel Başkanı Mukbil Zırtıloğlu, işveren vekilleri ve diğer sendika yöneticileri'nin de hazır bulunduğu imza töreninde bir konuşma yapan İsmail Aras, turizmin yurt ekonomisindeki önemini belirtmiş, ancak bu konuya geniş ilgi gösterilmediğinden yakınmıştır.

Toplu sözleşmeye göre, otelde çalışan bütün işçilere 1968 yılı son ücret tediyesi ile beraber 500 lira ikramiye verilmesi kararlaştırılmış, evlilik, doğum ve ölüm yardımı yapılması da kabul edilmiştir.

★

İSTANBUL OLEYİS'İN GREV KARARI

İstanbul Oleyis Sendikası, Yüksek Öğrenim ve Kredi Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı bütün öğrenci yurtlarında grev kararı almıştır.

Üniversitelerin öğrenime başlamasından sonra uygulanacak bu karar, toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşmaya varılamaması karşısında alınmıştır.

Geçtiğimiz ayın başlarında bu kararla ilgili olarak açıklamada bulunan sendika sözcüsü ihtilafın hakem kuruluna intikal ettiğini, ancak sendikanın bu kararı tatminkar bulmadığını, 200 işçinin bu grevine 10 bin kadar öğrencinin de katılacağını bildirmiştir.

★

OLEYİS İLE BÜYÜK ANKARA OTELİ ARASINDA TOPLU SÖZLEŞME

OLEYİS sendikası ile Büyük Ankara Oteli arasında 21 Temmuz'da imzalanan toplu sözleşme ile 314 işçi, sosyal hak ve menfaatler elde ettikleri gibi ücretlerde de artış sağlamışlardır.

Üç yıl süreli toplu sözleşmeye göre, işçilerin iş garantisi elde edilmiş ve üç kişilik bir disiplin kurulu kurulmuştur. İşçi, işveren ve Ankara Barosuna ait bir avukatın katılacağı disiplin kurulunda, işçinin tek yönlü olarak işten çıkarılması önlendiği gibi, kıdem tazminatı ve ihbar tazminatı verilen işçinin disiplin kuruluna itiraz hakkı tanınmıştır. Disiplin kurulu işçinin haksız işten çıkarılmasına karar vermesi halinde 1 yıllık ücret tazminatı ödenerek işe alınması kararlaştırılmıştır.

Ücretlerdeki artış da iki şekilde kabul edilmiştir. 1000 liranın altında ücret alan işçilere ilk yıl için yüzde 15, üçüncü yıl için yüzde 10, 1000 liranın üstünde ücret alan işçilere de iki yıl için yüzde 10, üçüncü yıl için de yüzde 5 oranında zam yapılacaktır. Bunlardan başka bütün işçilere her yıl birar aylık tutarında ikramiye verilecektir.

Yüzde ile çalışan işçilerin ücretlerinde de ayarlama yapılmış ve şimdiye kadar alamadıkları hafta tatili ve bayram yövmiyelerinin işveren tarafından verilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca ücret garantisi da sözleşmeye alınmıştır.

4,5 ay süren, ancak anlaşma ile sonuçlanmayan görüşmelerden sonra sendikanın 24 Temmuz'da grev kararı alması karşısında işveren 21 Temmuz'da sözleşmeyi imzalamıştır.

Toplu sözleşmenin imzalanması dolayısiyle 28 Temmuz'da bir kokteyl verilmiştir.

★

DIŞARDAKİ İŞÇİLERİN GETİRECEĞİ TRAKTÖR VE TARIM ARAÇLARI

Türk parası ve kıymetini koruma hakkındaki karar ve buna ilişkin tebliğ'ler hükümleri çerçevesinde, yabancı ülkelerde çalışmakta olan işçilerimizin bedelsiz olarak yurda getirecekleri traktör ve tarım araçları ve makinelerinin ithalinde uygulanacak esaslar Tarım Bakanlığı tarafından açıklanmıştır.

Tarım Bakanlığının bu konuda yayınladığı bildiriye göre uygulanacak esaslar özetle şöyledir:

— İthalatın yapılacağı tarihe göre, 5 yıldan daha eski modeldeki traktör ve makineler ithal edilemiyecektir.

— İthal izni alınmış malın fiilen ithali, ilgilinin yurda giriş tarihinden itibaren 6 ay içinde yapılacaktır. Yurda getirilen makinelerin modelinin, bu süre içinde 5 yıldan daha eski bir duruma gelmemesi şarttır.

★

ERDEM ZONGULDAKTA İNCELEMELER YAPTI

Geçtiğimiz ayın ortalarında Zonguldak ve çevresinde Bakanlığı ile ilgili tetkik ve temaslar yapan Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, beraberinde Zonguldak Maden İşçileri Sendikası Başkanı Osman İpekçi olduğu 300 metre derinlikteki bir maden ocağına inerek işçilerin dileklerini dinlemiştir.

28 Temmuz'da başlayan ve aralıksız dört gün devam eden Şeker-İş Sendikası 3 üncü Genel Kurulu'na katılan delegeler toplantıyı izlerken.

ŞEKER-İŞ'in 3 üncü Genel Kurulu yapıldı

Şeker-İş Sendikasının üçüncü genel kurulu 28 - 31 Temmuz tarihleri arasında Sosyal Sigortalar Kurumu salonunda yapılmıştır.

Türk-İş Başkanı Sevfi Demirsoy, Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, Genel Sekreter Yardımcısı Salâhaddin Erkap, Teksif Başkanı ve Türk-İş Başkan Vekili Şevket Yılmaz, işçi milletvekillerinden Metal-İş Federasyonu Başkanı İstanbul Milletvekili Kaya Özdemiroğlu ve Mustafa Ertuğrul, Federasyon ve sendika Başkanları ile Şeker Şirketi Genel Müdürü Prof. Fehmi Yazıcı'nın hazır bulunduğu kongrede açılış konuşmasını Şeker-İş Sendikası Başkanı Hamdi Güvenen yapmıştır.

Sendika çalışmaları hakkında bilgi verdikten sonra, partiler üstü politikaya değinen Güvenen, **«Bugün, bütün varlığımızla desteklediğimiz, Türk sendikacılık hareketini geniş ölçüde temsil eden Türk-İş'in herhangi bir siyasî partiye bağlılık ve paralellik kurmamasını, Türkiyenin ekonomik ve sosyal şartlarına uygun ve biz işçilerin menfaatine bir tutum kabul ediyoruz»** demiş, Şeker-İş'in demokratik rejim ve plânlı karma ekonomi düzeni içinde yatırım yapmak ve sermayesinin karşılığını kazanmak isteyen işverenin, sermayedarın, bugün inandığı ve bağlandığı düzenin korunması için en sağlam müttefiki olduğunu söylemiştir.

Plânlı kalkınma üzerinde de duran Hamdi Güvenen, **«1961 den sonra girdiğimiz plânlı kalkınma döneminde, Birinci 5 Yıllık süre dolduğu halde, plânda ön görülen ve plânın başarısı için şart olan tedbirlerin, reformların bir türlü gerçekleşmediği büyük üzüntü ile müşahade etmekteyiz.»** demiştir.

Reformların gerçekleşmesi, toplu pazarlık, ücret ve prodüktivitenin gerektiğini belirten Şeker-İş Başkanı alkışlarla konuşmasını bitirmiştir.

DEMİRSOY KONGRE BAŞKANI

Hamdi Güven'in konuşmasından sonra Başkanlık divanı seçimi yapılmış, Başkanlığa Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, ikinci başkanlığa Mahir Türkmen, kâtipliklere de Orhan Antep ile Kemal Toker getirilmiştir.

Demirsoy, kısa bir konuşma yaparak, divana seçildiklerinden ötürü delegelere teşekkür etmiş ve **«Şeker-İş Sendikası örnek teşkilâtlar arasında yerini sağlam olarak bulmuştur. Şube kongrelerini takip ettim, seviyeli ve örnek toplantılar yapmaktasınız. Bu kongrenin de fikir bakımından dolu olarak Türk sendikacılığı ve milletine ışık tutacak nitelikte geçmesini dilerim, hayırlı olsun»** demiştir.

MUSTAFA ERTUĞRUL'UN KONUŞMASI

Kongre Başkanı Demirsoy, bundan sonra gündeme göre konuklara söz vereceğini söylemiş ve İstanbul işçi milletvekillerinden Mustafa Ertuğrul'u mikrofona davet etmiştir. İş Kanunu tasarruf bonoları ve Türk sendikacılık hareketini bölmek isteyenlere değinen konuşmasında Mustafa Ertuğrul, **«Türkiyede işçiler arasına nifak sokmak isteyenler çoktur, ancak bunlara hiç bir surette aman vermiyeceğiz»** demiştir.

Ş. YILMAZ POLİTİKACILARA ÇATTI

Daha sonra konuşan Teksif Başkanı ve Türk-İş Başkan Vekili Şevket Yılmaz, çalışma hayatımızı ilgilendiren konularda politikacıların sadece konuştuklarını, fakat parlâmentoda değerlendirmediklerini belirtmiş, Türk sendikacılığının iyi istikamette geliştiğini, toplu sözleşme düzeni ile çıkacak yeni İş Kanununun

pek önemli etkileri olmıyacağını söylemiş ve **«Bize kendimizden fayda var, meselelerimizi kendimiz halledeceğiz»** demiştir.

Sendikaların partilerüstü bir politika takip etmeleri gerektiğini savunan ve bu konuda Türk-İş'i örnek olarak gösteren Şevket Yılmaz, **Türk-İş'in politikasına yüzde yüz inanan bir teşkilât olarak daima emrindeyiz, kararlıyız ve bu kararımızı kimse bozamaz»** diyerek konuşmasını bitirmiştir.

Şeker Şirketi Umum Müdürü Prof. Fehmi Yazıcı da kısa bir konuşma yaparak, şeker sanayi inde ileri adımlar atılmakta olduğunu, çalışanların gelecekte da ha iyi şartlara kavuşacağını belirtmiş 5-6 yıl sonra Ortak Pazara gireceğimizi ve hazırlıkların yapılması gerektiğini belirtmiştir.

MEHMET ŞAHİN'İN KONUŞMASI

1947 yılından beri sendikacılık mücadelesi yapıldığı, 274-275 sayılı kanunların çıkmasından sonra yeni bir düzen içinde işçi haklarının elde edildiğini belirterek konuşmasına başlayan Maden İşçileri Sendikaları Federasyonu Başkan Vekili Mehmet Şahin, bu kanunun aksak taraflarının da görüldüğünü, yeni İş Kanunun 31 önce çıkarılan kanundan farklı olmadığını ve çalışma hayatımızı geriye götürecek nitelikte bulunduğunu belirtmiş, Sosyal Sigorta fonları, konusuna da değindikten sonra, işsizlik sigortasının da mutlaka cıkarılması gerektiğini söylemiştir.

Mehmet Şahin, tarım işçileri problemleri üzerinde de durarak teşkilât kanununun çıkarılması temennisinde bulunmuş **«Bu kanunun çıkmaması bizleri üzmektedir»** demiş, madenlerin devletlestirilmesini savunmuştur.

İSMAİL ARAS «SENDİKACILIK HAK V E HÜRRİYET MÜCADELESİDİR» DEDİ

M. Şahinden sonra konuşan TOLEYİS Başkanı İsmail Aras, **«Sendikacılık hak, hürriyet ve ekmek mücadelesidir. Bu ilkeler içinde mücadele edenler, hedeflerine rahatlıkla ulaşırlar»** demiş Türk sendikacılığının hedefinin 18 yıl önce çizildiğini belirtmiştir.

Partilerüstü politikaya da değinen Aras, sendikaların, Atatürk'ün çizdiği akılcı yolda olduğunu söylemiş, «Siyasî partilerin paralelinde değil üstündeyiz» demiştir. İsmail Aras «Hür ve bağımsız sendikacılık Türk Milletini refaha götürecek istikamettedir» diyerek konuşmasını bitirmiştir.

ÇALIŞMA RAPORU

Şeker-İş Genel Kuruluna ve rilen çalışma raporunda, ekonomik yapımızın durumu, İkinci beş yıllık kalkınma plânı hedefleri, gerçekleştirilmeyen reformlar, yabancı sermaye konusu, hayat pahalılığı, Türkiyede sağlık hizmetleri ve hastahanelerin bir leştirilmesi, toplu iş sözleşmesi hazırlığı, eğitim çalışmaları, araştırma çalışmaları, hukukî ça lışmalar ve işverenlerle ilişkiler üzerinde durulmuş ve geniş bilgi verilmiştir.

Ekonomik ve sosyal sorunlar kısmında, istihdam ve işsizliğe önem verilmesi belirtilmiş **«Geniş işsiz kitlesinin bulunduğu bir memlekette çalışanların pazarlık güçleri olmaz»** denilmiştir.

Gerçekleştirilmeyen reform lar kısmında da, toprak reformu ve vergi reformundan bahsedilmekte ve mutlaka gerçekleştirilmesi istenmektedir. Hayat pahalılığının da süratle arttığı belirtilerek, Türkiyede enflasyonun dai ma düşünülmesinin hesaba katılması kaydedilmiştir.

Dört gün devam eden çalışmalar sırasında konuşan delegeler, Türk sendikacılığının gelişmesi ve sendikal çalışmalar üzerinde durmuşlardır.

Yapılan seçimler sonucunda, İcra Kurulu Başkanlığına Sadık Şide, Genel Sekreterliğe Haydar Özöğretmen, Genel Mali Sekreterliğe de Mustafa Edip Kafalı seçilmişlerdir.

BİLDİRİLER

Türkiye Maden Federasyonu bildirisi

Türkiye Maden İşçileri Sendikaları Federasyonu geçtiğimiz ayın ortalarında bir bildiri yayınlayarak, maden sorunları üzerinde Federasyonun görüşünü kamu oyuna açıklamış tır. Bildiride şöyle denilmektedir.

«Türkiye Maden İşçileri Sendikaları Federasyonu yönetim kurulu dört gün devam eden toplan tısı sırasında, yurdumuz ve çalışma hayatımız bakımından hayati önem taşıyan çeşitli konuları ve federasyon'un son üç aylık çalışmalarını gözden geçirmiştir.

Maden İşçileri Sendikaları Federasyonunun «teşkilâtlanma» eğitim ve «toplu sözleşme» çalışmalarının ele alındığı toplantıda, özellikle «kömür ve sanayini tehdit eden fuel-oil» konusu «yeni iş kanunu tasarısı», «krom meselesi» ve «Sosyal Sigortalar Kurumuna ait fonların kullanılması» üzerinde durulmuştur.

Federasyonumuz 23 Ocak 1967 tarihinde Fuel - oil konusun da yaptığı uyarmadan buyana bu alanda herhangi bir tedbir alınmamış olduğunu üzüntü ile kaydetmek ister. Orta-Doğu'da geçen ay patlak veren savaş, yabancı şirketlerin durumunun olaylar karşısında ne hal alabileceğini açıkça ortaya koymuştur. Savaş ekonomik abluka, ya da herhangi bir sebeb yüzünden, yurdumuza petrol gelmiyecek olursa, petrol üretimimiz yeter seviyede olmadığı için fabrikalarımızın hiçbiri çalışamıyacaktır. Bu tehlikenin yanısıra fuel-oil yeraltı servetimizi tehdit etmekte, dövi-

zimizin yurt dışına çıkmasına sebep olmaktadır.

Federasyonumuz, Fuel-oil kulanılmasının mahsurlarını ve tehlikesini azaltıcı bir yol olarak, Etibank'ın fuel-oil tesisleri kurmaması gerektiği inancındadır.

YENİ İŞ KANUNU TASARISI

Türkiye'yi 31 yıl öncesi çalış ma hayatı içine sürüklemek isteyen bir anlayış, iş kanununun, Senato geçici komisyonu ve genel kurulundaki görüşmeleri sırasında bir defa daha ortaya çıkmıştır. Bu konuda uzun süreden beri sesimizi duyurmağa gayret göstermekteyiz. Ancak üzülerek ifade etmek mecburiyetindeyizki, çıkarılmak istenen kanun, vürürlükdeki 3008 sayılı iş kanununundan da daha geriye gitme arzusunu taşımaktadır. Senato nun kabul ettiği tasarının, Millet Meclisinden aynen geçmiyeceği ve kendi tasarılarına sahip çıkacağı inancını taşımaktayız.

KROM MESELESİ

Yurdumuzun önemli mesele lerinden birini teşkil eden krom cevherinin işletilmesi, menfaatlerimize uygun şekilde kulanılma sı sonucu ciddiyetini muhafaza etmektedir. Krom bakımından en kaliteli rezervlere sahip olmamıza rağmen, işletme noksanlığı yüzünden ham madde halinde ihraç edilmekte ve milyonlarca lira dövüz kaybına uğranılmaktadır.

Zaman zaman ileri sürdüğümüz« ferrokrom tasfiyehanesi» kurulması gerçekleştiği takdirde kromdan elde edilen kazancın çok üstünde bir kâr sağlamamız mümkün olacaktır.

Çünkü, tasfiye edilmemiş kromun tonu 18-20 dolar iken, ferrokrom satmamız halinde ton başında en az 250 dolar kazanç elde edilecektir.

Federasyon olarak, bu konu üzerindeki çalışmalarımızı ciddi şekilde devam ettirme kararındayız.

SOSYAL SİGORTALAR KURUMUNA AİT FONLARIN KULLANILMASI

Hükümet tarafından hazırlanmakta olan bir kanun tasarısıile Sosyal Sigorta Kurumu fonları yatırımlara aktarılmak istenmektedir, Türkiye'de işçinin sosyal güvenliğini tehlikeye düşürecek böyle bir davranışa boyun eğmeğe elbette imkân yoktur. Hükümet tarafından suratle kanunlaşması istenen bu tasarı ile, işçinin parasına serbestçe el uzatılacak ve istenildiği şekilde kullanılacaktır. Özel teşebbüsü desteklemek, plânın bu alandaki yatırımlarını gerçekleştirmek gayesini güden bu tasarı, sosyal yönden olduğu kadar ekonomik yönden de tehlikeler doğuracak niteliktedir. Özel sektörün himayesi karşısında değiliz, ancak bu himayenin, işçinin güvenliğini tehlikeye düşürmesi pahasına gerçek leştirilmesini kabul etmiyeceğimizi kamu oyuna kesinlikle bildiririz.

Bu fonların kulanılış şekli de ayrı bir tartışma konusudur. Hükümet bu hususu açık ve kesin bir şekilde ortaya koymamaktadır. Böylece işçi parası, işçinin bilmediği bir tarzda ve kontrolü dışında kullanılacak, akibeti ve garantisi meçhul olacaktır. Türk işçisi yurt kalkınmasına bütün gücü ile katılmayı, bugüne kadar kendisine hedef olarak kabül etmiştir. Demokratik rejim içinde memleketin yücelmesine kanun ve nizam anlayışı ile sarsılmaz bir şekilde bağlıyız.»

★

Ges-İş Genel-İş'in ortak bildirisi

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı ile ilgili olarak GES - İŞ ve GENEL-İŞ sendikaları ortak bir bildiri yayınlayarak, plânı hedef ve uygulamaları bakımından yermişlerdir.

Bildiride özetle şöyle denilmektedir:

«Türkiyenin 1967-1972 yılları arasında % 7 yi bulan bir kalkınma hızı ile ekonomik yörüngesine oturacağını savunan İkinci Beş Yıllık Plân, her yönü ile ülkenin gerçeklerine sırt çevirmiş ve tamamen bugünkü yöneticilerin devlet eli ile fertleri zengin etme felsefesini yansıtan bir niteliktedir. Bugün Türkiyenin önemli bir işsizlik sorunu vardır. 1967 yılında tarımda ve sanayide 1 milyon 300 bin işsiz vardır. Plân her yıl, 250 bin yeni iş sahası açılacak ve 1972 yılında 300 bine inecektir diyor. Plânın işsizliğin azalması ile ilgili rakamları yanlıştır. Az gelişmiş ülkelerde işsizliğin artışı ve kalkınma doğru orantılıdır. Özel sektörün kendi ihtiyaçlarına göre yatırım yapacağı yerli sanayi yerine yabancı işgücü ithal eden, tüketiciden haksız kâr alan ve fiili tekel kuran montaj sanayiinin gelişmesi ve hükümetin buna yardımcı olması Türkiyede işsiz sayısını azaltmıyacak, aksine çoğaltacaktır.

İşçi Sigortalarındaki işçi fonlarınınlarının özel şahısların kalkınması için kulandıracak, vergi yükünün % 60'ını ücretli ve maaşlılara yükleyecek vasıtalı vergi yükünü fiat artışları dolayısiyle dar gelirlilere aktaracak ve bütün bunlara karşılık çalışan insanlara ekonomik ve sosyal bir güvenlik getirmiyecek olan plân kalkınma plânı olamaz.»

★

DYF-İŞ ile TCDD İDARESİ ARASINDAKİ ANLAŞMAZLIK

Türkiye Demiryolları İşçi Sendikaları Federasyonu Başkanı Şerafettin Akova, geçtiğimiz ay içinde bir bildiri yayınlayarak TCDD dairesini sert bir şekilde suçlamış, 40 bin işçinin umut bağladığı toplu sözleşme farklarının ödenmediğini açıklamıştır.

DYF-İŞ Federasyonu Başkanı bildirisinde şöyle demiştir.

«Çeşitli bünyevi rekabetler, çekememezlikler Finansman yetersizlikleri ile korkunç denecek derecede bir bunalım içinde bulunan Demiryollarının bugün bir uçurumun kenarında bulunduğunu kamu oyuna ve bu arada sorumlu olan ilgililere, hatırlatıyor ve ilân ediyorum.

Çalışma hayatında demokrasinin temel ilkesi olan, Toplu İş Sözleşmesi ve Grev düzeni içinde olan oluşumlara bu derece saygısız ve bu derece sorumsuz davrananların memleket iktidasiyatını nerelere ve beşeri ilişkilerin huzursuzluğunu daha ne kadar izam edeceklerini merak ediyorum.

TCCD. İşletmesi Yüksek kademesi ve ilgili Bakanlıkla Maliye Bakanlığı, bugünün modern yönetim şekliyle değil en geniş anlamı ile eskimiş ve köhneleşmiş hatta iflâs etmiş bir zihniyet le yönetilmekte olduğunu maalesef üzülerek müşahade etmiş bulunuyorum.

Türkiye'nin en ilginç ve ihtilâfa uyuşmazlığa baş vurulmadan çalışan ve çalıştıranı memnun eden bu arada yurt gerçekleriyle telif edilerek hazırlanmış ve müzakeresi tamamlanmış bulunan Toplu İş Sözleşmesinin uygulanması sırasında, görülen direniş ve yaratılmak istenen ayırım ve bunlardan daha düşürücü bulunan milyarlık millî bir müessese olan TCCD. ile Devletin ve Hükümetin finansman kaynaklarının yetersizliği para temin edilmediğini hiçbir mesuliyet hissi taşımadan pervasızca söylenenlerin niyetleri, samimiyetleri ile yurt severliklerinden endişe ediyorum.

40 bin işçinin efradı aileleri ile umut bağladıkları toplu sözleşme farklarının ödenmemesi ve bu yolda yapılan görüşme ve ikazlar nazarı itibara alınmak suretiyle tedbirler alınması, karşısında duyulan infial ve girişilen teşebbüsler meşrudur.

Çalışan insanlar olarak, günlük nafakamızı geciktiren o insanları çevrelerinde söz haysiyetine uymayan ve riayet etmiyen insanlar gibi teşhire hazırlayan zihniyetle mücadele etmek görevlerimiz bünyesindedir.

İkaz ediyoruz..»

Türk-İş Eğitim Merkezinin Maden Federasyonu ile beraberce yürüttükleri işyeri konferanslarından biri 10-13 Temmuz tarihleri arasında Ankara İskitler Sinemasında yapıldı. 600 kadar Maden işçisinin katıldığı toplantılarda genellikle Maden Federasyonunun bünyesi ve teşkilatlanması, Türk-İş bünyesi ve Türkiye'de Sendikacılık hareketi ile iş emniyeti ve güvenliği mevzuunda konferanslar verildi. Resimde işyeri konferansına katılanlardan bir grup.

ANLAŞMAZLIK ÇÖZÜMLENDİ

DYF-İŞ Federasyonu ile DDY Genel Müdürlüğü arasındaki ücret farklarının ödenmemesi hakkındaki anlaşmazlık daha sonra görüşmeler sonucu çözümlenmiştir. Ücret farklarının ilk iki aylığı 5 Ağustos 1967 tarihinde verilmeğe başlanacak, diğerleri de birer ay ara ile ödenecektir.

Böylece bu konu da 40 bin işçinin lehine sonuçlanmış bulunmaktadır.

DYF-İŞ Federasyonu ilgilileri, toplu sözleşmenin bundan sonra eksiksiz uygulanacağını ve hiç bir anlaşmazlığın çıkmaması gerektiğini bildirmişlerdir.

NATO-İŞ SENDİKASI TUSLOG'U İTHAM EDİYOR

Ankara NATO-İŞ sendikası geçtiğimiz ayın sonunda yayınladığı bir bildiride Tuslog'da çalışan işçilerin, hastalandıkları zaman Sosyal Sigorta Kurumundan aldıkları ödeneklerin Tuslog kumandanlığı tarafından kesildiğini ve bu kesintilerin Amerikan hazinesine aktarıldığını açıklamıştır.

Bildiride şöyle denilmektedir:

«ABD silahlı kuvvetlerinin Türkiyede çalıştırdıkları biz Türk işçileri 20 yıldır ABD kuvvetlerinin Türkiyedeki temsilcilerinin yasaları hiçe saymalarına, haklarımızı gasp etmelerine göğüs gerdik ve halen bununla mücadele ediyoruz.»

Bildiride bu kesintiler yüzünden ABD silahlı kuvetlerinin dava edileceği de kaydedilmektedir.

Türkiye 150'yi aşkın ILO sözleşme ve tavsiye kararlarından sadece 14'ünü onaylamıştır. İyi işçi-işveren ilişkilerinin kurulması, yurtta «sosyal barış» ın sağlanabilmesi için, her şeyden önce, ILO sözleşmeleri dikkate alınmalıdır.

ILO sözleşmeleri onaylanmalıdır!

1944 yılının Mayıs ayı...

Amerika'da Filâdelfiya'da toplanan Uluslararası Çalışma Teşkilatı dünya kamuoyuna amaç ve hedeflerini duyuruyor, yayınlanan «Beyanname» **de, uluslararası sendikacılık hareketinin yıllardır mücadelesini yapmakta olduğu** «ekonomik ve sosyal sorunlara» **yer veriliyordu.**

Uluslararası Çalışma Teşkilâtı, «her nerede olursa olsun, fakirlik tüm insanların refahı için bir tehlikedir...» **diyor, şöyle devam ediyordu :**

«emek, bir meta değildir!...»

Uluslararası Çalışma Teşkilatı'na göre «ekonomik ve sosyal sorunları çözümleyebilmenin tek yolu »hükümetlerin, işçi ve işveren temsilcileriyle ortaklaşa çalışmaları, dünyada çalışma hayatını «düzenleyecek» normları birlikte belirlemeleri» **idi.**

Bir de şu gerçekler göz önünde tutulmalıydı:

«Dünyada yaşayanların çoğu sefalet içindeydiler... Çalışma şartları, yaşama şartları kötüydü. Dünyada barışın en büyük düşmanı bu adaletsiz halin devamıydı. Dünya milletleri el ele verdikleri takdirde tüm sosyal ve ekonomik sorunların çözümlenememesi için bir sebep kalmayacaktı. İşçiler, insanlık haysiyetiyle bağdaşır bir yaşama düzeyine kavuşabilmek için en az ne kadar para kazanacaklar ve haftada en çok kaç saat çalışacaklar; bütün bunlar, ortaklaşa çalışmayla belirlenebilirdi... İşçileri meslekî hastalıklardan korumak, iş kazalarını önlemek mümkündü, İşçi ana, çocuk yaşta işçiler, ihtiyarlar, sakatlar himaye görebilirler, iktisaden zayıfın gıda, mesken, eğitim problemleri bir bir çözümlenebilirdi...»

Aradan 23 yıl geçti...

1967'de, Filâdelfiya Beyannamesi'nde yer alan bu problemlerin hâlâ ciddiyetini muhafaza ettiğini söylemekte hata yoktur!

Bugün de, dünyada yaşayanların çoğu sefalet içindedir...

Bugün de, çalışanların çoğu sosyal güvenlikten yoksundur...

Bugün de, insan haysiyetiyle bağdaşır bir yaşama düzeyi kendilerine çok görünenler çoğunluktadır...

Ve maalesef Türkiye, Türk sendikacılık hareketinin kısa bir süre içinde aştığı merhalelere rağmen, bu kötü düzenin bir istisnasını teşkil etmemektedir.

Filâdelfiya Beyannamesi'nin ilân edildiği tarihten 23 yıl sonra, hâlâ, «İş Kanunundan tek işçi mi, üç işçi mi yararlansın...», bunun pazarlığı yapılmaktadır Türkiye'de...

İşçi ananın, çocuk yaşta çalıştırılanın, ihtiyarın, sakatın dertlerini hafifletecek sigorta fonları nasıl ele geçirilmeli; işçiyi sıhhate kavuşturacak tesisler nasıl el değiştirmeli, bunlar hesaplanmaktadır.

İşsizlik sigortasını, tarım iş kanununu, toprak reformunu Filâdelfiya Beyannamesi'ni bilmeyenlerle, çıkarları öğrenmeye elvermeyenler uyutmaktadır.

Oysa Türkiye'de izlenecek yol bambaşka olmalı:

Türkiye'yi daha güzele, çalışanı daha iyiye kavuşturabilecek imkânlar birer, birer heba edilmemeli!

Batı'nın yıllar öncesi silkip, attığı «ekonomik eşitsizlikler ve sosyal adaletsizlik» değil, iktisaden zayıfın mümkün olan en iyi şekilde korunmasını öngören Filâdelfiya Beyannamesi ile ILO «sözleşme» ve tavsiye kararları» örnek alınmalı.

Ama nerede?

Ekonomik ve sosyal sorunların çözüm yollarıyla çalışma şartlarını düzenleyen 120'den fazla sözleşmenin 15'inin onandığı bir ülkede yaşıyoruz, onadıkları Filâdelfiya Beyannamesi'nin anlam ve önemini anlamayanlarla bir arada...

Ve işin garibi, 15 kişiyle kanun çıkardığımız bu ülkede, sosyal barıştan söz edebiliyoruz!

Uluslararası Çalışma Teşkilatının 51 inci dönem konferansında görüşülen konular

TARIM İŞÇİLERİ

Uluslararası Çalışma Teşkilâtının geçtiğimiz ay yapılan Konferansında tarımda **«ortakçılık»** usulüy le çalışanlarla, toprak kiralayan ve işleyenlerin çeşitli problemleri de görüşülmüştür.

Uluslararası Teşkilata göre **«ortakçı ya da kiracı»** sıfatıyla toprakta çalışanlar, aileleriyle bir likte dünya nüfusunun üçte ikisini meydana getirmektedirler.

«Toprak sahibi, kiralayan ve toprak» arasındaki ilişkiler ve bu ilişkilerden doğan problemlerin özellikle Güney Avrupa, Orta Doğu ve Güney Amerika ile Asya da ciddiyetini muhafaza ettiğini ileri süren Uluslararası Çalışma Teşkilatına göre, devletler bu işçilerin **«Sosyal güvenliğini ve yaşama şartlarını düzenleyecek tedbirleri mümkün olan en kısa zaman içinde, almalıdırlar.»** ILO, toprak sahibine ödenecek kiranın, kiralayanın insanlık haysiyetiyle bağdaşır bir yaşama düzeyine ulaşmasına engel olmayacak bir miktarda olmasını öngörmekte, toprak sahibi ile kiralayan arasında yapılan mukavelenin **«yazılı»** olmasını istemektedir. ILO sözleşmesi kiranın **«ayın»** olarak ödenmesi hallerinde de çeşitli tedbirler alınabileceğine işaret etmektedir.

İŞYERİNDE ŞİKAYETLER VE ÇÖZÜM YOLLARI

Uluslararası Çalışma Teşkilâtının 51 inci Konferansında ele alınan diğer bir konu da **«işyerlerinde işçi işveren ilişkilerinden ya da toplu iş sözleşmesinin uygulanmasından doğabilecek şikayetlerin çözüm yolları»** dır. Sendika temsilciliği müessesesi ile sıkı sıkıya bağıntılı olan bu konuda Uluslararası Çalışma Teşkilatı bir **«sözleşme»** ve **«tavsiye karar»** kabul etmiştir.

Türk-İş tarafından ILO'ya sunulan teklif :

"YABANCI İŞÇİLERİN İSTİHDAMI,,

Ulus'ararası Çalışma Teşkilâtı Genel Kurulu,

Yabancı işçilerin korunması yolunda ILO'nun bu sahada daha evvelce yaptığı çalışmaları ve,

1949 yılındaki Uluslararası Çalışma Teşkilâtı Genel Kurulu'nun kabul etmiş olduğu yabancı işçilerin istihdamı konusundaki (97) No'lu Sözleşme ile (86) No'lu Tavsiyeyi göz önüne alarak,

Bilhassa sözleşmenin «...ILO İdare Kurulu Sözleşmenin uygulaması ile ilgili raporlar hazırlar ve gerekli gördüğü ahvalde bu sözleşmenin bir kısmının veya tamamının tadil edilmesi için konuyu genel kurul gündemine alır...» **şeklindeki 20. maddesine temasla,**

Sanayileşmiş ülkelere olan yabancı işçi akımının bütün tahminlerin üzerine çıktığını göz önüne alarak,

Yabancı işçileri ve ailelerini korumak için uluslararası alanda acilen tedbirler alınması zorunluğunu belirterek,

Üye devletleri, yabancı işçilerle ilgili konularda tedbir alırken ILO ile yakın bir işbirliği kurmağa davet eder, ve,

Uluslararası Çalışma Teşkilâtı Genel Müdürünün, yabancı işçi akımı ve bunun meydana getirdiği problemlerin çözümlenmesinde Üye Devletlere yol gösterici çalışmalarda bulunmasını ve işbirliği sağlanması için gerekli tedbirleri almasını,

Üye devletlerden, özellikle «eşit ücret, çalışma saatleri, sosyal güvenlik ve sendikalaşma hakları» **bakımından yerli-yabancı ayrımı yapılmamasını, yerli ya da yabancı, işçilere, eşit muamele gösterilmesini ister, ve bu konuda üye hükümetlerden milli kanunlar ve uygulama hakkında, 97 No'lu Sözleşmenin 6 ncı maddesi uyarınca, Uluslararası Çalışma Teşkilâtı Bürosuna rapor göndermelerini talep eder.**

Uluslararası Çalışma Teşkilâtı Yönetim Kurulunu, «Yabancı İşçilerin İstihdamı» şartlarını düzenleyen 97 No'lu ILO Sözleşmesinin 20 nci maddesinin uygulanmasını mümkün olan en kısa zaman içinde dikkate almaya davet eder.

ILO sözleşmesi, işyerlerinde doğabilecek şikayetlerin, işveren vekilleri, sendika temsilcileri ve şikayetçi işçiler tarafından işyerlerinde çözümlenmesini öngörmektedir. Sözleşmedeki temel prensip, anlaşmazlıkların ortadan kaldırılmasında işçi kuruluşlarının işverenlerle eşit haklara sahip olmasıdır. İşverenler, işyerlerindeki anlaşmazlıkları önleyecek bir **«personel politikası»** izlemekle de yükümlü tutulmakta, bu politikanın belirlenmesinde işçi kuruluşlarıyla ortaklaşa çalışmaları tavsiye edilmektedir.

Sözleşme şikayetlerin kademe kademe ele alınmasını öngörmektedir. Buna göre, şikayetçi işçi ilk önce işyerindeki en yakın amiri ile görüşerek anlaşmazlığı çözmeye çalışacak, sendika temsilcisi bu konuda kendisine yardımcı olacaktır. Problemin çözümlenmemesi halinde, sendika temsilcisi ile bir üst kademedeki işveren vekili konuyu görüşecek ler ve br karara varmaya çalışacaklardır. Şikayet usulünün en üst kademesini **«hakem»** meydana getirmekte, hakem safhasından önce işverenlerle sendika temsilcilerinin ortak bir toplantı yapması öngörülmektedir.

Dünyanın bir çok yerinde işçileri 100 - 150 kg. ağırlığındaki yükler taşımaya mecbur edilmektedir. Resimdeki işçinin taşıdığı yük 165 kg. dır.

ILO'da işçilerin taşıyabileceği yükün azami ağırlığı karara bağlandı...

Uluslararası Çalışma Teşkilatı'na işçi delegeleri tarafından 1938 yılında getirilen **«işçinin taşıyabileceği yükün azami ağırlığının ne olmak gerektiği»** konusu ancak 29 yıl sonra, 1967 Haziran ayında karara bağlanabilmiştir.

ILO'nun 51 inci Konferansında kabul edilen sözleşmeye göre erkek işçiler 55 Kg'dan daha ağır yükleri taşımaya mecbur tutulmayacaklardır. Yük taşıma kavramına, **«yükü yerden kaldırma, taşıma ve yerine koyma»** dahil bulunmaktadır.

Sözleşmeyi onayan devletler ,başka sorumluluklar altına da girmektedirler. Yük taşıma işinde çalıştırılanların eğitilmesi, işçilere yükü kaldırma, taşıma, yere koyma ve boşaltma şekillerinin öğretilmesi, bu sorumlulukların başında gelmektedir. Ayrıca işçiler sık sık tıbbi muayeneden de geçirileceklerdir.

Öte yandan yeni sözleşme, kadın işçilerle **«genç işçilerin»** 55 Kg.'dan çok daha hafif yükleri taşıyabileceklerine işaret etmekte, 16 yaşından küçüklerin bu işlerde çalıştırılmasını yasaklamaktadır.

Yurdumuzda

Yurdumuzda bu konu, 1948 yılında çıkarılan bir tüzük ve tütün işkolundaki taşıma işlerini düzenleyen bir kararname ile düzenlenmiştir. Tüzük hükümleri dok işçilerinin 40, kararname ise tütün işkolundaki kadın işçilerin 60 Kg.'dan daha ağır yükleri taşımalarını yasaklamaktadır.

Dünyadan Haberler

ICFTU Avrupa Bölgesel Teşkilatı (ERO) Yunanistan'ın Avrupa Konseyinden derhal çıkarılmasını istiyor

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Avrupa Bölgesel Teşkilâtı (ERO) Avrupa Konseyi'ne müracaat ederek **«Yunanistan'ın Konsey'de temsil edilme hakkının kaldırılmasını»** istemiştir.

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Peter Smithers'e gönderilen muhtırada, Avrupa Bölge Teşkilâtı, **«Yunanistan'daki askerî idarenin diktatör tutumunu»** takbih etmekte, **«Yunanistan İnsan Hakları'na ilişkin Avrupa Sözleşmesi'ni çiğnemiş, hükümet darbesini binlerce insanın sorgusuz sualsiz tutuklanması izlemiştir. Tutuklananlar arasında sendikacılar da vardır. Olaganüstü mahkemeler kurulmuş, tutuklu bulunanlar savunma haklarından yoksun bırakılmışlardır»** demektedir.

Mr. CHARLES FORD ICFTU Avrupa Bölgesel Teşkilatı Genel Sekreteri Ford, Yunanistan'daki diktanın Avrupa Sözleşmesini çiğnediğini ileri sürmektedir.

Avrupa Konseyi statüsünde, statü hükümlerine aykırı hareket eden üye devletlerin üyelikten uzaklaştırılabilecekleri - ne dair hükümler bulunmaktadır.

Amerika'da tarım işverenlerinin işçilerin toplu sözleşme yapma hakkını tanımak istememesi üzerine Amerikan işçi Sendikaları Konfederasyonu geniş bir teşkilâtlandırma kampanyası açmıştır. Resimde Amerikalı tarım işçilerinin haklı davasının desteklendiğini belirten bir pankart taşıyan Meksikalı muhacir işçilerden biri.

Amerika'da tarım işçileri en kısa süre içinde sendikalarda toplanacaklar!

Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu (AFL-CIO) Amerika'nın güney eyaletleriyle California'da tarım sektöründe çalışan işçilerin teşkilâtlanabilmesi için geniş bir kampanya açmıştır. Geçen yıl Amerikan Otomobil, Uçak ve Zirai Aletler İşçileri Sendikası (UAW) tarafından California'da bağlarda çalıştırılan Meksikalı işçilerin temel sendikal hak ve özgürlüklerinin korunması için başlatılan grevin başarıyla sonuçlanması üzerine konu, AFL-CIO İcra Kurulu'nda görüşülmüş ve tarım işçileri için özel bir komisyon kurulmuştur. «Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu Tarım İşçilerini Ortak Teşkilâtlandırma Komisyonu» adı altında çalışmalarına başlayan kuruluş kısa zamanda binlerce işçiyi sendika üyesi yapmıştır.

Öte yandan Amerikan İşçi Sendikaarı Konfederasyonu «tarım işçilerinin problemlerini» Amerika Birleşik Devletleri Kongresi'ne de getirmiştir. Tarım işçilerinin sorunlarını incelemek üzere kurulan komisyon bu sektörde çalışanların gereğince korunmadığını kabul etmiştir.

Avrupa'da çalışan işçiler için "Ortak Statü,, hazırlanıyor

Strasbourg'da 10 Temmuzda Avrupa Konseyi Genel Sekreteri M. Smithers'in bir açış konuşmasıyla çalışmalarına başlayan «Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde çalışan sayısı milyonları aşan işçiler için ortak statü hazırlamak üzere kurulan karma komisyonun toplantıları» devam etmektedir.

Fransa Millet Meclisi'nin eski Başkanı Pier Shenitter'in başkanlık ettiği ve 18 ülkenin katıldığı Komisyon başkan vekilliklerine Türkiye'den Profesör Fahrettin Kerim Gökay ile Almanyadan M. Herman oybirliği ile seçilmişlerdir.

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, komisyonda yaptığı konuşmada, «Avrupa Birliği fikrini çeşitli yönlerden tahakkuk ettirecek konulardan biri olan konuk işçiler için vücuda getirile ek statünün önemini» belirtmiştir.

Çalışmaları iki yıl sürecek olan komisyon, Uluslararası Çalışma Teşkilâtı (ILO) Ortak Pazar, işçi ve işveren kuruluşları ve diğer ilgili kurumlarla işbirliği yapacaktır. İşçilerin yerleştirilmeleri, çalışma tarzları, dil ve meslekî öğrenimleri, aileleriyle ilişkileri gibi çeşitli konular statüde yer alacaktır.

İngiliz sendikaları plânlamayla ilgili görüşlerini açıkladılar

İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TUC) geçtiğimiz ayın başında Milli Ekonomik Kalkınma Konseyi'ne bir muhtıra vererek, İngiliz sendikalarının **«plânlamayla»** ilgili görüşlerini açıklamıştır. Muhtırada, Konfederasyon, çeşitli sorunların **«temelden ele alınması gerektiğine»** işaret etmekte, problemleri çözümlemenin yolunu şöyle sıralamaktadır:

«İlk olarak, gelecekteki üretime ait tahminler yapılmalı,, bunun realist hedeflerin belirlenmesi izlemelidir. Plân, tahminlerle belirlenen hedefler arasındaki boşluğun nasıl kapatılabileceğini ortaya koymalıdır.»

İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na göre, biri **«ödemeler dengesi,** diğeri **«sanayi»** ile ilgili iki plân meydana getirilmelidir. Daha önceki plânlama çalışmalarında, yüzde dört olarak belirlenen **«gelişme hızının ithalâta ve dolayısıyla ödemeler dengesine etkileri»** nin dikkate alınmadığını iddia eden Konfederasyon, **«her endüstri kolunda potansiyel üretimin ayrıntılı bir şekilde incelenmesini ve üretim hedeflerinin buna göre belirlenmesini»** istemektedir.

Öte yandan İngiltere Ulaştırma İşçileri Sendikası'nın önderliğinde 25 sendika lideri bir bildiri yayınlayarak İşçi Partisi milletvekillerinden bazılarını suçlamış, ekonomik sorunların çözümlenmesinde sendikaların görüşlerinin dikkate alınmasını istemiştir.

Plânlama Konseyindeki iki işçi temsilcisi. Konfederasyon Başkanı Mr. G. Woodcock (sağda) ve Mr. H. Berlin.

ILO teşekkür ediyor

zarar telafi edildi ...

Uluslararası Çalışma Teşkilatı'nın İcra Organı olan «Uluslararası Çalışma Bürosu» nun arşivleri geçen yıl çıkan bir yangın sonucunda yanmıştı. Uluslararası Çalışma Teşkilatı'na üye olan 114 Devletin «ekonomik ve sosyal» konulardaki çalışmalarını gösteren resim, yayın ve diğer evrakın yangından kurtarılamaması üzerine, Çalışma Teşkilâtı, üye devletler, işçi ve işveren kuruluşlarına müracaat etmiş ve zararın telafi edilebilmesi için yardımcı olunmasını istemişti.

Resimde Uluslararası Çalışma Teşkilatı'nın kendilerine yardımcı olan kuruluşlara «teşekkür etmek» için hazırlattığı afişlerden biri görülmektedir. Afişte, «yardımlarınızla zararı telafi ettik» diyen ve Çalışma Teşkilatı'nı temsil eden adamın elinde tuttuğu mektup, Türk-İş'e aittir.

kısa haberler

BRÜKSEL

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) nun 37 nci dönem İcra Kurulu toplantısı Ekim ayı içinde Brüksel'de yapılacaktır. Uluslararası Hür İşçi Hareketi bakımından büyük önem taşıyan bu toplantıda Omer Becu'dan boşalan yere, yeni Genel Sekreter tayin edilecektir. ICFTU Genel Sekreterliği için şimdilik tek aday, Hollanda İşçi Sendikaları Konfederasyonu'ndan H. Boiter'dir.

NORVEÇ

Norveç İşçi Sendikaları Konfederasyonu tarafından meydana getirilen **«İspanyol İşçilerine Yardım Komitesi»** geçtiğimiz ayın başında İspanya Hükümeti'ne bir mektup göndererek, İspanya'da hür sendikacılık hareketini kurmak ve yaşatmak isteyenlere karşı girişilen **«zalimane»** davranışları protesto etmiştir.

Mektupta, İspanya'da özgürlük isteyen herkese eziyet edildiği belirtilmekte, **«tecavüzlerinizden, işçiler, talebeler hatta papazlar bile kurtulamamıştır.»** denilmektedir.

TOKYO

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Tokyo Bürosu Şefi Eiichi Ochiai, geçtiğimiz ay toplanan **«İkinci Asya Anti-Nüklear Silâhlar Konferansı»**nda bir konuşma yaparak, Uluslararası Hür Sendikacılık Hareketinin silâhlanmanın karşısında olduğunu belirtmiş, **«dünyada barışı sağlamanın tek yolu, nüklear denemelere ve silâh yapımına son verilmesidir»** demiştir.

İSPANYA'DA GREV!...

Kuzey İspanya'da **«Mieres»** mevkiinde, üç aylık ücretlerinin ödenmemesini protesto için beş gün önce madene inen 35 İspanyol madencisi, ücretlerini alacakları vaadedilmedikçe yukarıya çıkmayacaklarını açıklamışlardır. Grev yüzünden işler durmuştur. Llori Madenindeki işçileri ikna için madene inen bir yetkilinin işçilerle yaptığı pazarlık sonuç vermemiş, madenciler işyerindeki 70 işçinin üç aylık ücreti olan 300.000 lira üzerinde direnmişlerdir.

Mieres yakınlarındaki **«Dominica»** madeninde de 100 madenci Llori'deki meslektaşlarını desteklemek amacıyla Cumartesi gününden beri grev yapmaktadır.

GÜNEY AFRİKA'DAKİ FACİADA 50 MADEN İŞÇİSİ ÖLDÜ

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Carletonville şehrinde, Anglo - American Şirketi'ne ait **«Western Levels»** altın madeninde geçtiğimiz ayın 24 ünde meydana gelen faciada 50 kadar Afrikalı işçi ölmüştür. İşçilerin havasızlıktan veya üstlerine çöken ağırlığın altında ezilerek öldükleri tahmin edilmektedir.

Kaza, vardiya nöbetine giren işçilerin ani bir soğuk hava cereyanından kaçabilmek için birbirlerine yüklenmesiyle meydana gelmiştir. 35 metre uzunluğundaki dehlizin kuyruk tarafında bulunan işçilerin paniğe kapılarak önündekileri itmesi, hiç ümit edilmeyen bu faciaya yol açmıştır. Öndeki işçiler, arkadan gelen ağırlığın altında, asansör boşluğuna düşmüşlerdir. Vücutların birbiri üstüne yığılmasıyla en alttakiler ya havasızlıktan, ya da ezilmek suretiyle can vermişlerdir.

Faciada ayrıca 49 kişi yaralanmıştır.

Güney Afrika'daki son maden kazası 1960 da olmuş, 182 metre derinlikteki bir bölmede çalışan kömür madeni işçileri, ani bir çökme ile diri diri gömülmüşlerdir. O kazanın bilânçosu 433 ölüydü.

ICFTU OKİNAWA'DA SENDİKAL HAKLARIN KORUNMASINI İSTİYOR

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Asya Bölgesel Teşkilâtı Başkanı Haruo Wada, geçtiğimiz ay Ryukyu Adaları'ndaki Amerika Birleşik Devletleri yetkililerine müracaat ederek, **«Okinawa'da sendikal hak ve özgürlüklere saygı gösterilmesini»** istemiştir. Amerikan makamlarının bir süt fabrikasındaki grevi durdurmaları üzerine harekete geçen ICFTU Asya Bölgesel Teşkilâtı, Amerika Birleşik Devletlerinde tanınan hakların Okinawa'da da tanınması gerektiğini belirtmiş, şunları ileri sürmüştür:

> **«80 işçinin temel hak ve özgürlüklerini korumak amacıyla giriştikleri grevin Amerika Birleşik Devletleri'nin ve Ryukyu Adaları'nın güvenliğini tehlikeye düşürdüğü iddiasına inanabilmek güçtür. Bu tutumunuzu protesto ediyor, hür dünyada ve Birleşik Amerika Devletleri'nde tanınan sendikal hak ve özgürlüklere burada da saygı gösterilmesini ısrarla istiyoruz.»**

MANİLADAKİ MADENDE MAHSUR KALAN 42 İŞÇİDEN 23'Ü KURTARILDI

Geçtiğimiz ayın başında Manila'da 1200 metre derinlikteki bir maden kuyusunda beş gün ölünkalım mücadelesi yapan 42 maden işçisinden 23 ü kurtarılmıştır.

Kuyunun karanlık tünellerinde uykusuz beş gece geçiren madenciler, soğuk ve yorgunluktan bitkin bir halde yukarı alındıktan sonra derhal hastahaneye kaldırılmışlardır.

Kurtarma ekipleri, madencileri canlı bulabileceklerinden ümidi kesmek üzere oldukları bir sırada karanlık bir dehlizden gelen boğuk bir ses kendilerine yeniden ümit vermiştir. Ekipler, dehlizi kapatan kayaları kaldırdıktan sonra içeride 23 işçivi, soğuktan ve açlıktan titreşir bir halde bulmuşlardır.

Ekonomi bülteni

No : 7

KOOPERATİFÇİLİK

Kooperatifler ekonomik kalkınmayı direkt olarak etkileyen, halkın yaşama standardını yükselten ve dayanışma ve yardımlaşma alışkanlıklarını geliştiren örgütlerdir. Konu az gelişmiş memleketler bakımından daha büyük bir önem kazanmaktadır. Az gelişmiş memleket tabirinden sanayiin az geliştiği, millî istihsal gücünün daha ziyade tarımda olduğu, nüfusun ekseriyet itibariyle tarımda toplandığı memleket anlaşılır. Tarım kesiminde yer alan bu nüfusun ortak özellikleri ve sorunları vardır. Genellikle köylü olarak adlandırılan bu nüfus dağınık yerleşme yerlerinde tarımla geçinen küçük topluluklar halindedir. Bu kesimde fazla nüfus artışı dolayısiyle toprak - insan dengesi bozulmuştur. Toprak, kısmen yetersiz olduğundan kısmen de teknik imkânsızlıklar dolayısıyla iyi işletilemediğinden üzerindeki nüfusu doyuramaz hale gelir.Bu durum tarım kesiminde gizli işsizlik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu tablo memleketimizde de aynıdır. Türkiyede nüfusunun büyük bir kısmı tarım sektöründe olan az gelişmiş bir memlekettir .1965 sayımlarına göre 31.391,207 olan Türkiye nüfusunun % 77.4 ü köylüdür. Hızlı nüfus artışı dolayısıyla toprak insan ilişkileri dengesiz bir hale gelmiş, toprak, üstündeki nüfusu bugünkü işletme şartları içinde besleyemez duruma düşmüştür. Bu durum tarım alanında daha çok gizli işsizlik şeklinde görülmektedir. Bu yönden memleketin kalkınması için üretimde küçük ve dar gelirli köylünün kooperatiflerle organize edilmesi zarureti, iş gücünün organizasyonunda tarım kooperatiflerinin rolünün büyüklüğü, tarım sektörü için ucuz ve uzun vadeli kredinin kooperatif yoluyla daha kolay sağlanabileceği hususu açık olarak ortadadır. Ayrıca elde edilen ürünlerin pazarlamasında, ve uygun şartlarla satışının yapılmasında, aracıların ortadan kaldırılması sebebiyle köylü ve tüketici lehine faydalar sağlanmasında kooperatiflerin rolü büyüktür.

Memleketimiz plânlı kalkınma çalışmaları içinde bulunmaktadır. Memleketlerin, bilhassa az gelişmiş memleketlerin ekonomik kalkınması sadece büyük sermayelerle mümkün olmamakta, buna küçük sermaye fakat büyük insan gücüne sahip kitlenin de katılması gerekmektedir. Bu görevi yapacak örgütün kooperatif olduğu memleketimizde de anlaşılmış hatta Anayasamızın «Devlet Kooperatifçiliğin Gelişmesini Sağlayacak Tedbirleri Alır» maddesi kooperatifçiliğin gelişmesini ayrıca Anayasa bakımından da mecbur tutmuştur. Diğer taraftan kalkınma plânımızda da kooperatife geniş yer verilmiş ve Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında genel olarak kooperatifleşmenin tarımımız için yararlı olduğu kabul edilmiştir. Buna göre, çiftçilerin kooperatifleşmesini önleyici sebeplerin bulunup bulunmadığı incelenecek özellikle küçük ve orta işletmelerin üretimde ve ürünlerin değerlendirilmesinde büyük işletmelerin sahip oldukları avantajlardan yararlanmalarını sağlamak amaciyle kooperatifleşmeleri desteklenecektir. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında da konuya ağırlık verilmiştir.

Kooperatifçilik cereyanı her memleketin sosyal ve ekonomik durumuna göre bir özellik gös-

terir. Meselâ endüstri bakımından ileri gitmiş memleketlerde kooperatif hareketleri daha ziyaed işçi çevrelerinden gelir ve tüketim kooperatifçiliği alanına doğru bir gelişme kaydeder. Oysa nüfusun büyük bir oranının tarım sektöründe bulunduğu az gelişmiş memleketlerde bu hareket daha ziyade tarım kooperatifleri kurmak şeklinde tezahür etmiştir. Memleketimiz her çeşit kooperatife muhtaç bir ülkedir. Bu güne kadar özellikle çiftçi organizasyonları plânlı bir şekilde yapılmış değildir. Yunanistan, Japonya, Meksika, Arjantin, Brezilya, Şili, Ekvator, Guatemala müstakil kooperatif kanunları yapmışlar ve bu yolla kooperatifçiliğin daha kuvvetli olmasını sağlamışlardır. Hatta bazı memleketlerde konunun önemine göre kooperatif işleri Bakanlığının dahi kurulmasında zaruret hissedilmiştir. Bugün dünyada 59 ülkede 206 milyon insan 551 bin kooperatif üyesi olarak Uluslararası Kooperatif Birliği etrafında toplanmış bulunmakta olup bu sayı her gün biraz daha artmaktadır.

KOOPERATİFÇİLİĞİN DOĞUŞU

Kooperatifçilik ilk olarak İngilterede doğmuştur. 18. Asırda İngilterede büyük kapitalistler tarafından monopolleşmiş olan kapital, iktisadî hayatta istihsale ve istihsalin tevziinden elde edilen gelire tamamen hâkimdi. Dolayısiyle emek kapital karşısında çok aciz bir duruma düşmüştü. Bu şartlar altında bir fabrikatör olan Robert Owen (1771-1858) kendi işçilerine bir çok sosyal haklar tanıyarak İngilterede kooperatifçilik alanında ilk tecrübeleri yapmış fakat tam olarak muvaffak olamamıştır. Owen'den sonra D. William King (1786-1865) teşebbüslerde bulunarak «Union Shop» denilen mağazalar kurmuş fakat bunlar da bir müddet sonra kapanmak zorunda kalmıştır. Nihayet 1844 de Manchester civarında ufak bir mensucat kasabası olan Rochdale'de 28 dokuma işçisi Charles Howarth'ın önderliğinde bir dükkân açarak ihtiyaç maddelerinin buradan ucuza temin etmevi başarmışlardır. Owen ve King'in başarısızlık sebeplerinden biri kurdukları kooperatife bizzat üye olmamaları iken 28 dokuma işçisinin teşebbüsünde işçiler haklarını bizzat kendileri müdafaa etmekte ve kurdukları kooperatifin hem sahibi hem de müsterisi olmakta idiler. Bu ilk kooperatif kuran kimselere «Rochdale öncüleri» denilmektedir. Bunların kurmuş oldukları kooperatif bir tüketim kooperatifi idi. Rochdale öncüleri, koiperatiflerin işlevebilmesi için bazı ilkeler kabul etmişlerdir. Daha sonra diğer kooperatiflerde de genel olarak taklit edilen bu ilkelere «Rochdale ilkeleri »denilmiştir.

Kooperatif ilkelerinin neler olduğu ilmî olarak ancak 1937 yılında tesbit edilmişti. Şöyleki; Milletlerarası Kooperatif Birliği muhtelif memleketlerin kooperatiflerinde tatbik edilen kooperatif ilkelerini tesbit etmek üzere bir anket açmıştır. Alınan neticelere göre kooperatif ilkeleri şu şekilde tesbit edilmiştir.

1 — Serbest giriş,

2— Kooperatif yönetim organlarının bütün ortakları tarafından serbestçe seçilmesi. Bu prensip kısaca demokratik yönetim adı altında belirtilmektedir.

3 — Risturn verilmesi, (işletme fazlalarının üyelere kooperatifle yaptığı işlemlerle orantılı olarak dağıtılması),

4 — Sermayeye sınırlı faiz verilmesi,

5 — Peşin satış,

6 — Siyasal ve dinsel tarafsızlık,

7 — Kooperatif eğitimin geliştirilmesi.

Yukarıda belirtilen 7 prensipten son üçü, ilk dört prensibe oranla daha az önemli kabul edilmektedir. Eskiden beri 7 tane olarak kabul edilen kooperatif ilkeleri milletlerarası Kooperatif Birliğinin Eylül 1966 da yapılan kongresinde 6 ya indirilmiştir ki, bunlar serbest giriş, demokratik idare sermayeye mahdut faiz verilmesi, işletme fazlalığının mütenasip olarak dağıtılması, (Risturn), kooperatif eğitiminin geliştirilmesi ve diğer kooperatiflerle işbirliği ilkeleridir.

Fransada kooperatifçilik fikrinin önderliğini yapan Charles Fourier'nin (1772-1837) fikirleri Fransanın istihsal kooperatifçiliği alanında ön plâna geçmesine yol açmıştır .Almanya ise kredi koperatifçiliğinin önderi olmuştur. Kooperatifçilik hareketi Almanyadan sonrada İsveç'e, Danimarka'ya, İsviçre'ye, ve diğer memleketlere geçmiştir. Böylece 19. Asrın ikinci yarısında Avrupada liberalizm ve sosyalizmin yanında kooperatifçilik denilen yeni bir hareket yer almıştır.

Türkiyede kooperatifçilik hareketi Mithatpaşa ile başlar. Avrupada olduğu gibi sanayi sahasında değil ziraat sahasında olmuştur. İlk defa 1863 yılında Tuna Vilâyetinin Pırot kasabasında Memleket Sandıkları'nı kuran Mithat Paşa bu sandıkları kurarken bir nevi istihsal kooperatifçiliğini kredi kooperatifçiliği ile birleştirmeyi, muhtaç oldukları parayı çok yüksek faizle elde etmek mecburiyetinde kalan fakir köylüyü murabahacıların elinden kurtarmayı düşünmüştür.

İlk olarak devlete ait boş arazi köylü tarafından müştereken işletilip alınan mahsulün satımından elde edilen meblağ Sandıklara sermaye olarak yatırılmıştır. Bu Sandıklar 20 sene kadar faaliyette bulunmuşlar, fakat yurdun her tarafında arzu edilen başarı gösterilememiş ve zamanla faaliyetleri gevşemiştir. İş kabiliyetini gittikçe kaybeden memleket sandıklarını reorganize etmek maksadiyle 1883 de Âşâr Vergisi onda bir nisbetinde artırılarak sermayeleri çoğaltılmıştı. Bu ilâve arttırmaya Menafi Hissesi adı verilmiş ve memleket sandıkları «Menafi Sandıkları» ismini almıştır. Beklenen netice elde edilemeyince bu sandıklar lâğvedilerek 1888 de Ziraat Bankası kurulmuştur. Mithat Paşadan sonra Kooperatifçilik hareketine 1911 de Aydında rastlamaktayız. Çiftçiyi malî bakımdan incir tüccarının elinden kurtar-

mak için kurulan «Millî Aydın Bankası» Birinci Dünya Harbi esnasında incir müstahsillerine yardım gayesiyle Türkiyenin ilk ziraî satış kooperatifini kurmuştur. Daha sonra çiftçiye gerekli krediyi temin etmek maksadiyle kredi kooperatiflerinin kurulmasına ihtiyaç duyulmuş ve borç paranın köylünün kendi bölgesinde verilmesi prensibi ele alınarak bu maksatla Ziraat Bankasından ayrı ve müstakilen organize edilmek üzere köylerde kredi müesseselerinin kurulması yoluna gidilmiştir. Bu husus 1924 tarihli 498 Sayılı İtibarı Ziraî Birlikleri Kanununun kabulü ile tahakkuk ettirilmiş tir. Bu birlikler 1929 yılına kadar faaliyette bulunmuş iseler de arzu edilen neticeye ulaşamamışlar ve lağvedilerek yerlerini, 1929 tarih ve 1430 sayılı Ziraî Kredi Kooperatifleri Kanununda esasları tesbit edilen hakikî kredi kooperatiflerine bırakmışlardır. Ziraî kredi kooperatiflerine ait mevzuatın memleket ihtiyaçlarına cevap vermekten uzak olduğu müşahade edilerek 1935 tarihli ve 2836 sayılı Kanunla Ziraî Kredi Kooperatifleri yerini Tarım Kredi Kooperatiflerine bırakmış ve 1480 Sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. 2836 sayılı Kanunla Kredi Kooperatiflerine yeni bir veçhe ve istikamet verilmiştir. 2836 sayılı Kanunun tatbikatı ile ilgili bulunan Ziraat Bankasına kooperatif teşkili ile, yetiştiricilik ve murakabe hususlarında mühim vazifeler düşmüştür. Nitekim adı geçen banka ile tarım kredi kooperatifleri arasında sıkı bir işbirliği husule gelmiştir. Banka, kredi kooperatiflerinin sadece kredi ihtiyacı mevzuunda gayret göstermekle kalmamış aynı zamanda kuruluşlarında, idare tarzında ve muamelelerin kontrolünde de rol oynamıştır. Nitekim memleketimizdeki kooperatif nevileri içinde tarım kredi kooperatifleri devlete en fazla bağlı olanlarıdır.

TANIM VE TASNİF

Kooperatif için tatminkâr bir tanım yapılamamaktadır. Memleketimizde 15 yıldan fazla bir zaman kooperatifçilik dersleri vermiş olan Prof. G. Kessler'e göre: «Kooperatif, azasına istihsal veya istihlâke müteveccih hususlarda yardım etmek maksadiyle, kendi müşterek işletmeleri etrafında çalışmak için insanların serbestçe iktisaden birleşme ve bir araya gelmesidir.» Diğer bir kooperatif mütehassısı M. Colombaine'e göre:

«Kooperatif, aynı iktisadî müşküllerle mücadele eden, hak ve vecibelerini müsavat esasına göre bir araya getiren kimselerin bir veya birkaç iktisadî vazifelerini, müşterek bir işbirliği halinde maddî ve manevî istifadeleri için devrettikleri teşebbüsü idare ve istimal ederek mezkûr belli başlı zorlukları gidermek maksadiyle değişebilecek sayıdaki şahısların bir araya gelmesinden husule gelen bir teşekküldür.» Prof. Z. F. Fındıkoğlu kooperatifi «İstihsal, kredi, istihlâk, satış ve mesken temini gibi başlıca ekonomik ihtiyaçları karşılamak için kendi iktisadî gayretleriyle bir işyer ve işletme vücuda getiren insanların birleşme teşebbüsüdür.», diye tarif etmektedir. Bu konuda ILO'nun son yayınlarından birinde yer alan tanım ilginçtir .ILO'ya göre, «Ortak ekonomik sorulara sahip, genellikle sınırlı sayıdaki kişilerin, kendi arzulariyle bir araya gelerek, eşit bir sermaye iştirakiyle demokratik prensiplere göre yöneltilmek, kâr ve risk'in iştirakçiler arasında adil şekilde dağıtımını ön görmek suretiyle meydana getirdikleri iş örgütlerine kooperatif denir.»

Kooperatifçilikle ilgili mevzuatımızı tetkik ettiğimizde, bu gün için artık kıymeti haiz bulunmayan gerek 1925 ve 498 sayılı Ziraî İtibar Birlikleri gerek 1929 tarihli Ziraî Kredi Kooperatifleri, gerekse halen mer'i olan 2/11/1935 tarih ve 2834 sayılı Tarım Satış kooperatifleri ile 2836 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunlarında herhangi bir kooperatif tarifine yer verilmemiş olduğu görülür. Bu hususta ilk defa 1926 tarihli ve 865 Sayılı Türk Ticaret Kanununun sermaye şirketlerine ait kısmında kooperatiflere de yer ayrılmış ve şu şekilde tarifi yapılmıştır: «Meslek, Sanat, veya Maişetlerine ait ihtiyaç ve muavenet ve kefaleti mütekabili sayesinde tedarik ve ifa eylemek maksadiyle teşkil edilen şekil kooperatiftir.»

Kooperatifin tarifi gibi tasnifi de zordur. Kooperatiflerde genel olarak ortaklar ya müstehlik ya müstahsil veyahutta kredi alıcısı olarak iktisadî haklarım müdafaa için birleştirmişlerdir. Klâsik bir klâsifikasyona göre kooperatifler; istihlâk kooperatifleri, istihsal kooperatifleri ve kredi kooperatifleri olmak üzere üçe ayrılır; fakat bu taksim birçok kooperatifleri dışında bıraktığı için kifayetsizdir. Bu sebeple daha geniş bir tasnif yapılabilir.

1— Ortakları müşteri mevkiinde olan kooperatifler, İstihlâk Kooperatifleri ve Yapı Kooperatifleridir.

a) Şehirlerde,

1 — Sınaî - Meslekî Kredi Kooperatifleri

2 — Mesken Kredi Kooperatifleri,

3 — Sigorta Kooperatifleri,

b) Köylerde,

1 — Ziraî Alım Kooperatifleri,

2 — Ziraî Kredi Kooperatifleri,

3 — Ziraî Sigorta Kooperatifleri,

4 — Çeşitli Hizmet Kooperatifleri.

2 — Ortakları müstahsil mevkiinde olan kooperatifler;

a) Şehirlerde,

1 — Küçük El Sanatları Kooperatifleri,

2 — Çeşitli İşçi (Duvarcı, Hamal vesaire Kooperatifleri,

b) Köylerde,

1 — Ziraî Satış Koop. (Sürüm ve Satış)

2— İmal ve Satış Koop. (Sütçülük, Şarap İstihsal,. Zeytinyağı İstihsal Koop.)

3 — Asıol İstihsal Koop. (Arazinin Koop. şeklinde işletilmesi).

Başlıca Kooperatif nevilerinin mahiyetleri şöyledir:

İstihsal Kooperatifleri, muayyen cins mal istihsal veya imal eden müstahsillerin, bir elden satış yaparak mallarına elverişli şartlar dahilinde ve kolayca müşteri bulabilmek maksadiyle teşkil ettikleri kooperatiflerdir.

Kredi Kooperatifleri, ortaklarına düşük faizli kredi temini maksadiyle kurulurlar. Bu nevi kooperatiflerin sermayesi ortakların iştirak hisseleri ile kooperatiflerin bağlı bulundukları Banka ve Birlikler tarafından açılan kredilerden terekküp eder.

İstihlâk Kooperatifleri, ortaklarının geçinme veya çalışma mevzuları ile ilgili maddelerin ucuz ve vasıflı olanlarının toplu olarak tedarik edilerek emrine zamanında hazır bulundurulması için kurulan kooperatiflerdir.

Prof. Suphi Nuri İleri'ye göre: «İstihlâk Kooperatifi, İstihsal ve Sigorta işlerini görmek, ehven fiatla ortakların ihtiyaçlarını temin etmek ve kârı ihtiyat akçesi çıktıktan sonra mübayalara göre dağıtmak için müstehlikler tarafından teşkil edilen bir şirkettir.»

Nüfusun büyük bir kısmının tarım sektöründe bulunduğu memleketimizde kooperatiflerin büyük bir kısmı tarım kooperatifleridir. Gerek kooperatif sayısı ve gerekse ortak sayısı yönünden memleketimizde kooperatif hareketi geniş ölçüde köylere doğru kaymaktadır. Memleketimizde köy topluluklarında kooperatiflerin amaçları şöyle sayılmaktadır:

a) Köy tarım ekonomisini düzenlemek, tertiplemek ve yöneltmek,
b) Köylü işletmelerini iyileştirmek, verimlileştirmek, kazançlı çalışır duruma getirmek,
c) Pazar düzenlenmesini sağlamak,
d) Üretim ön ihtiyaçlarını ve tüketim malları ihtiyacını karşılamak, tüketimin arttırılmasını sağlamak,
e) Kredi ihtiyacını karşılamak,
f) Kalkınmayı gerçekleştirmek,
g) Yerleşimin düzenlenmesi, tabiî kaynakların geliştirilmesi ve köy Endüstrisinin kurulmasını sağlayan çalışmalara katılmak,
k) Köy topluluğunda ve çevre toplumunda her çeşit ekonimik ve sosyal hareketlerin olumlu yönde gelişmesine yardımcı olmak.

Özellikle şehir kooperatiflerinde büyük payı olan yapı kooperatifleri hariç tutulursa tarım kooperatiflerinin sayı bakımından memleketimizdeki kooperatiflerin % 60 ından fazla olduğu ortaya çıkar. Memleketimizde bu gün faaliyette bulunan tarım kooperatiflerinin başlıcaları:

— Tarım Kredi Kooperatifleri,
— Tarım Satış Kooperatifleri,
— Tarımsal Sulama Kooperatifleri,
— Pancar İstihsal Kooperatifleri,
— Çay İstihsal Kooperatifleri,
— Orman Ürünleri İstihsal Kooperatifleri,
— Balık İstihsal Koperatifleri,
— Köy Kalkınma Kooperatifleri,
— Ve diğer istihsal ve satış kooperatifleridir.

Ziraî Kooperatifler, çiftçilerin bazı iktisadî haklarını müdafaa etmek ve dolayısıyla işletmelerinden daha fazla kâr temin edebilmek maksadiyle birleşmeleridir. Bu fazla kâr çiftçinin kooperatif vasıtasıyla ya mahsulünü daha yüksek fiata satması neticesinde, veya işletmesine lüzumlu istihsal vasıtalarını kooperatifi vasıtasiyle daha ucuz fiata temin etmesi ve dolayısiyle elde ettiği mahsullerin maliyetlerini düşürmesi neticesinde husule gelir. Ziraî kooperatiflerin birçok çeşitleri vardır.

Bunlardan Ziraî Alım Kooperatiflerinin en önemeli hedefi çiftçilere ihtiyaçları olan istihsal vasıtalarını kimyevî gübre, islâh edilmiş tohumluk, hayvan yemleri, ziraî mücadele ilâçları, alet ve makinalar vesaire) mümkün olan en iyi fiatlarla temindir. Diğer hedefleri de en kaliteli malı temin etmek, ayrıca teknik bakımından çiftçiye önderlik etmek ve çiftçiye toprağı ve yaptığı ziraat şekline göre en rasyonel olarak kullanacağı gübre, tohum ve ilâç ve saire göstermektir. Bu kooperatifler pazar fiatının aynına satış yaparlar ve elde edilen kârı ortaklarına yaptıkları alış nisbetinde risturn olarak dağıtırlar. Eğer Pazar fiatı yüksekse maliyetine satış yapar ve böylece fiat fazlasını elimine ederler. Bu tip kooperatifler Türkiyede gelişmemiştir. Çünkü, ziraî vasıtaların tevzii devlet müesseseleri tarafından yapılmakta ve modern ziraat tekniğinin icabettirdiği ziraî istihsal vasıtalarının kullanılması memleketimizde henüz yayılmamıştır.

Diğer bir ziraî kooperatif çeşidi Ziraî Kredi Kooperatifleridir. İstihsal vasıtalarının temini parayı gerektirir. Çiftçi bu parayı ya kendi tasarruflarından veya kredi alma yoluyla temin eder. Krediyi ise ya şahıslardan - ki bu kredi yüksek faizli olduğundan ziraat için ekonomik değildir - ya bankalardan (küçük çiftçinin kredi temini güçtür ve bunlar genellikle kısa vadeli kredilerdir), veya ziraî kredi kooperatiflerinden temin edebilirler. Bu son şekil en uygun olanıdır, çünkü kooperatifin ortakları kendi müşterisidir.

Memleketimizde 1929 yılına kadar ziraî kredî Ziraat Bankası tarafından verilmekte idi. 1929 dan sonra, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasının yetersizliği anlaşılınca bir kanunla Ziraî Kredi Kooperatifleri kuruldu. Kanun, kooperatiflerin kontrolünde Ticaret Bakanlığına önemli görevler vermiştir. Ziraat Bankası da bilhassa kooperatif idaresi ile ilgili hususlarda çok fazla yetkili kılmıştır; meselâ Ziraî Kredi Kooperatiflerinin kurulacağı yerler Ziraat Bankası tarafından tesbit edilir, kooperatif yönetim kurulu üyeleri, murakıplar ve memurları bakanlık ve bankaca işten çıkarılabilir, tayin ve seçimlerinde Ziraat

Bankası söz sahibidir, gereğinde kooperatif işleri bakanlık ve banka tarafından seçilecek bir heyet marifetiyle yürütülür, kooperatif işlerinde banka el koymağa ve bakanlığın tasdiki ile kooperatifi feshetmeğe yetkilidir. Genel Kurul kararları Ziraat Bankasınca tasdik edilmedikçe muteber değildir. Vesaire.

Görüldüğü gibi böyle bir kanun Türkiyede kurulmuş olan Ziraî Kredi Kooperatiflerini esas prensiplerinden çok uzaklara götürmüştür. Bu kooperatifler Devlet tarafından idare edilmekte olup böyle bir yukarıdan idarenin kaldırılması gereklidir.

Genellikle devlet ile kooperatifler arasındaki münasebetler aşağıdaki şekilde sistemleştirilmiştir.

a) Serbest Sistem :

Devlet ve kooperatifler arasında hiç bir bağ yoktur. Bu sistem bugün İngilterede mevcuttur.

b) Karşılıklı Yardım Sistemi :

Devletin kooperatiflere gereken sermayeyi sağlamasıdır. Bu sistem Fransada doğmuştur. Zamanla diğer memleketler tarafından da benimsenmiştir.

c) Vesayet Sistemi :

Bu sistem ya totaliter veya geri kalmış ülkelerde tatbik sahası bulmuştur. Romanyayı misal olarak verebiliriz. Devlet hem malî bakımdan yardım eder hem de idareyi elinde tutar.

d) Devletçilik Sistemi:

Bugün Rusyada olan sistemdir .Kooperatifler devletleştirilmiş ve ferdi zekâ ve iradenin hürriyetine dayanan müesseseler olmaktan tamamen çıkmış ve devletin uzuvları arasına girmiştir. Bunlar zaten bugün anlaşılan manada kooperatif olmaktan çok uzaktırlar.

Türkiyedeki kooperatifçilik bunlardan üçüncüsüne girer. Tarım kooperatiflerimizin büyük çoğunluğu bir devlet kuruluşunun himayesindedir. Genel olarak kalkınma hareketlerine başlayan ülkelerde daha çok devlet insiyatifi ile kooperatifler kurulmakta ancak sosyal ve ekonomik gelişmeyle birlikte ortaklar kooperatife hakim olmağa başlamakta ve devletin ilgisi azalmaktadır. Memleketimizde ise 1935 yılında tarım kredi kooperatifleri ile tarım satış kooperatifleri ve birliklerinin kuruluşu ile ortaya çıkan devlet tarım kooperatifleri ilişkisinde ekonomik ve sosyal gelişmeye paralel olarak kooperatiflerin bağımsızlığı yönünde hiçbir değişiklik olmamıştır. Memleketimizde devlet - kooperatif ilişkisi o derecedir ki, devletin kooperatifleri malî bakımdan himaye etmesi bir yana devlet bunları bir kamu kuruluşu şeklinde benimsemiştir. Devlet ile Tarım Kooperatifleri arasında bu tip ilişkiler kooperatifçilik hareketi bakımından gelişmelerini engelleyici mahiyette olmakta, köylünün kooperatifleri yanlış anlamasına yol açmaktadır. Devletin tarım kooperatifleriyle ilişkisinin tayininde tarım sektörünün gelişmesinin hızlandırılması gözönüne alınarak makul bir ölçünün tayin edilmesi gerekmektedir. Meselâ devlet, kooperatifçiliğin tanıtılması, kooperatif eğitimi, kooperatiflerin denetimi ve özellikle tarım kooperatifleri bakımından ihtiyaçlarının sağlanması gibi konularda yardımlar yapabilir. Öte yandan devletin, tarım kooperatifleri mevzuatının toplanmasını ve basitleştirilmesini, kuruluş formalitelerinin kolaylaştırılmasını ve kuruluş masraflarının asgariye indirilmesini temin maksadiyle tedbirler alması da bir zarurettir. Devlet ile kooperatifler arasında makûl bir ilişki derecesi tesbitinden sonra yapılması gereken ilk iş bu uygulamadan sorumlu olacak ve koordinasyonu sağlayacak kuruluşların tayin edilmesidir.

Ziraî kooperatiflerin bir başka çeşidi ziraî sigorta kooperatifleridir. Ziraî sigorta mevzuu çok geniştir. Ziraatte sigorta mevzuu olabilecek konular hayvan hastalıkları, dolu, kuraklık, sel, fırtına, don, yangın, nebat hastalıkları, işsizlik, iş kazaları, ihtiyarlık, fiat düşmesi, vesairedir. Tarımda en fazla sigorta kooperatifleri Hayvan Sigorta Kooperatifleri ve Dolu Sigorta Kooperatifleridir. Memleketimizde Şeker Şirketi ilk Ziraî Sigorta Kooperatifini bir kaç sene önce kurmuştur, ve halen çok yavaş gelişmektedir.

Ziraî satış kooperatifleri de bir diğer ziraî kooperatif nevidir. Bu kooperatiflerin amaç ve görevleri şunlardır: Ortakların ürünlerinin devamlı sürümünü sağlamak ve alıcılar bulmak, spekülâsyona mani olmak, aracılara giden kazancı müstahsillere mal etmek, fiat dalgalanmalarını önlemek ve ortakların ürünlerinin kalitelerini çeşitli yardımlarla yükseltmek. Türkiyede Ziraî Satış Kooperatifçiliği pek gelişmemiştir. Bunların kredi ihtiyaçları pek karşılanamadığından daimi borçlu durumdadırlar. Bunlar kredi ihtiyaçlarını Ticaret Bakanlığının direktiflerine uygun olarak yalnız Ziraat Bankasından temin etmek zorunda olduklarından Bankanın krediyi kesmesi halinde büyük sıkıntılara düşmüşlerdir. Bu durumda memleketimizde bir kredi kooperatifleri bankasının kurulması zarureti ortaya çıkar. Ziraî Satış Kooperatiflerinin fonksiyonlarını gereken anlamda ifa edemediklerine bir diğer sebepte memleketimizde henüz iç pazarların bulunmamasıdır. Ziraî satış kooperatifleri de idare şekli bakımından ziraî kredi kooperatifleri ile aynı durumda olup Ticaret Bakanlığı ve Ziraat Bankası yani devlet tarafından yürütülmektedir. Oysaki bunlar ticarî birer organizasyon olup serbest tüccarlarla rekabet ettiği ve ortaklarına tüccarın sağladığı menfaatlerden daha yüksek menfaatler elde edebildiği müddetçe faydalıdır.

Ziraî imal kooperatifleri de ortakları olan çiftçilerin mahsullerini işleyen ve işlenmiş mahsulleri ortaklarına iade eden veya toptan satışı yapan kooperatiflerdir. Ya tek alıcının istediği fiat-

ten mahsulü alıp işlemesini önlemek amaciyle fabrika kurulur veya o mahalde mahsulü işleyecek bir işletme olmadığından bir fabrika kurup mahsul işlenir. Bu kooperatiflerin gayesi, âzaların işlenmeye ihtiyacı olan mahsullerini toplu olarak modern metodlarla işlemek ve temiz, ucuz, kaliteli mahsul elde etmek, çok istihsal yapıp maliyeti düşürmek, işlenmiş mahsulleri toplu olarak satmak ve kârı dağıtmak, ortaklara teknik yardımda bulunup randımanı yükseltmek ve çiftçiler arasında birleşmeyi ve yardımlaşmayı sağlamaktır. Bu kooperatifler süt, üzüm, zeytin, meyva, sebze, vesair gibi alanlarda kurulmuştur. Bu tip kooperatiflere memleketimizde rastlanmamaktadır. Fakat görevlerini bazı ziraî satış kooperatifleri üzerine almıştır. Memleketimizde bu çeşit kooperatiflere çok ihtiyaç vardır, zira bu tip kooperatifler endüstriel gelişmeyi, dolayısıyle kalkınmayı desteklerler.

Arazinin kooperatif şeklinde işletilmesi : Gayesi köylerde işsizliği önlemek veya küçük kiracı çiftçileri, arazi spekülasyonuna karşı korumaktır. Bu kooperatifler bizzat ziraat işçilerinin idare ettikleri ve çalıştıkları kooperatiflerdir.

Bir de çeşitli hizmet kooperatifleri vardır ki, ortakları için makina satın alıp tamir eden vesaire, damızlık yetiştirme - hayvan ıslahı - kooperatifleri, ziraî muhasebe kooperatifleri - aza çiftçilerin muhasebe ve idarî işlerine gereken yardımı yapar - bunlar arasında bulunur. Memleketimizde bu çeşit hizmet kooperatifleri çoktur.

Görülüyorki, ziraî alanda kooperatifçilik ilerlemiş ve faydaları görülmüştür. Zamanla ziraî kooperatifler sayesinde ziraî sınıf diğer iktisadî sınıflar seviyesine çıkacaktır.

Netice olarak kooperatiflerin az gelişmiş ülkelerde kalkınma alanında en müessir müesseselerden olduğu ifade edilebilir. Ancak toplumun bu meseleyi anlamış olması gerekmektedir ki bunun için de eğitim şarttır. Türkiye gibi tarımla uğraşan bir memlekette ziraî kooperatifçiliğin önemi büyüktür.

Özel ziraî kooperatif kanunlarımız bir hamle yapılmasını önlemektedirler, bu sebeple bunların bir an evel kaldırılarak bütün kooperatifleri kapsayan yeni bir kooperatifler kanunu ile yeni bir düzene kavuşmak şarttır. Ziraî kooperatiflerinin finansman ve kredi işleri de Ziraat Bankasından alınarak bir «Ziraî Kooperatifler Bankası» nca yürütülmelidir. Bu tedbirler ve bunun yanında kooperatifçilik eğitimi, politik tarafsızlık, bilgili eleman yetiştirme ve neşriyat sağlandığı takdirde ziraî kooperatifçiliğin gelişmesi an meselesidir. Böylece Anayasanın 51. maddesi de yerine getirilmiş ve plânda öngörülen tedbirler alınarak kalkınmamız için yeni ufuklar açılmış olacaktır.

Avustralya'ya işçi gönderilmesi için anlaşmaya varıldı

Avustralyaya işçi gönderilmesi konusunda bir anlaşma akdini temin için bazı noktalarda anlaşmaya varılmıştır. İki ülke arasında anlaşmaya varılan konular şunlardır:

Türkiye ile Avustralya arasında Avustralyada çalıştırılacak Türkler hakkında bir anlaşma akdolunacaktır.

— Anlaşmayı müteakip Avustralya Hükümeti Türkiyeye ilgili ve yetkili memurlar gönderecektir.

— Anlaşma akdolunduğu takdirde Avustralyalıların talep edecekleri işçiler, önce yurt dışına gitmek üzere sırada bekliyen Türk işçilerinden Türkiye İş ve İşçi Bulma Kurumunda seçilecek, daha sonra Avustralya Bürosu son seçmeyi yapacaktır.

— Türk işçilerine, Avustralyalı işçilere tanınan bütün hak ve menfaatlerin aynen tanınacağı anlaşmada sarahaten belirtilecek, Avustralya hükümeti, seçilecek işçilerin durumlarına uygun işlere yerleştirilmelerini taahhüt edecektir.

Resimlerle Olaylar

İşçi Bayramı kutlandı

İşçi Bayramı 24 Temmuz günü bütün yurtta yapılan törenlerle kutlandı. Ankara'da Sosyal Sigortalar Kurumu toplantı salonunda yapılan törene, «**Anayasa'ya, kanun ve demokratik nizama saygısı olmayan Manisa Belediyesi'ni protesto etmek için 930 Km. yürüyen Manisalı Genel-İş Sendikası üyeleri**» ile bakanlar, senatörler ve milletvekilleri katıldılar. Konuşmacılar «**hür ve demokratik işçi hareketinin önemini**» belirttiler. Resimlerde, Genel-İş Sendikası üyelerinden bir grup **(solda)**, ve konuşmacılardan C. H. P. Genel Başkanı İsmet İnönü, Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, Genel-İş Sendikası Başkanı Abdullah Baştürk **(sağda)**.

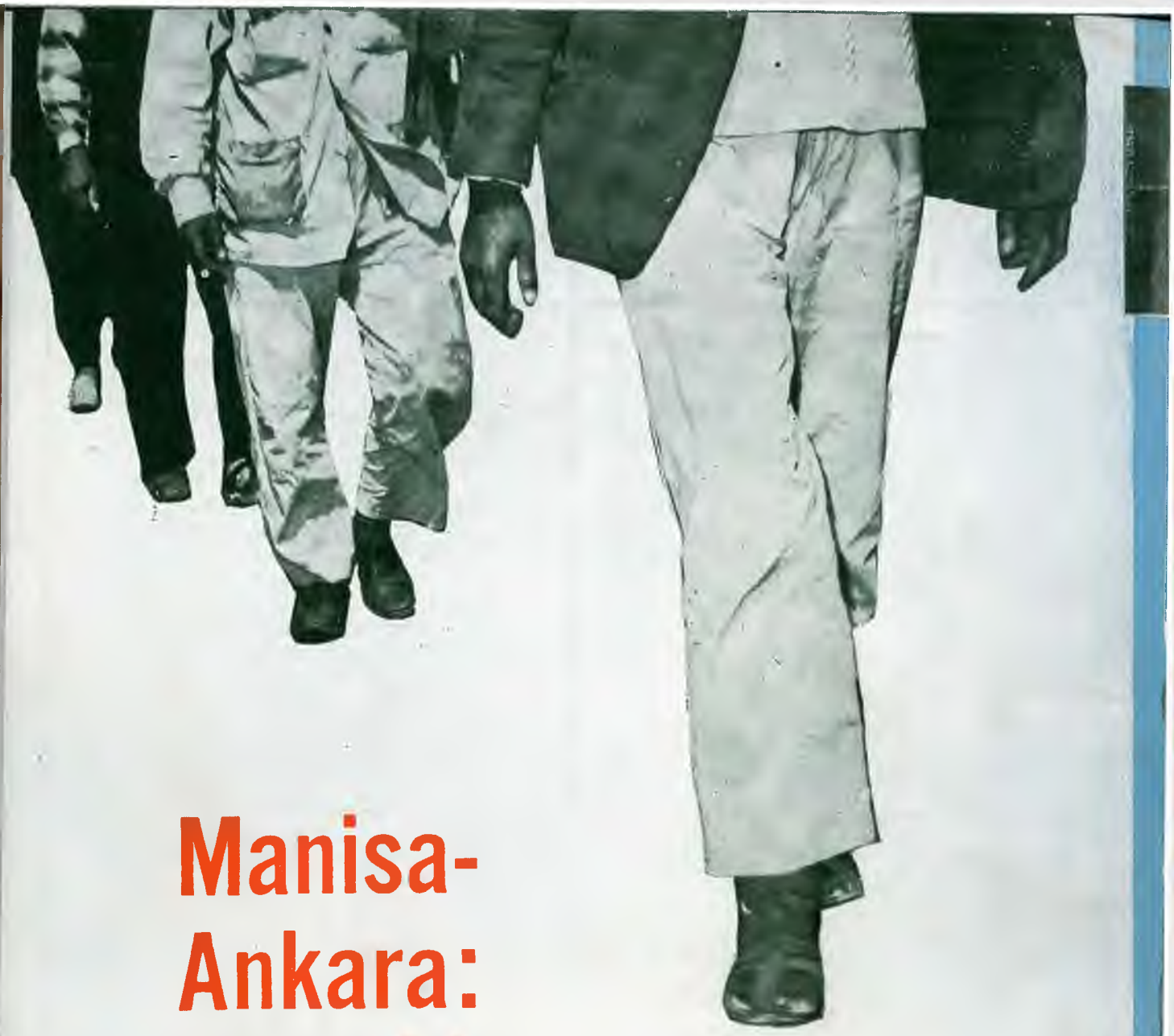

Bu yıl İşçi Bayramı'mn bir özeliğini de Manisalı işçiler teşkil etti. Manisa'dan Ankara'ya kadar yürüyerek gelen ve kanun ve demokratik düzene saygısı olmayan Manisa Belediye'sini protesto eden Genel-İş üyeleri alkışlarla karşılandı. Resimde İşçi Bayramına katılan davetlilerden bir grup, törenin başında yapılan saygı duruşu sırasında.

Manisa-Ankara: 1000 klm.!

Manisalı Belediye işçileri haklarını kabul ettirmek için giriştikleri grev'de tahrik edilmiş kimselerin çeşitli hücumlarına uğradılar; idare âmirlerinin taraf tutan davranışlarıyla karşılaştılar... Kendilerine olmadık ithamlar reva görüldü. Bütün bunları protesto amacıyla Manisadan Ankara'ya, unutulmayacak bir yürüyüş yaptılar.